

Der Generalbauinspektor
für die Reichshauptstadt
Chef des Kraftfahrwesens
Logion Speer.

Berlin - Nikolassee, den.....
am Kattegat
Fernruf 80 40. 88.

Einstellungsverfügung.

- Herr.....geb.....ledig - verheiratet...
.....Staatsangehörigkeit, wird vom.....an auf die Dauer
des Krieges zum Einsatz in.....als Kraftfahrer/Autoschlosser/Kraftfahrer
Anwärter mit/ohne Führerschein in die Logion Speer eingestellt.
- Der Eingestellte erhält vom Tage der Einstellung an als gelernter Kraftfahrer mit
Führerschein oder als gelernter Automobil- oder Motorenschlosser.....RM.55,- pro
als Kraftfahrer-Anwärter.....RM.50. "
Als gelernter Kraftfahrer ist anzusehen, wer eine Tätigkeit als Berufskraftfahrer
von mindestens 3 (drei) Jahren oder eine Ausbildung als Kraftfahrzeughandwerker
nachweisen kann. In den Löhnen ist eine Pauschalabfindung für Mehr- und Sonntags-
arbeit enthalten. Dabei wird ausgegangen von einer Arbeitszeit von 60 Stunden
pro Woche.
- Eine Auslösung oder Trennungsschädigung wird nicht gezahlt, jedoch eine Zulage
in Höhe des Mehrsoldes. Dieser beträgt pro Monat:
in Deutschland.....36.- RM,
in Norwegen.....96.- nrw.Kronen
in Dänemark.....90.- dänische Kronen
in Belgien.....564.- belgische Franken
in Frankreich.....864.- französische Franken
in Serbien.....900.- Dinar
in den besetzten Ostgebieten 45.- Karbowanecz
- Der Eingestellte erhält von der Logion Speer kostenlose Unterkunft, Verpflegung
und Dienstkleidung.
- Der Fahrer von Kraftfahrzeugen mit Generatorantrieb erhält einer Erschwerniszuschlag
von RM. 2.- (1 W. Reichsmark zwei) für jeden Tag, an dem er seinen Tagesauftrag
voll erfüllt hat.
- Der Eingestellte ist verpflichtet, auch jeder andere seinen Fähigkeit entsprechende
Arbeit zu leisten. Er ist weiter verpflichtet an Lehrgängen teilzunehmen, die der
Steigerung seiner Leistung dienen. Zeitpunkt, Dauer und Durchführungsort bestimmt
die Logion Speer.
- Nach mindestens sechsmonatlichem Dienst erwirbt der Eingestellte einen Urlaubsanspruch
von 14 Tagen. Mit diesem Urlaub ist der Urlaubsanspruch für das volle Dienstjahr
abgegolten.
- Für das Dienstverhältnis gilt das Deutsche Recht in Verbindung mit der Dienst-
Staf- und Beschwerdeordnung der Logion Speer.
- Der Eingestellte ist verpflichtet, über die ihm durch seine dienstliche Tätigkeit
bekannt gewordenen Angelegenheiten, deren Geheimhaltung durch Gesetz oder dienstliche
Anordnung vorgeschrieben oder ihrer Natur nach erforderlich ist, Verschwiegenheit
gegen jedermann zu bewahren. Von dieser Pflicht kann ihn keine andere befreien.
Zu widerhandlungen können mit dem Tode bestraft werden.

.....den.....

Ifølge denne kontrakt skal tjenesten vare inntil krigen er slutt. Kontrakten
utstedes i Berlin og er åpenlyst ensartet for alle de okkuperte land - angivelse av
lønnen i de forskjellige lands valuta tyder på dette, dessuten er alle forhold under
tjenesten underkastet tysk rett. Tjenestetid og sted bestemmes av Logion Speer.
Tatt i betraktning at det foregår tvangsutskrivning til sjåførskolon er hele foranstaltning
en fordøkt form for mobilisering og er således en flagrant krenkelse av Haagerkonvensjonen
og folkeretten. Dette bør bli kjent i størst mulig utstrekning.

Tunis. Degens kommunique fra det allierte hovedkvarter i Nordafrika melder at
det har vært livlig patruljevirkosomhet på den 8. armers front. En amerikansk jour-
nalist melder i ettermiddag at den 8. arme på ny er gått til angrep. På midtfronten
foregår harde kamper, og NØ for Medjes el Bab har den 1. britiske arme hatt en del
fremgang. Tyske og italienske styrker satte i gang vel somme motangrep, første gang
ble de slått tilbake med store tap for fienden av infanteri og tenke, annen gang
ble de britiske fortropper tvunget til å trekke seg litt tilbake igjen. Ifølge
tidlige meldinger er britiske tropper nå rykket fram mer enn halvveis på veien
mellom Medjes el Bab og Tebourba. Kommunikat fra den tyske overkommando melder at
tyske reserver er satt inn i kampene for å stanse den britiske fremrykning mot
Tebourba. Franske tropper kjemper nå i utkanten av Pont du Fahs, og andre styrker
står bare 5 km fra veien fra Pont du Fahs til Tunis og truer med å avskjære denne
retrettlinje. På nordfronten har det 2. franske armekorps fortsatt sin fremgang.
Allierte fly angriper til stadighet fiendens stillinger, troppetransporter og for-
syningslinjer.

Blyangrep. Tungt amerikanske bombefly angrep inatt Napoli og Messina. 4 fiendt-
lige jegerer ble slått ned, et eget bombefly vendte ikke tilbake. Jagerbombefly
gikk til angrep på Syrakus. En del skip ble skadet på havnen, og det ble oppnådd
fulltreffere på en kraftstasjon og kaianlegg. 2 eskorteringsfartøyer er blitt
truffet i streket ved Sicilia, og et av skipene ble satt i brann. I bukta ved
Tunis ble et fiendtlig skip skutt i luften, og 3 andre ble satt i brann. 18 fiendt-
lige fly ble ødelagt under disse operasjoner, 2 allierte fly savnes. Britiske
fly har foretatt en omfattende mineutlegning i fiendtlige farvann. Det er den
største operasjon av det slag som er gjort under hele krigen. Wilhelmshefen ble
også bombet. 23 fly savnes fra disse operasjoner. Mineutlegningen foregikk for en
stor del i Østersjøen, og minene vil være til stor hinder for de tyske tilførsler
til den nordlige del av østfronten. - Noen få tyske fly kom inn over Syd England
inatt, et av dem ble skutt ned. - Britiske fly har angrepet jernbanemål i
Tyskland, Nederland og Nord Frankrike. En fiendtlig konvoy på 8 skip ble angrepet
utenfor kysten av Bretagne, og der ble oppnådd fulltreffere. Utenfor den hollandske
kyst er en bevopnet tråler blitt senket. Et skip i tysk tjeneste er senket uten-
for norske-kysten.

Russland. I Kuban-området opprettholder russerne sine angrep. 32 tyske fly er øde-
lagt i dette område, og russerne presser på i retning av Novorossisk. Moskva melder
at en ventet operasjon i stor målestokk når som helst.

Frankrike. Det meldes at den tyske general Rundstedt er kommet tilbake til Paris
etter en inspeksjon av forsvaret i vest. Han betegner kommunikasjonsvanskelighetene
som store, og mener at det må skaffes Frankrike tilbake de 400 lokomotiver og 30.000
jernbanevogner som tyskerne har tatt.

(Stockholm) Mer enn 6 millioner av Belgias 8 1/2 million innbyggere holder på å gå
under av sult og savn, forklarte den belgiske premierminister i London, M. Hubert
Pierlot, for United Press i et intervju. Dødeligheten blandt befolkningen begynner
allerede å vise unormale tendenser, og sykdom raserer mange steder i landet.

75 % av landets befolkning har allerede fått sin helse så underminert, at bare
umiddelbar og yeblikkelig hjelp kan redde dem fra undergang. Pierlot, som baserte
sine uttalelser på rapporter som nylig var inngått, erklarte, at rasjoneringen av
levnedsmidler til belgierne utelukkende forekom i teorien. I virkeligheten må de
livnære seg på 23 gram brød om dagen og de magre supper som kan lages. Brødet er
bakt av kastanjemel. Sukker og krydderier er ikke å oppdrive.

Oslo. Onsdag 28. april kl. 1/2 6 - 6 inntraff en del eksplosjoner i fartøyer i Oslo
havn. Den tyske tenkbåt Ortelsburg som lå i vestre havn eksploderte og gikk øye-
blikkelig til bunns på 20 favn vann. Wilhelmsens M/S "Tugela" lå ved Grønlien
og lastet poteter, her inntraff en eksplosjon i akterskipet. Ved Grønlien er det
imidlertid meget grundt, og hele dekket står over vann. En av NAL's oljelektre
som lå ved Sjurøya fikk 30 % slagside og er senere ført i dokk ved Nyland. Man
anter at det dreier seg om magnetiske miner.

Den sovjetrussiske regjering har brutt den diplomatiske forbindelse med den polske regjering i London. Ifølge en melding til Associated Press fra Moskva heter det i den offisielle sovjetrussiske begrunnelse for bruddet at den polske regjering ved å feste lit til og gjenta tyskerne falske propaganda om massebordene i Katyn i nærheten av Smolensk er gått i fiendens tjeneste. Den sovjetrussiske note tilføyer at de 12000 polakker er drept av tyskerne.

Etter at Sovjetsamveldets regjering besluttet å avbryte den diplomatiske forbindelse med Polen har den polske stasminister general Sikorski i flere konferanser med statsminister Churchill drøftet forholdet mellom Sovjetsamveldet og Polen. Under disse konferanser har den britiske regjering opprettholdt en intim forbindelse med Washington og Moskva. Den russiske ambassadør i London, Maisky, hadde torsdag formiddag en konferanse med utenriksminister Eden, og Times' diplomatiske medarbeider opplyser at det er vekselnoter mellom den britiske, amerikanske og russiske regjering i anledning bruddet.

Londonavisene er preget av reserverthet, men i alle kommentarene går det en undertone av beklagelse. Daily Herald krever et mere effektivt samarbeid mellom de allierte. Neue Züricher Zeitung's Berlinkorrespondent skriver at en melismann fra Wilhelmstrasse åpent har erklært at Tyskland ikke akter å hjelpe Polen på noen måte. Tyskland har ingen interesse av de polske ofre, men bare av å ødelegge forholdet mellom Sovjetsamveldet og de allierte nasjoner. I en Bernmelding heter det at det på en pressekonferanse i Berlin er uttalt at Tyskland mer enn gjerne vil ta æren for bruddet mellom Sovjetsamveldet og Polen. Det viktigste var at hva tyskerne kaller "massemorderiene i Katyn" hadde oppnådd sin hensikt. New York Times skriver at det er bare én måte hvorpå man kan overkomme Hitlers knep, og det er ved å slutte rekkene tettere sammen og understreke samholdet mellom de allierte. Alle uoverensstemmelser får ligge til den tid kommer da de kan løses uten uvennskap.

Den sovjetrussiske note omtaler ikke den polsk-russiske konflikt i forbindelse med fastsettelsen av Polens grenser mot Sovjetrussland etter krigen. I den senere tid har det i pressen imidlertid vært meget tale om Polen og den utenrikspolitiske deklarasjon som utenriksminister grev Raczynski har avgitt om Polens krigsmål, hvor han bl. a. hevder at den polske regjering hele tiden har gått ut fra som en selvfølge at status quo av 1. september 1939 skulle bli gjenopprettet. Man må anta, at selv om den konflikt som er oppstått om de øst-polske områder ikke er nevnt i den sovjetrussiske note, så danner denne konflikt likevel bakgrunnen for bruddet i den diplomatiske forbindelse mellom de to land.

Det russiske syn på dette grensespørsmål er følgende: Den polske regjering har ikke rett til å påberope seg Atlanterhavsdeklarasjonen når det gjelder østområdene. Atlanterhavsdeklarasjonen anerkjenner alle folkes nasjonale rettigheter, og dette må etter sovjetregjeringens oppfatning også gjelde ukrainere og hviterussere, som utgjør over halvparten av befolkningen i de tidligere polske østområder. Den polske oppfatning forbigår ikke denne side av grensespørsmålet, som man kan kalle den aritmetiske, men fremholder også andre sider av problemet; fremførelt hva de kaller det mellomfolkelige rettferdighetens moment. Den urett som er begått gjennom forskjellige avtaler med Hitler må gjøres god igjen. Det er alminnelig enighet om at Münchenoverenskomsten og dens følger må oppheves. For polakkene er det derfor vanskelig å forstå at pakten mellom Hitler og Stalin av 23. august 1939 skal fortsette å virke, og at den russiske grense, som i henhold til denne avtale ble fastlagt den 28. september 1939 skulle forbli urørt. Polen, som først av alle tok opp kampen med Hitlers Tyskland, og som fremdeles fortsetter kampen, ville derved måtte avstå et område på 200925 kv.-km. med en befolkning på 13,2 millioner. Polakkene fremholder også problemets rettslige side, prinsippet om inngåelse av traktater og avtalers verdi. Polen har i Riga i 1921 sluttet en fredsavtale med Russland. Ved avtalen av 30. juli 1941 mellom Russland og Polen erklærte Russland de i overenskomsten med Tyskland avtalte territoriale endringer for ugyldige. Polakkene anser derfor Rigratraktaten fremdeles å være i kraft, og at den der fastsatte grense gjelder uten videre. Dessuten mener polakkene at om Polen berøves sine østre provinser vil det være et brudd på Atlanterhavsdeklarasjonen. De benekter ikke at befolkningen i rikets østre områder er av blandet nasjonalitet og at den ukrainske befolkning enkelte steder er i majoritet. Men de fremholder at den prosentuelle største nasjonalitetsgruppe utgjordes av polakker i de områder som ble besatt av Russland i 1939, og at de sammen med jødene danner majoriteten av befolkningen i denne del av Polen.

Uten å kunne ta standpunkt til konflikten mellom Sovjetrussland og Polen kan en bare slå fast at bruddet i de diplomatiske forbindelser mellom de to land er en seir for den tyske løgnpropaganda. Vi håper at de konferanser som nå pågår i London vil føre til at det blir tatt forholdsregler som forhindrer et åpent brudd mellom de to land.

Søndag den 2. mai 1943 kl. 19.30

Nordafrika. Dagens allierte kommunike fra Nordafrika melder at fire akseskip er blitt senket eller skadet utenfor Tunis. Med disse akseskip mot fiendens forsyningslinjer er i alt 21 akseskip blitt senket i løpet av de siste 10 dager. Kommunikentene melder videre at to italienske mineskip og et tysk transportskip ble angrepet av britiske flåtestyrker utenfor Sicilia. Her endre lette allierte krigsfartøyer senket et handelskip. Det britiske admiraltet melder at britiske undervannsbåter har senket eller skadet 204 akseskip i Middelhavet siden de allierte gikk i land i Nordafrika. Et nytt slag ble tilføyet aksens forsyningen ved at fem Junker transportfly ble skutt ned i går på mindre enn ti minutter. Et mindre skip ble satt i brann i Egserhavet. Det allierte hovedkvarter melder om et lite opphold i kampene i Tunis. Imidlertid er sterke tyske motangrep slått tilbake. I nord har det andre amerikanske ermerkorps tatt 600 fanger og forbedret sine stillinger. De fortsetter sine opprensningsaksjoner i området omkring Djebel Tahent, 25 km vest for Matour. Motangrep mot de stillinger som ble vunnet fredag ble slått tilbake etter litt nærkamper. I Medjez-el-Bab-området hvor tyskerne har forlatt kostbare angrep, har de franske styrker bedret sine stillinger. I syd har den 8de armé avslått angrep mot de nye stillinger nord for Enfidaville. Det meldes om dårlige værforhold. Et kommunike fra Roma melder at de allierte mer og mer forsterker sin sjø- og luftoffensiv i Sicilia-kanalen.

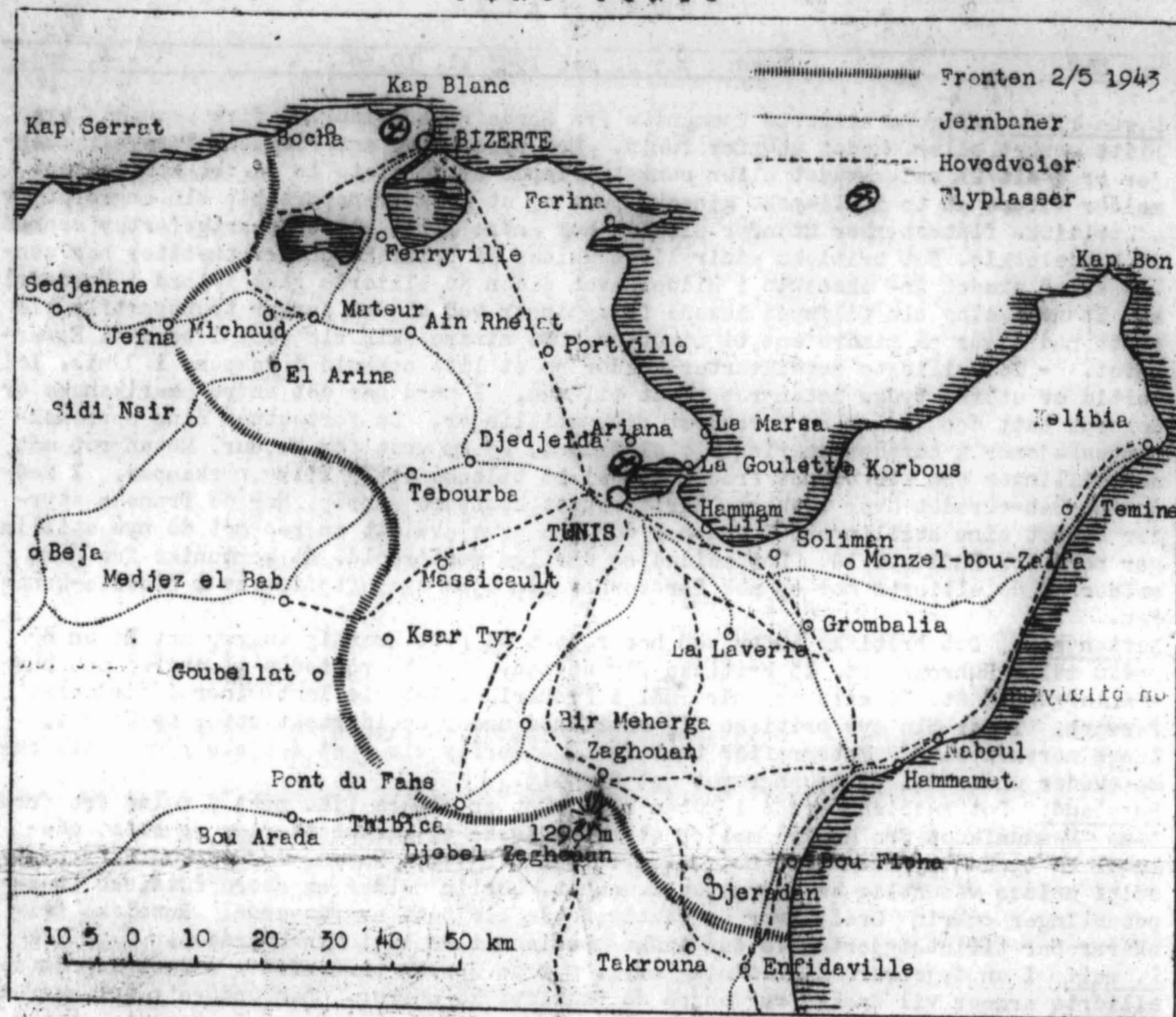
Luftangrep. Det britiske luftvåpen har rettet et nytt kraftig angrep mot Essen og andre mål i Ruhrområdet. 13 britiske fly savnes. I natt rettedes et angrep mot havneanleggene i St. Nazaire og andre mål i Frankrike. Det ble lagt miner i fiendtlig farvann. I går ble syv britiske fly skutt ned under spidertokt etter tyske skip langs norskekysten. Fotografier tatt fra spidertokt viser at det ble gjort voldsomme skader under det siste angrepet mot Stettin.

Russland. Det russiske presset i Kuban øker. Det er allereis lite nytt å melde fra frontene. Kommunikent fra Moskva melder at tyske tank- og kanonbatterier er blitt ødelagt. 24 tyske fly ble skutt ned under et luftslag over Kuban. Fra de andre frontavsnitt meldes vesentlig om patruljevirksomhet. Berlin melder om store russiske troppeopstillinger omkring Orel, hvor en viktig høyde ble tatt av russerne. Russiske frikorpser har tilintetgjort hele den tyske garnisonen i en by i Minskområdet. I en dekkordre i anledning av 1. mai ba Stalin bli minner om at tiden nærmer seg da de allierte armeer vil knække ryggen på de fascistiske uhyrer. Han understreket nødvendigheten av aksens betingelsesløse overgivelse. Storbritannia og De forente stater betegner dekkorden som et avgjort nederlag for den tyske propaganda. Cordell Hull uttaler at Stalins opprop er til stor hjelp akkurat nå. New York Herald Tribune skriver at Stalin i sin dekkordre smøtegikk de tyske forsøk på å skape splittelse i de alliertes rekker. Om Stalins krigsønsker skriver Observer at den var preget av rolig, sindig optimisme. I anledning av 1. mai sendte den britiske arbeidsminister Ernest Bevin en hilsen til den friske norske fagorganisasjon i Storbritannia, der han fremholdt at britiske arbeidere vil fortsette kampen til Norges frihet er gjenopprettet.

Polen. Statsminister Churchill har sendt en hilsen til Polen i anledning av den polske nasjonaldag i morgen. Han uttalte bl. a.: Vi feirer i dag denne årstid med fornyet forvisning om at Polens befrielse er kommet nærmere gjennom de allierte nasjoners samarbeid i det siste år. Polakker både i og utenfor Polen står samlet til å fortsette kampen. Churchill takket polakkene for de verdifulle bidrag som de har ydet under store oppofrelser. Et stort og selvstendig Polen er noe vi alle ser fram til. Den britiske minister John Anderson som laste Churchills hilsen på et møte i kongesalen og den polske utenriksminister grev Raczynski var tilstede utvalgte bl. a. venner som mæsjeror side om side må ikke la seg skille av fiendens forsøk på å skape uvennskap mellom dem. Deres styrke ligger i deres enighet. Denne styrke er den beste garanti for at Polens velstand skal gjenoppbygges. Anderson nevnte at over 100.000 polske soldater, 12.000 flygere og over 3.000 sjemenn kjemper på de alliertes side.

U.S.A. Kullgrubestreik tok i går en ny vending idet president Roosevelt at den amerikanske statoadministrasjon skal overta de kullgruber hvor det er utbrutt streik.

Tyskland. Fra Stockholm meldes at sjefen for SA, Lutze, er blitt alvorlig sår ved en bilulykke.

DE N STORE KOALISJON
Av dr. Arne Ordning

I den tyske propaganda finner vi ofte at det trekkes sammenligninger mellom Fredrik II, "den store", av Preussen og Adolf Hitler. Fredrik av Preussen har alltid vært en nasjonalhelt i Tyskland, og under nazismen er han blitt framstilt som en forløper for Hitler. Det er laget en legende om ham; men den virkelige Fredrik var en helt annen enn den som vi møter i tyske lærebøker, og det er ikke stor personlig likhet mellom ham og Hitler. Fredrik sto på høyden av sin tids, det 18. århundres, kultur; han var en venn av den berømte filosof og reformator Voltaire, han skrev filosofiske avhandlinger og franske vers. Han foraktet både de innskrenkede tyske spisborgere og de brutale og usiviliserte prøyssiske junkerne. Forøvrig var han en koldblodig kyniker og en hensynsløs maktpolitiker. Hitler er kulturelt og intellektuelt sett en typisk småborger, halvdannet og sentimental og brutal på én gang; han er full av den rotløse oppkomlings mindreverdighetsfølelse og hat, og han er en på samme tid slu og hysterisk fanatiker. Politisk sett er det allikevel en viss likhet mellom dem. De fører begge en hensynsløs erobrerpolitikk, og de har begge vist en suveren forakt både for internasjonale avtaler og for alminnelig menneskelig anstendighet. Likheten går imidlertid lenger og det er ikke noe tilfelle at den tyske pressen fremhever denne likheten akkurat nå. Under 7-årskrigen 1756-63 kjempet Fredrik II mot tidens tre mektigste stormakter, Frankrike, Østerrike og Russland, på én gang. Han vant mange seire. Det skyldes dels at han hadde en god hær og forsto å utnytte sine ressurser mere systematisk enn sine motstandere, dels at han kjempet på de "indre linjer" og derfor ofte kunne slå sine motstandere enkeltvis. Men når han klarte seg gjennom 7-årskrigen, skyldtes det først og fremst at motstanderne var væmige innbyrdes, og han ble reddet fra under-

grunnen var at Russland brøt ut av koalisjonen.

Det er ikke underlig at den tyske propaganda stiller Fredrik II opp som et eksempel. Hitler kjemper i gigantisk målestokk den samme kamp. Han står overfor en koalisjon som ikke bare har større hjulpekilder, men som også er i ferd med å sikre seg en militær overmakt. Den tyske krigsmaskinen er ennå ikke knekket, og den kan ennå vinne seire; men militært sett er det bare et spørsmål om tid når den vil bukke under. Bare på en måte kan Hitler Tyskland redde fra undergangen: Ved å sprengte koalisjonen, altså ved politiske midler. Dette er forklaringen til propagandens om det bolsjevikiske spøkelse og til den systematiske spredning av rykter om at russerne vil legge under seg hele det europeiske fastland. Tyskerne håper at Vestmaktene vil slutte separatfred, eller i det minste at de vil unnlate å gå til angrep på fastlandet, fordi dette vil sette den røde arme i stand til å rykke videre fram mot vest. Det er slett ikke umulig at iallfall en del av den tyske hers ledelse også ville være villig til en separatfred i øst.

Tysklands siste håp er å sprengte koalisjonen. På den annen side er det en betingelse for de alliertes seir at koalisjonen styrkes og utbygges. Det er ikke bare nødvendig for å vinne krigen, det er også nødvendig hvis det skal lykkes å legge grunnlaget for en varig fred etter seiren. Vicepresident Wallace holdt for en tid siden en oppsiktsvekkende tale hvor han stilte problemet klart. Det var, sa vicepresident Wallace, tre forskjellige livsanskuelser i verden i dag. Det var den nazistiske, som hevder at "herrefolket" har rett til å herske over andre folk med vold. Denne lære må utryddes hvis det skal være noe håp om fred i verden. Den annen er den marxistiske. Også den kunne være en fare for freden i fremtiden hvis dens tilhengere forsøkte å fremkalle en verdensrevolusjon. Sovjetsamveldet har imidlertid oppgitt den internasjonale "trotskisme" og derved åpnet muligheten for et samarbeid med de stater som bekjenner seg til vestens demokrati. Hvis demokratiene ikke benyttet seg av denne mulighet, men forsøkte å holde Sovjetsamveldet utenfor, ville det bety at vi måtte forberede oss på en tredje verdenskrig. Demokratiene, som bygger på rettsikkerhet og politisk og åndelig frihet, må imidlertid på sin side søke å løse de økonomiske og sosiale problemer. Erfaringen viser at også massearbeidsløshet, kriser og økonomisk nasjonalisme fører til kapprustning og krig.

Grunnlaget for det internasjonale samarbeid i fremtiden må legges mellom de forente nasjoner under krigen. Det er både en politisk og en militær oppgave, og den reiser mange problemer. Det utføres for tiden, særlig i Storbritannia og De forente stater, et stort planleggende arbeid, og det utkommer et utall skrifter om etterkrigsproblemer. De bringer fram meget interessant materiale; men det beste grunnlag for internasjonalt samarbeid i fremtiden legges ved det praktiske samarbeid som springer fram av krigen selv. De små nasjoner kan her yte en betydelig innsats; men det avgjørende er forholdet mellom de ledende stormakter. I De forente stater, som tidligere har kunnet leve trygt under beskyttelse av de oseaner, er det ennå en isolasjonistisk retning. Men statene vil aldri mer vende tilbake til forholdene i 1920-årene og det store flertall av det amerikanske folk forstår at Statene denne gang ikke uten videre kan trekke seg tilbake fra den øvrige del av verden etter krigen, selv om man ennå ikke er klar over formene for det internasjonale samarbeid i fremtiden. Den gammeldagse isolasjonismen er også på tilbakegang i det republikanske parti, selv om de forreste vil gå så langt som republikaneren, guvernør Stassen i Minnesota, som har tatt til orde for opprettelsen av et verdensparlament. Vedtakelsen av låne- og leieloven i mars 1941 var et avgjørende brudd med den tradisjonelle politikk, og overfallet i Pearl Harbour var et hardt slag for isolasjonismen. Nylig vedtok Representantenes hus mot 6 stemmer og Senatet enstemmig å fornye låne- og leieloven. Det er et vitnesbyrd om at folket i Statene forstår at det ikke her dreier seg om hjelp til andre, men om å beskytte Statenes egne interesser.

Også i Storbritannia har man tidligere i visse perioder hatt en isolasjonistisk retning, som mente at imperiet kunne være seg selv nok. I dag er det neppe noen ansvarlig britisk politiker som ikke er klar over at Storbritannias skjebne er knyttet både til det europeiske fastland og til Amerika. Storbritannia har mange betingelser for å være brubygger mellom de allierte i øst og vest. Dette er en del av bakgrunnen for Edens besøk i Amerika. Det er ingen hemmelighet at han er særlig interessert for å utbygge samarbeidet mellom Sovjetsamveldet og vestmaktene, og den allianse som ble sluttet mellom Storbritannia og Sovjetsamveldet i mai i fjor, var det første skritt på veien. Krigen har ført til at det er opprettet en rekke økonomiske, administrative og militære fellesorganer mellom Storbritannia og Statene, og i London arbeider under ledelse av Sir Fredrick Leith-Ross en komite som består av representanter for Storbritannia og de okkuperte land, med å forberede løningen av forsyningsproblemerne i de okkuperte land etter at de er blitt befrikk. Nylig har Sumner Welles meddelt at det i nær fremtid vil bli sammenkalt en interalliert konferanse i Washington som skal behandle de økonomiske etterkrigsproblemer. Her vil også Sovjetsamveldet og China bli representert.

Man regner med at det etter krigen vil bli en lang våpenstillstandsperiode før den endelige fred blir sluttet. Vi må også regne med at krigen mot Japan vil vare i en lang tid etterat Tyskland er slått. Men det forhindrer ikke at en rekke spørsmål må løses med en gang etterat fiendtlighetene er avsluttet, og hvis de allierte ikke var blitt enige om dem på forhånd, ville man risikere kaotiske tilstander.

Sovjetsamveldet betraktet i tiden mellom de to kriger av mange grunner de kapitalistiske land i vest med mistro. Men det tyske overfallet viste at heller ikke Samveldet kunne finne sikkerhet i isolasjon. Samveldet har hittil båret den tyngste byrden i den felles kamp, selv om det på forskjellige vis har mottatt støtte fra sine allierte. Roosevelt og Churchill erklarte imidlertid på møtet i Casablanca at Statene og Storbritannia så snart som mulig vil åpne en ny front i Europa. Den felles kamp på fastlandet vil besegle Tysklands skjebne, og den vil også skape det beste grunnlag for et tillitsfullt samarbeid i framtiden.

DET NYTTER

I en tid så mettet med dramatiske hendelser, hvor hver enkelt av oss ofte er blant de opptredende, er det lett å miste perspektivet. Opptrekket hvor vi selv har hovedrollen fyller horisonten, ruver over vår bevissthet, og skjuler for våre øyne det som finner sted rundt det nærmeste hjørne. For oss nordmenn er 9. april, den dag vi selv kom med i malstrømmen, den altopslukende dato, og vi har lett for å glemme at krigen største og mest betydningsfulle tragedie skjedde noen måneder senere da stormakten Frankrike, forkjemperen for frihetens ideer, brøt så totalt sammen.

Slaget kom så hurtig og var så uventet at det ikke er til å undres over at menn og kvinner i Frankrike uten videre oppga enhver motstand. De falt i en slags sløv ruse og fant seg i seierherrens forordninger uten å reise hodet i protest. Hva nyttet det å kjempe videre? Man var jo så allikevel knust. Tyskerne var ikke sene til å utnytte dette til sin fordel. Med økte lønninger fikk de lokket arbeiderne tilbake til rustningsfabrikkene. Gjennom jernhard disiplin skapte de en slags orden, og befolkningen lot seg nærre til en sløv takknemlighetsfølelse. Mens verden ennu skalv i sine grunnvoller, rystet av kjempens fall, fikk tyskerne den tid de trengte så sært for å konsolidere sin seier og sette seg fast langs hele Frankrikes betydningsfulle kystlinje. Men med sikkerheten kom tyskernes sanne natur til syne. Som overalt ellers begynte den systematiske utplyndring. Med forargelse så franskmennene sine forråd av alle livsviktige varer forsvinne over Rhinen. Målsituasjonen ble katastrofal, og på fabrikkene ble arbeidstiden forlenget slik at menn og kvinner brøt sammen av utmattelse og mange på næring. Her og der reiste hodene seg til protest, men det resulterte bare i masse-drap av de sivile. Man fant seg i sin skjebne - det nytter jo så allikevel ikke! Også her fant de tyske seierherre forrædere som var villige til å arbeide for dem, og sammen med dem opptrekket merkelig nok en mann hele landet hadde beundret. Han beveggrunner får vi ikke vite før krigens historie en gang skal skrives, men det er ingen tvil om at han virke kastet Frankrike tilbake til det sløve ro. Når selv Petain, "den gamle", var med, da måttet all motstand være forgjeves! Men antallet av illegale nyhetsspredere vokste, og gjennom disse fikk Frankrike gradvis vinnene opp for den virkelige situasjon i verden. Stormaktene trosset sine nederlag, og de små nasjoner fortsatte sin seige, målbeviste motstand. Hellas, Jugoslavia, Holland og ikke minst Norge sto som store lysende eksempler på at det nytter - tross alt! Tyskerne forsto faren og besatte den såkalte frie del av landet. Men da skjedde det utrolige: Marinen boyes seg ikke for angriperen, og Frankrikes stolte flåte forsvant i dypet - en av de flotteste gester i verdenshistorien. Nå var landet vekket for alvor, og man oppdaget plutselig at Frankrike ikke var død ennu. Med sin vanlige mangel på psykologisk innsikt bruste tyskerne videre i sin plan. Det måtte skaffes arbeidere til Tyskland, og samtidig måtte den franske befolkning svekkes ved å fjernes fra sine besteder. Laval, verdens største forræder ved siden av Quisling, tryglet og truet de franske arbeidere, men uten resultat. Det var gått opp for dem at det nyttet å kjempe allikevel, og nå ville de kjempe. Soldatene flyktet opp i de høye forrevne fjellene i Haute Savoie og tok sine våpen med seg. Tyskerne ble tvunget til aksjon og opprørerne i fjellkløftene ble beleiret. Ny ungdom kom til, og i øyeblikket forekommer det regulere kampanjer ligger i Haute Savoie. Det er ikke tvil om at også denne aksjon må mislykkes til slutt. Tiden er ennå ikke inne. Men et gledesrop er gått over hele landet: Det nytter!

Dette gledesrop, som fødtes i Norge, Hellas og Jugoslavia kommer nå tilbake til oss som et styrket ekko. Vi har aldri sviktet i vår tro på friheten, men nå mer enn noen sinne før vet vi at det nytter å kjempe; kjempe jevnt og målbevisst med skjulte, uangripelige våpen inntil den dag kommer som vil forandre dette gledens ekko til et altopslukende seiersrop, og vi kan ta fatt på å bygge et nytt, et bedre Norge.

Nordafrika. Dagens allierte kommunike fra Nordafrika melder at fire aksekip er blitt senket eller skadet utenfor Tunis. Med disse slag mot fiendens forsyningslinjer er i alt 21 skip skadet eller senket i løpet av de siste to dager. Kommuniket melder videre at to italienske minesveipere og et tysk transportskip ble angrepet av de britiske flåtestyrker. Utenfor Sicilia har andre lette allierte krigsfartøyer senket et handelsskip. Det britiske admiralitetet melder at britiske undervannsbåter har senket eller skadet 204 aksekip i Middelhavet siden de allierte gikk i land i Nordafrika. Et nytt slag ble tilføyet aksens forsyninger ved at fem Junker transportfly ble skutt ned i går på mindre enn ti minutter. Et mindre skip ble satt i brann i Egærhavet. - Det allierte hovedkvarteret melder om et lite opphold i kampene i Tunis. Imidlertid er sterke tyske motangrep slått tilbake. I nord har det andre amerikanske armekorps tatt 600 fanger og forbedret sine stillinger. De fortsetter sine opprensningsaksjoner i området omkring Tahtent, 23 km vest for Mateur. Motangrep mot de stillinger som ble vunnet fredag ble slått tilbake etter bitre nærkamper. I Medjez-el-Bab-området hvor tyskerne har foretatt kostbare angrep, har de franske styrker bedret sine stillinger. I syd har den 8de arme avslått angrep mot de nye stillinger nord for Enfidaville. Det meldes om dårlige værforhold. Et kommunike fra Roma melder at de allierte mer og mer forsterker sin sjø- og luftoffensiv i Sicilia-kanalen.

Luftangrep. Det britiske luftvåpen har rettet et nytt kraftig angrep mot Essen og andre mål i Ruhrområdet. 13 britiske fly savnes. I natt rottet et angrep mot havneanleggene i St. Nazaire og andre mål i Frankrike. Det ble lagt miner i fiendtlig farvann. I går ble syv britiske fly skutt ned under speidertokt etter tyske skip langs norskekysten. Fotografier tatt fra spiderfly viser at det ble gjort voldsomme skader under det siste angrepet mot Stettin.

Rusland. Det russiske press i Kuban øker. Det er ellers lite nytt å melde fra frontene. Kommuniket fra Moskva melder at tyske tank- og kanonbatterier er blitt ødelagt. 24 tyske fly ble skutt ned under et luftslag over Kuban. Fra de andre frontavsnitt meldes vesentlig om patruljevirkosomhet. Berlin melder om store russiske tropesamlinger omkring Orel, hvor en viktig høyde ble tatt av russerne. Russiske friskarer har tilintetgjort hele den tyske garnison i en by i Minskområdet.

1. mai. I en dagsordre i anledning av 1. mai sa Stalin bl.a.: Tiden nærmer seg da de allierte armeer vil knokke ryggen på de fascistiske uhyrer. Han understreket nødvendigheten av aksens hotingelseløse overgivelse. Storbritannia og De forente stater betegner dagsordren som et avgjort nederlag for den tyske propaganda. Cordell Hull uttaler at Stalins opprop er til stor hjelp akkurat nå. New York Herald Tribune skriver at Stalin i sin dagsordre imøtegikk de tyske forsøk på å skape splittelse i de alliertes rokker. Om Stalins krigsversikt skriver Observer at den var proget av rolig, sindig optimisme. - I anledning av 1. mai sendte den britiske arbeidsminister Ernest Bevin en hilson til den frie norske fagorganisasjon i Storbritannia, der han fremholdt at britiske arbeidere vil fortsette kampen til Norges frihet er gjenopprettet.

Polen. Statsminister Churchill har sendt en hilson til Polen i anledning av den polske nasjonaldag i morgen. Han uttalte bl. a.: Vi feirer i dag denne årsdag med fornyet forvisning om at Polens befrielse er kommet nærmere gjennom de allierte nasjoners samarbeid i det siste år. Polakker både i og utenfor Polen står samlet til å fortsette kampen. Churchill takket polakkene for de verdifulle bidrag som de har ydet under store oppofrelser. Et stort og solvstendig Polen er noe vi alle ser fram til. Den britiske minister John Anderson som loste Churchills hilson på et møte hvorgeneral Sikorsky og den polske utenriksminister grov Raczinsky var tilstede uttalte bl. a.: Venner som marsjerer side om side må ikke la seg skille av fienders forsøk på å skape uvennskap mellom dem. Deres styrke ligger i deres enighet. Denne styrke er den beste garanti for at Polens velstand skal gjenoppbygges. Anderson nevnte at over 100.000 polske soldater, 12.000 flygere og over 3.000 sjemenn kjemper på de alliertes side.

U.S.A. Kullgrubestreiken tok i går en ny vending idet president Roosevelt at den amerikanske statsadministrasjon skal overta de kullgruber hvor det er utbrutt streik.

Tyskland. Fra Stockholm meldes at sjefen for SA, Lutze, er blitt alvorlig såret ved en bilulykke.

Man regner med at det etter krigen vil bli en lang våpenstillstandsperiode før den endelige fred blir sluttet. Vi må også regne med at krigen mot Japan vil vare i ubestemt tid etterat Tyskland er slått. Men det forhindrer ikke at en rekke spørsmål må løses med en gang etterat fiendtlighetene er avsluttet, og hvis de allierte ikke var blitt enige om dem på forhånd, ville man risikere klatriske tilstander.

Sovjetsamveldet betraktet i tiden mellom de to kriger av mange grunner de kapitalistiske land i vest med mistro. Men det tyske overfallet viste at heller ikke Samveldet kunne finne sikkerhet i isolasjon. Samveldet har hittil båret den tyngste byrden i den felles kamp, selv om det på forskjellige vis har mottatt støtte fra sine allierte. Roosevelt og Churchill erklærte imidlertid på møtet i Casablanca at Statene og Storbritannia så snart som mulig vil åpne en ny front i Europa. Den felles kamp på Føstlandet vil besegle Tysklands skjebne, og den vil også skape det beste grunnlag for et tillitsfullt samarbeid i fremtiden.

DET NYTTET

I en tid så mettet med dramatiske hendelser, hvor hver enkelt av oss ofte er blant de opptredende, er det lett å miste perspektivet. Opptrikk hvor vi selv har hovedrollen fyller horisonten, ruver over vår bevissthet, og skjuler for våre øyne det som finner sted rundt det nærmeste hjørne. For oss nordmenn er 9. april, den dag vi selv kom med i malstrømmen, den altopslukende dato, og vi har lett for å glemme at krigen største og mest betydningsfulle tragedie skjedde noen måneder senere da stormakten Frankrike, forkjemperen for frihetens ideer, brøt så totalt sammen.

Slaget kom så hurtig og var så uvantet at det ikke er til å undres over at menn og kvinner i Frankrike uten videre oppga enhver motstand. De falt i en slags sløv og fant seg i seierherrens forordninger uten å reise hodet i protest. Hva nytt det å kjempe videre? Man var jo så allikevel knust. Tyskerne var ikke sene til å utnytte dette til sin fordel. Med økte lønninger fikk de lokket arbeiderne tilbake til rustningsfabrikkene. Gjennom jernhard disiplin skapte de en slags orden, og befolkningen lot seg nærre til en sløv takknemlighetsfølelse. Mens verden ennå skalv i sine grunnvoller, rystet av kjempens fall, fikk tyskerne den tid de trengte så sårt for å konsolidere sin seier og sette seg fast langs hele Frankrikes betydningsfulle kystlinje. Men med sikkerheten kom tyskernes sanne natur til syne. Som overalt ellers begynte den systematiske utplyndring. Med forargelse så franskmennene sine forråd av alle livsviktige varer forsvinne over Rhinen. Matsituasjonen ble katastrofal, og på fabrikkene ble arbeidstiden forlenget slik at menn og kvinner brøt sammen av utmattelse og mange på næring. Her og der reiste hodene seg til protest, men det resulterte bare i masse-drap av de sivile. Man fant seg i sin skjebne - det nytter jo så allikevel ikke!

Også her fant de tyske seierherre forredere som var villige til å arbeide for dem, og sammen med dem opptre merkelig nok en mann hele landet hadde beundret. Han beveget grunner får vi ikke vite før krigens historie en gang skal skrives, men det er ingen tvil om at han virke kastet Frankrike tilbake til dets sløve ro. Når selv Petain, "den gamle", var med, da måtte all motstand være forgjeves! Men antallet av illegale nyhetsspredere vokste, og gjennom disse fikk Frankrike gradvis vinnene opp for den virkelige situasjon i verden. Stormaktene trosset sine nederlag, og de små nasjoner fortsatte sin seige, målbeviste motstand. Hellas, Jugoslavia, Holland og ikke minst Norge sto som store lysende eksempler på at det nytter - tross alt! Tyskerne forsto fare og besatte den såkalte frie del av landet. Men da skjedde det utrolige: Marinen bøye seg ikke for angriperen, og Frankrikes stolte flåte forsvant i dypet - en av de flotteste gester i verdenshistorien. Nå var landet vekket for alvor, og man oppdaget plutselig at Frankrike ikke var død ennå. Med sin vanlige mangel på psykologisk innsikt bruste tyskerne videre i sin plan. Det måtte skaffes arbeidere til Tyskland, og samtidig måtte den franske befolkning svekkes ved å fjernes fra sine bosteder. Laval, verdens største forræder ved siden av Quisling, tryglet og truet de franske arbeidere, men uten resultat. Det var gått opp for dem at det nyttet å kjempe allikevel, og nå vil de tek sine våpen med seg. Tyskerne ble tvunget til aksjon og opprørerne i fjellkløftene ble beleiret. Ny ungdom kom til, og i øyeblikket forekommer det regulere kamphandlinger i Haute Savoie. Det er ikke tvil om at også denne aksjon må mislykkes til slutt. Tiden er ennå ikke inne. Men et gledesrop er gått over hele landet: Det nytter!

Dette gledesrop, som fødtes i Norge, Hellas og Jugoslavia kommer nå tilbake til oss som et styrket ekko. Vi har aldri sviktet i vår tro på friheten, men nå mer enn noensinne for vet vi at det nytter å kjempe; kjempe jevnt og målbevisst med skjulte, uangriplige våpen inntil den dag kommer som vil forandre dette gledens ekko til et altopslukende seiersrop, og vi kan ta fatt på å bygge et nytt, et bedre Norge.

Nordafrika. Dagens allierte kommunike fra Nordafrika melder at fire aksekip er blitt senket eller skadet utenfor Tunis. Med disse slag mot fiendens forsyningslinjer er i alt 21 skip skadet eller senket i løpet av de siste 10 dager. Kommuniket melder videre at to italienske minesveipere og et tysk transportskip ble angrepet av britiske flåtestyrker. Utenfor Sicilia har andre lette allierte krigsfartøy senket et handelsskip. Det britiske admiralitetet melder at britiske undervannsbåter har senket eller skadet 204 aksekip i Middelhavet siden de allierte gikk i land i Nordafrika. Et nytt slag ble tilføyet aksens forsyninger ved at fem Junker transportfly ble skutt ned i går på mindre enn ti minutter. Et mindre skip ble satt i brann i Egærhavet. - Det allierte hovedkvarter melder om et lite opphold i kampene i Tunisia. Imidlertid er sterke tyske motangrep slått tilbake. I nord har det andre amerikanske armekorps tatt 600 fanger og forbedret sine stillinger. De fortsetter sine opprensningsaksjoner i området omkring Tadjent, 25 km vest for Mateur. Motangrep mot de stillinger som ble vunnet fredag ble slått tilbake etter bitre nærkamper. I Medjez-el-Bab-området hvor tyskerne har forøkt kostbare angrep, har de franske styrker bedret sine stillinger. I syd har den 8de arme avslått angrep mot de nye stillinger nord for Enfidaville. Det meldes om dårlige værforhold. Et kommunike fra Roma melder at de allierte mer og mer forsterker sin sjø- og luftoffensiv i Sicilia-kanalen.

Luftangrep. Det britiske luftvåpen har rettet et nytt kraftig angrep mot Essen og andre mål i Ruhrområdet. 13 britiske fly savnes. I natt rettedes et angrep mot havneanleggene i St. Nazaire og andre mål i Frankrike. Det ble lagt miner i fiendtlig farvann. I går ble syv britiske fly skutt ned under spidertokt etter tyske skip langs norskekysten. Fotografier tatt fra spiderfly viser at det ble gjort voldsomme skader under det siste angrepet mot Stettin.

Russland. Det russiske press i Kuban øker. Det er ellers lite nytt å melde fra frontene. Kommuniket fra Moskva melder at tyske tank- og kanonbatterier er blitt ødelagt. 24 tyske fly ble skutt ned under et luftslag over Kuban. Fra de andre frontavsnitt meldes vesentlig om patruljevirkosomhet. Berlin melder om store russiske tropesamlinger omkring Orel, hvor en viktig høyde ble tatt av russerne. Russiske fri-skarer har tilintetgjort hele den tyske garnison i en by i Minskområdet.

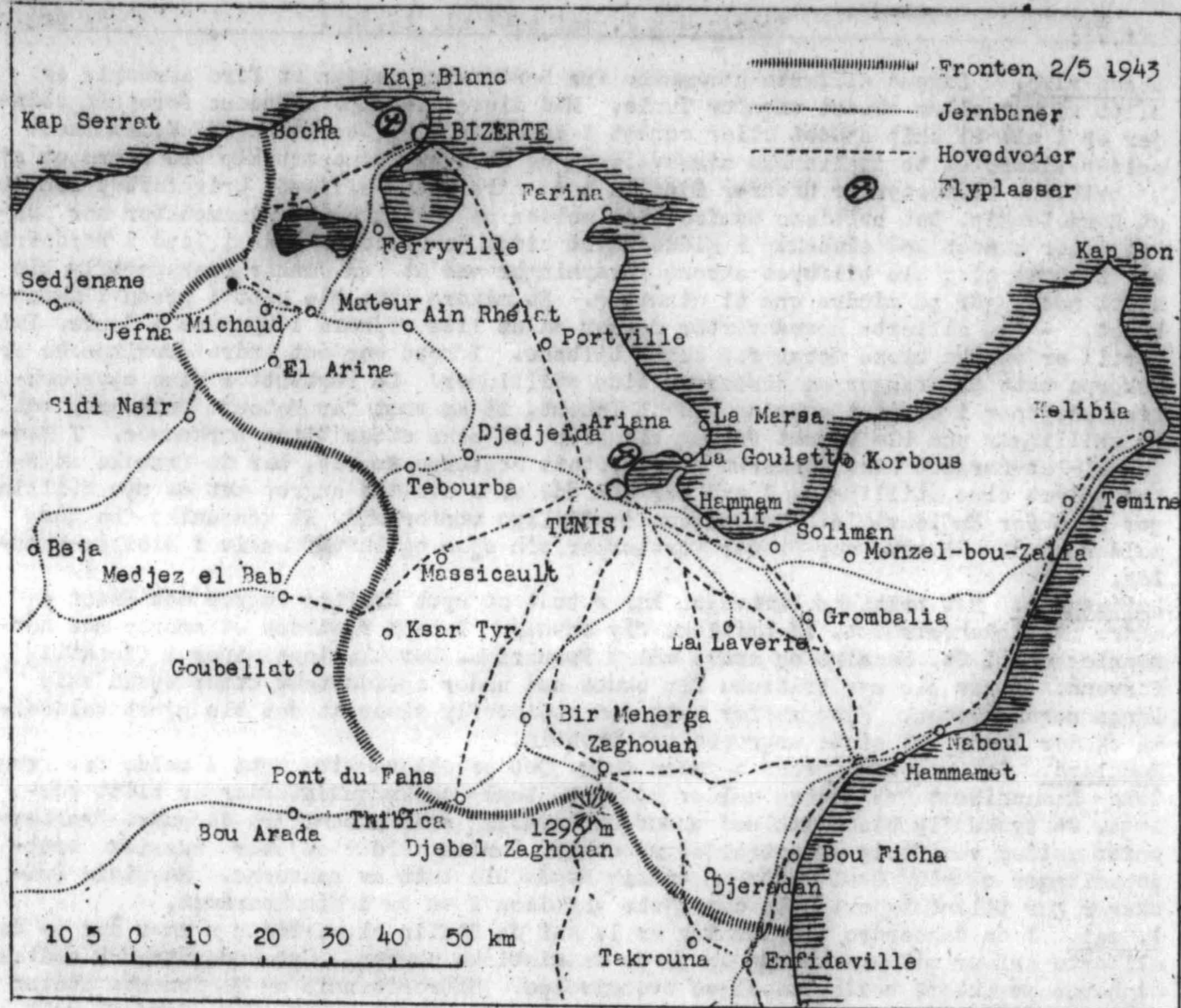
1. mai. I en dagsordre i anledning av 1. mai sa Stalin bl.a.: Tiden nærmer seg da de allierte armeer vil knække ryggen på de fascistiske uhyrer. Han understreket nødvendigheten av aksens botingsløs overgivelse. Storbritannia og De forente stater betegner dagsordren som et avgjort nederlag for den tyske propaganda. Cordell Hull uttaler at Stalins opprop er til stor hjelp akkurat nå. New York Herald Tribune skriver at Stalin i sin dagsordre imøtegikk de tyske forsøk på å skape splittelse i de alliertes rekker. Om Stalins krigsoversikt skriver Observer at den var preget av rolig, sindig optimisme. - I anledning av 1. mai sendte den britiske arbeidsminister Ernest Bevin en hilsen til den friske norske fagorganisasjon i Storbritannia, der han fremholdt at britiske arbeidere vil fortsette kampen til Norges frihet er gjenopprettet.

Polen. Statsminister Churchill har sendt en hilsen til Polen i anledning av den polske nasjonaldag i morgen. Han uttalte bl. a.: Vi feirer i dag denne årstid med fornyet forvisning om at Polens befrielse er kommet nærmere gjennom de allierte nasjoners samarbeid i det siste år. Polakker både i og utenfor Polen står samlet til å fortsette kampen. Churchill takket polakkene for de verdifulle bidrag som de har ydet under store oppofrelser. Et stort og selvstendig Polen er noe vi alle ser fram til. Den britiske minister John Anderson som loste Churchills hilsen på et møte hvorpå general Sikorsky og den polske utenriksminister grev Raczynsky var tilstede uttalte bl. a.: Venner som marsjerer side om side må ikke la seg skille av fienders forsøk på å skape uvennskap mellom dem. Deres styrke ligger i deres enighet. Denne styrke er den beste garanti for at Polens velstand skal gjenoppbygges. Anderson nevnte at over 100.000 polske soldater, 12.000 flygere og over 3.000 sjømenn kjemper på de alliertes side.

U.S.A. Kullgrubestreiken tok i går en ny vending idet president Roosevelt at den amerikanske statsadministrasjon skal overta de kullgruber hvor det er utbrutt streik.

Tyskland. Fra Stockholm meldes at sjefen for SA, Lutze, er blitt alvorlig såret ved en bilulykke.

N O R D - T U N I S

DEN STORE KOALISJON

Av dr. Arne Ording

I den tyske propaganda finner vi ofte at det trekkes sammenligninger mellom Fredrik II, "den store", av Preussen og Adolf Hitler. Fredrik av Preussen har alltid vært en nasjonalhelt i Tyskland, og under nazismen er han blitt framstilt som en forløper for Hitler. Det er laget en legende om ham; men den virkelige Fredrik var en helt annen enn den som vi møter i tyske lærebøker, og det er ikke stor personlig likhet mellom ham og Hitler. Fredrik sto på høyden av sin tids, det 18. århundres, kultur; han var en venn av den berømte filosof og reformator Voltaire, han skrev filosofiske avhandlinger og franske vers. Han foraktet både de innskrenkede tyske spissborgere og de brutale og usiviliserte prøyssiske junkerne. Forøvrig var han en koldblodig kyniker og en hensynsløs maktpolitiker. Hitler er kulturelt og intellektuelt sett en typisk småborger, halvdannet og sentimental og brutal på en gang; han er full av den rotløse oppkomlings mindrerverdighetsfølelse og hat, og han er en på samme tid slø og hysterisk fanatiker. Politisk sett er det allikevel en viss likhet mellom dem. De fører begge en hensynsløs erobrerpolitikk, og de har begge vist en suveren forsakt både for internasjonale avtaler og for alminnelig menneskelig anstendighet. Likheten går imidlertid lenger og det er ikke noe tilfelle at den tyske pressen fremhever denne likheten akkurat nå. Under 7-årskrigen 1756-63 kjempet Fredrik II mot tidens tre mektigste stormakter, Frankrike, Østerrike og Russland, på en gang. Han vant mange seire. Det skyldes dels at han hadde en god hær og forsto å utnytte sine ressurser mere systematisk enn sine motstandere, dels at han kjempet på de "indre linjer" og derfor ofte kunne slå sine motstandere enkeltvis. Men når han klarte seg gjennom 7-årskrigen, skyldtes det først og fremst at motstanderne var korige innbyrdes, og han ble reddet fra under-

Den annen vei et Russland brøt ut av koal...

Det er ikke underlig at den tyske propaganda stiller Fredrik II opp som et eksempel. Hitler kjemper i gigantisk målestokk den samme kamp. Han står overfor en koalisjon som ikke bare har større hjelpekilder, men som også er i ferd med å sikre seg en militær overmakt. Den tyske krigsmaskinen er ennå ikke knokket, og den kan ennå vinne seire; men militært sett er det bare et spørsmål om tid når den vil bukke under. Bare på en måte kan Hitler-Tyskland reddes fra undergangen: Ved å sprengte koalisjonen, altså ved politiske midler. Dette er forklaringen til propagandaaen om det bolsjevikiske spøkelse og til den systematiske spredning av rykter om at russerne vil legge under seg hele det europeiske fastland. Tyskerne håper at Vestmaktene vil slutte separatfred, eller i det minste at de vil unnlate å gå til angrep på fastlandet, fordi dette vil sette den røde arme i stand til å rykke videre fram mot vest. Det er slett ikke umulig at iallfall en del av den tyske hers ledelse også ville være villig til en separatfred i øst.

Tysklands siste håp er å sprengte koalisjonen. På den annen side er det en betingelse for de alliertes seir at koalisjonen styrkes og utbygges. Det er ikke bare nødvendig for å vinne krigen, det er også nødvendig hvis det skal lykkes å legge grunnlaget for en varig fred etter seiren. Visepresident Wallace holdt for en tid siden en oppsiktsvekkende tale hvor han stilte problemet klart. Det var, sa visepresident Wallace, tre forskjellige livsanskuelser i verden i dag. Det var den nazistiske, som hevdet at "herrefolket" har rett til å herske over andre folk med vold. Denne lære må utryddes hvis det skal være noe håp om fred i verden. Den annen er den marxistiske. Også den kunne være en fare for freden i fremtiden hvis dens tilhengere forsøkte å fremkalle en verdensrevolusjon. Sovjetsamveldet har imidlertid oppgitt den internasjonale "trotskisme" og derved åpnet muligheten for et samarbeid med de stater som bekjenner seg til vestens demokrati. Hvis demokratiene ikke benyttet seg av denne mulighet, men forsøkte å holde Sovjetsamveldet utenfor, ville det bety at vi måtte forberede oss på en tredje verdenskrig. Demokratiene, som bygger på rettssikkerhet og politisk og åndelig frihet, må imidlertid på sin side søke å løse de økonomiske og sosiale problemer. Erfaringen viser at også massearbeidsløshet, kriser og økonomisk nasjonalisme fører til kapprustning og krig.

Grunnlaget for det internasjonale samarbeid i fremtiden må legges mellom de forente nasjoner under krigen. Det er både en politisk og en militær oppgave, og den reiser mange problemer. Det utføres for tiden, særlig i Storbritannia og De forente stater, et stort planleggende arbeid, og det utkommer et utall skrifter om etterkrigsproblemer. De bringer fram meget interessant materiale; men det beste grunnlag for internasjonalt samarbeid i fremtiden legges ved det praktiske samarbeid som springer fram av krigen selv. De små nasjoner kan her yte en betydelig innsats; men det avgjørende er forholdet mellom de ledende stormakter. I De forente stater, som tidligere har kunnet leve trygt under beskyttelse av de tre oseaner, er det ennå en isolasjonistisk retning. Men statene vil aldri mer vende tilbake til forholdene i 1920-årene og det store flertall av det amerikanske folk forstår at statene denne gang ikke uten videre kan trekke seg tilbake fra den øvrige del av verden etter krigen, selv om man ennå ikke er klar over formene for det internasjonale samarbeid i fremtiden. Den gammeldagse isolasjonismen er også på tilbakegang i det republikanske parti, selv om de færreste vil gå så langt som republikaneren, guvernør Stassen i Minnesota, som har tatt til orde for opprettelsen av et verdensparlament. Vedtakelsen av låne- og leieloven i mars 1941 var et avgjørende brudd med den tradisjonelle politikk, og overfallet i Pearl Harbour var et hårdt slag for isolasjonismen. Nylig vedtok Representantenes hus mot 6 stemmer og Senatet enstemmig å fornye låne- og leieloven. Det er et vitnesbyrd om at folket i Statene forstår at det ikke her dreier seg om hjelp til andre, men om å beskytte Statens egne interesser.

Også i Storbritannia har man tidligere i visse perioder hatt en isolasjonistisk retning, som mente at imperiet kunne være seg selv nok. I dag er det neppe noen ansvarlig britisk politiker som ikke er klar over at Storbritannias skjebne er knyttet både til det europeiske fastland og til Amerika. Storbritannia har mange betingelser for å være brubygger mellom de allierte i øst og vest. Dette er en del av bakgrunnen for Edens besøk i Amerika. Det er ingen hemmelighet at han er særlig interessert for å utbygge samarbeidet mellom Sovjetsamveldet og vestmaktene, og den alliansen som ble sluttet mellom Storbritannia og Sovjetsamveldet i mai i fjor, var det første skritt på veien. Krigen har ført til at det er opprettet en rekke økonomiske, administrative og militære fellesorganer mellom Storbritannia og Statene, og i London arbeider under ledelse av Sir Fredrick Leith-Ross en komite som består av representanter for Storbritannia og de okkuperte land, med å forberede løsningen av forsyningsproblemer i de okkuperte land etter at de er blitt befri. Nylig har Sumner Welles meddelt at det i nær fremtid vil bli sammenkalt en interalliert konferanse i Washington som skal behandle de økonomiske etterkrigsproblemer. Her vil også Sovjetsamveldet og China bli representert.

4.
Man røner med et det etter krigen vil bli en lang våpenstillstandsperiode før den endelige fred blir sluttet. Vi må også regne med at krigen mot Japan vil vare i et skil- lig tid etterat Tyskland er slått. Men det forhindrer ikke at en rekke spørsmål må løses med en gang etterat fiendtlighetene er avsluttet, og hvis de allierte ikke var blitt enige om dem på forhånd, ville man risikere kaotiske tilstander.

Sovjets ømvelde betraktet i tiden mellom de to kriger av mange grunner de kapitalistiske land i vest med mistro. Men det tyske overfallet viste at heller ikke Sam- veldet kunne finne sikkerhet i isolasjon. Samveldet har hittil båret den tyngste byrde i den felles kamp, selv om det på forskjellige vis har mottatt støtte fra sine alli- erte. Roosevelt og Churchill erklærte imidlertid på møtet i Casablanca at Statene og Storbritannia så snart som mulig vil åpne en ny front i Europa. Den felles kamp på fastlandet vil besegle Tysklands skjebne, og den vil også skape det beste grunnlag for et tillitsfullt samarbeid i fremtiden.

DET NYTTET

I en tid så mettet med dramatiske hendelser, hvor hver enkelt av oss ofte er blant de opptredende, er det lett å miste perspektivet. Opptrinn hvor vi selv har hovedrollen fyller horisonten, ruver over vår bevissthet, og skjuler for våre øyne det som finner sted rundt det nærmeste hjørne. For oss nordmenn er 9. april, den dag vi selv kom med i malstrømmen, den altopplukende dato, og vi har lett for å glemme at krigen største og mest betydningsfulle tragedie skjedde noen måneder senere da stormakten Frankrike, forkjemperen for frihetens ideer, brøt så totalt sammen.

Slaget kom så hurtig og var så uventet at det ikke er til å undres over at menn og kvinner i Frankrike uten videre oppga enhver motstand. De falt i en slags sløv ro og fant seg i seierherrens forordninger uten å reise hodet i protest. Hva nyttet det å kjempe videre? Man var jo så allikevel knust. Tyskerne var ikke sene til å utnytte dette til sin fordel. Med økte lønninger fikk de lokket arbeiderne tilbake til rust- ningsfabrikkene. Gjennom jernhard disiplin skapte de en slags orden, og befolkningen lot seg narre til en sløv takknemlighetsfølelse. Mens verden ennå skalv i sine grunn- vuller, rystet av kjempens fall, fikk tyskerne den tid de trengte så sårt for å kon- solidere sin seier og sette seg fast langs hele Frankrikes betydningsfulle kystlinje. Men med sikkerheten kom tyskerne sanne natur til syne. Som overalt ellers begynte den systematiske utplyndring. Med forargelse så franskmennene sine forråd av alle livs- viktige varer forsvinne over Rhinen. Matsituasjonen ble katastrofal, og på fabrikkene ble arbeidstiden forlenget slik at menn og kvinner brøt sammen av utmattelse og mangel på næring. Her og der reiste hodene seg til protest, men det resulterte bare i masse- drap av de sivile. Man fant seg i sin skjebne - det nytter jo så allikevel ikke! Også her fant de tyske seierherrer forrædere som var villige til å arbeide for dem, og sammen med dem opptrer merkelig nok en mann hele landet hadde beundret. Han beveg- grunner får vi ikke vite før krigens historie en gang skal skrives, men det er ingen tvil om at han virke kastet Frankrike tilbake til dets sløve ro. Når selv Petain, "den gamle", var med, da måtte all motstand være forgjeves! Men antallet av illegal nyhetsspredere vokste, og gjennom disse fikk Frankrike gradvis øynene opp for den vir- kelige situasjon i verden. Stormaktene trosset sine nederlag, og de små nasjoner fort- satte sin seige, målbevisste motstand. Hellas, Jugoslavia, Holland og ikke minst Norge sto som store lysende eksempler på at det nytter - tross alt! Tyskerne forsto fare og besatte den såkalte frie del av landet. Men da skjedde det utrolige: Marinen bøye seg ikke for angriperen, og Frankrikes stolte flåte forsvant i dypet - en av de flot- teste gester i verdenshistorien. Nå var landet vekkot for alvor, og man oppdaget plut- selig at Frankrike ikke var død ennå. Med sin vanlige mangel på psykologisk innsikt bruste tyskerne videre i sin plan. Det måtte skaffes arbeidere til Tyskland, og sam- tidig måtte den franske befolkning svekkes ved å fjernes fra sine bosteder. Laval, verdens største forræder ved siden av Quisling, tryglet og truet de franske arbeidere, men uten resultat. Det var gått opp for dem at det nyttet å kjempe allikevel, og nå v i l l e de kjempe. Soldatene flyktet opp i de høye forrevne fjellene i Haute Savoie og tok sine våpen med seg. Tyskerne ble tvunget til aksjon og opprørerne i fjellkløf- tene ble beleiret. Ny ungdom kom til, og i øyeblikket forekommer det regulære kamphand- linger i Haute Savoie. Det er ikke tvil om at også denne aksjon må mislykkes til slutt. Tiden er ennå ikke inne. Men et gledesrop er gått over hele landet: Det nytter!

Dette gledesrop, som fødtes i Norge, Hellas og Jugoslavia kommer nå tilbake til oss som et styrket ekko. Vi har aldri sviktet i vår tro på friheten, men nå mer enn noens- ne før vet vi at det nytter å kjempe; kjempe jevnt og målbevisst med skjulte, uangripe- lige våpen inntil den dag kommer som vil forandre dette gledens ekko til et altoppluk- ende seiersrop, og vi kan ta fatt på å bygge et nytt, et bedre Norge.

70 MAY 1943
ms

LONDON - RADIO

3785

Mappe 41
Ekspl. 52

nr. 52.

Tirsdag 2 mai 1943 kl. 19,30.

Agg. 41-43

Annot amerikanske armokorps har mandag morgen erobret Mateur, og det rykker nu fremover på bred front. Flere hundre fanger blev tatt. En amerikansk kolonne rykker sydover fra Mateur og er kommet bak de tyske linjer som står overfor l. britiske arme. På nord- kysten har franske tropper rykket frem til et punkt omkring 20 km fra Bizerte. Dokkene i Bizerte og moloen er blitt angrepet av allierte fly. En krigskorrespondent skildrer kampene ved Mateur: Amerikanerne kjempet uavbrutt i 11 dager mellom fjell og åser, hvor overalt tunge tyske kanoner og bombekastere var i virksomhet og maskingeværene knitret. Terrenget bestod av dalsenkninger sprengt inn mellom høie fjelltopper. En efter en blev høidene stormet. Den siste toppen som blev erobret var 700 m. høi og forskanset av lodrette klipper. Herfra kunde fienden beherske terrenget i flere kilometers omkrets. De denne toppen var stormet, begynte tyskerne å trekke sig ut av Mateur med rekordfart. BBCs militære medarbeider skriver om betydningen av Mateurs erobring: Dens første og viktigste resultat er de vanskeligheter som er påført aksens overkommando i forbindelse med forsvaret av de tropper som står overfor l. britiske arme. Tyskernes opfatning at forsvaret som en offensiv form for krigføring har den ulempe at reservene blir opbrukt. Den tyske overkommando må nu for å motstå nye angrep reorganisere de styrker den rår over for å forsvare sin nye flanke. Aksens øverstkommanderende gjorde et feiltrinn da den besatte en del av fronten med svakere styrker for å samle relativt store tropestyrker ved Enfidaville. Den undervurderte motstanderne. Amerikanerne har her vist at de har mynen til å handle raskt. - Nye enorme forråd av krigsmateriell er nylig kommet til Nord-Afrika. Transporten av en av de flotteste bedrifter som allierte skip har utført. Til sine tider måtte konvoien kjempe hver eneste mil. I det siste har aksens sjøstrids- krefter mistet sin offensive kraft. I april er 200 tyske og italienske skip senket og gjort ubrukelige av allierte angrep til sjøs og i luften. 54 skip er med sikkerhet sen- ket. Britiske fly stasjonert på Malta angrep idag flyplassen på øya Lampedusa og satte et forsyningskip i brand utenfor kysten av Tunisia idag.

Østfronten. I Kubanområdet fortsetter tyskerne sine kraftige luftangrep mot de russiske stillinger. 166 tyske fly er slutt ned på fire dager. Dagens russiske kom unique melder at 14 tyske fly er belagt under russiske angrep på tyske flyplasser på Donetsfronten. En sveitsisk militærkroniker skriver at det største problemet for den tyske overkom- mando idag er å anslå tallet på de russiske reserver. Ennå kjenner den ikke styrken av dem og har derfor foreløpig ikke kunnet treffe noen avgjørende bestemmelser.

Den polsk-russiske konflikt. I Underhuset idag gav den britiske utenriksminister Eden en utredning av forholdet mellom Sovjet-Samveldet og Polen. Han beklaget det imitrufne og la skylden på Tyskland. Den britiske regjering gjorde alt som stod i dens makt for å overtale Polen og Russland til ikke å bidra til at tyskernes framstilling av tvisten skulde vinne fremgang, uttalt han. Regjeringen ønsker ikke å legge skylden på noen annen enn vår felles fiende. Disse uoverensstemmelser mellom våre allierte må bli fjernet så fort som mulig. Tyskerne må ikke gjøre sig noe håp om at deres intriger vil svøkke de alliertes felles offensive eller den økende motstand blandt de undertrykte folk i Europa. - Stalin har lykønsket Churchill med det britiske flyvåpens vellykkede angrep mot Tyskland. Stalin har styrket det russiske folks tro på samarbeidet mellom de alli- erte. Han har gjort det klart for russerne at de allierte nasjoner vil kjempe mot fienden i fremtidige felles operasjoner. Dette har gjort meget til å fjerne frykten i Russland for at Storbritannia og Amerika med overlegg skulde holde sine styrker i re- serve. - Det var ingen flyvirksomhet over Storbritannia i natt.

Det fjerne Østen. 37 japanske fly har forsøkt å angripe en flyplass Chungking-China. De blev møtt av amerikanske flyvere som skjøt ned 9, 7 blev ødelagt og resten måtte gjøre vendreis. - I Burma har de allierte foretatt flere angrep mot japanske sambands- linjer til sjøs og til lands.

De foronte stater. I løpet av april har amerikanske skipsverfter slått alle tidligere rek- korder ved å bygge ferdig 157 skip, det vil si over 5 skip om dagen. I alt er det i år i Amerika bygget 536 nye skip.

Ubåtkrigen. Ifølge de offisielle tyske oppgaver for april skal ubåtene ha senket 415 000 tonn i denne måned mot 851 000 tonn i mars. Hittil, sier BBCs sjømilitære medarbeider, har situasjonen vært den at ubåtene har angrepet konvoiene stort sett. Men idag er det konvoiene og de eskorterende skip som angriper ubåtene overalt hvor de viser sig. En amerikansk korrespondent forteller fra et konvoislag i Atlanterhavet nylig at den konvoi han fulgte med blev angrepet 13 ganger mellom dagry og mørkningen av fra 6 til 12 ubåter om gangen, men 13 ganger blev ubåtene slått tilbake med dypvannsbomber. Ikke en eneste gang var tyskerne i stand til å ta initiativet fra eskorteskipene.

DET INTERNASJONALE BRORSKAPS DAG

Den norske fagbevegelsesmann Haakon Lie holdt i kringkastingen i New York den første mai følgende tale:

For fjerde gang opplever vi nordmenn 1. mai i krig. I 50 år, fra 1889 til 1939, feiret vi dagen i fred, stolte over den fremgang vi gjorde fra år til år. De krav som ble reist, åttetimersdagen og alminnelig stemmerett ble tidlig ført ut i livet. Nye krav kom til og formet sakte men sikkert samfunnet, og Norge ble etterhvert et foregangsland når det gjaldt sociale tiltak. Folket ble reist til øket selvspekt og øket verd. De brede lag av befolkningen følte at de var herrer i eget hus og at de hadde rett og plikt til å bestemme over sitt land og seg selv.

De fire krigsår har revet ned meget av det vi hadde bygget opp. Vår levestandard er blitt senket til et minimum. Men viljen til selvbeholdelse, lengselen etter frihet og trygge kår er ikke drept. Alt det maldagen dengang brakte bud om lever i hele folket. 1. mai er arbeidernes dag. De har i denne tunge tiden risøst sine navn inn i folkets historie. De har vist det samme samhold i nasjonens tjebeste som de en gang viste i sin klasse. De har ikke vort til salg; det var i første rekke arbeiderne som vortet Quislings planer om arbeidsamband og Riksting. Det har kostet. Hundrer på hundrer av arbeiderbevegelsens beste menn vansmekter nå i tyske fengsler; og nye hundrer må vandre den samme vei. Men fronten vil holde, som hele den norske fronten vil holde. 1. mai er det internasjonale brorskaps dag, den dag da arbeidere verden over demonstrerte mot krig og for fred. Vi ble aldri sterke nok til å stanse krigen, men da den kom da de det som sin oppgave gjøre den størst mulige innsats.

Jeg har sett Storbritannias arbeidere. Deres innsats er uvurderlig. Her i Amerika er nesten 20 millioner mann sysalsatt i krigsindustrien, jeg har reist landet rundt og sett deres umåtelige rikdommer. Den amerikanske krigsproduksjon av 1943 er simpelt hen et mirakel. Og i øst er det hører som redder oss alle; soldatene og arbeiderne. Soldatene som kjemper på slagmarken, arbeiderne som flyttet fabrikkene mot øst og bygget opp den nye rustningsindustrien.

Det internasjonale brorskap er ikke dødt. Denne krigen har brakt millioner sammen som tidligere sto fremme for hverandre. 1. mai-dagen pekte alltid fremover, så også i dag. Vi skal ikke bare vinne krigen, men også freden. Vi kjemper for de mål vi alltid hadde. Ytringsfrihet, frihet fra nød, sosial trygd; det var maldagens budskap til menneskeheden. Midt i sorgen og savnet skinner vi en ny og bedre verden.

I tre år har Norge vort et hørtatt land, en lang gang fra vond til verre, og kanskje det verste et i igjen. Men ett vort vi: vi vinner! Vi er nærmere målet enn noen sinne. I 1943 er de allierte armeer på marsj fremover på alle fronter; det er vi som går på, og vi vil ikke stanse. Derfor er 1. mai 1943 påny en håpets dag.

NORGE SEYTT

Tyskerne er gått i gang med befestningsarbeider i Fredrikstad av samme slag som i Skien. De begynte for tre ånder siden, og arbeidene er nu snart fullført. Alle gater fra elven og op mot byen er overret av betongbarrikader, og pigtråd er boltet fast ovenpå. Alle brygger er minert, og kasser med sprengstoff er plasert med fem til ti meters mellomrum langs hele havnen. På alle høider er det anlagt bunkers. Tyske SS-patruljer gjennomstreifer Hardangervidda. Mange hytter er ramponert og flere er brendt ned. Folk som bor i hyttene får ikke lov å fjerne sig mere enn 15 m. fra huset. De som kom sig unda måtte vente i op til 23 timer på togforbindelse til sine hjemsteder. Flere sårede tyskere er kommet til Oslo. Det fortelles at tyske patruljer ved feiltagelser har skutt på byvandrer i fjellet. Terboven er rastløs og oppilt. Under sitt ophold på hotellet i Dalen var han irritert over at folk ikke krep nok for ham, 10 menn og 6 kvinner blandt gjestene blev sendt til Grini som gisler. En av disse blev skutt under et fluktforsøk som det heter. - I Hamar kretsforbudsels er det utspilt en redselsfull tragedie som viser at quislingene ikke gir nazistene noe efter i grusomhet og brutalitet. En ung mann, Knutsen fra Gjøvik, blev arrestert efter å vore blitt angitt av en Kirs lebon. Angiveren og en kollega av ham fikk tillatelse til å forhøre Knutsen. Under forheret blev den arresterte så grovt mishandlet med en hundepisk at han ikke holdt pinselene ut og siden tok sitt liv i cellen. - I et hus i Oslo skal politiet ha funnet likene av to menn som gien-synlig er stukket ned med kniv. Men mener at de drepte er to av Quislings angivere. - Av et samlet antall prester på 797 her 51 funnet sig i nyordningen. 49 av de prester som innhadde embeder er blitt forvist. 11 prester er for tiden i fengsel. Av de 61 som her underkastet sig nyordningen, er bare 21 virkelige nazister. (Ref. fra London 4.5.43)

70 Maj 1943

LONDON - RADIO

3782

 Mappe 41
 Eksp. 33
 15/5-43

Nr. 53.

Torsdag 5 mai 1943 kl. 19,30

Nordafrika. Dagens kommunike melder om ny fremgang for de allierte styrker mot byene Bizerte og Tunis. På den italienske front ble det i går kveld rettet et angrep mot Djebel bou Aokas, en høyde nordøst for medjez el Bab, som det allerede har statt flere kamper om. Høyden ble tatt. Djebel bou Aokas ligger omtrent 13 km vest for Tebourbe på grensen til Tunisletten. I de siste 10 dager har det vært voldsomme og blodige slag på høydene skråninger som tyskerne forsvarte på det kraftigste. På den 8. armers front lenger sør er det foretatt lokale fremrykninger. På Bizertefronten har annet amerikanske armekorps virkningsfullt slått tilbake flere fiendtlige motangrep. Kommuniket melder at det er tatt over 300 fanger. Videre opplyser kommunikeet at to fiendtlige forsyningskip til ble senket og syv andre skadet igår i Middelhavet. Amerikanske flygende festninger angrep havnene i Tunis og La Goulette. Et fiendtlig ammunisjonsfartøy ble angrepet og sprang i luften. Allierte langdistanse jagere angrep fartøyer i Egærhavet nord for Kreta. Alle fly vendte tilbake fra disse operasjoner.

Italia. Den nye sekretær i det fascistiske parti antydte igår at det forestår en ny utrensning innen partiet. I en tale som Mussolini holdt igår truet han alle forredere med dødsstraff. Denne tale falt Berlin tungt for brystet og den første melding gjennom tysk telegrambyrå ble trukket tilbake. I en senere melding tok man Mussolinis tale som et bevis for at all står bra til i Italia.

Russland. I Kuban rykker den røde hær fram på en bred front og har erobret 12 steder til foruten de 11 det ble meldt om igår. Sørflyoen er nå bare 13 km fra Novorossisk. Russiske bombefly har angrepet Svartehavshavnene Constanza i Romania og Jalta på Krim. Videre ble jernbaneknutepunktet Brest-Litovsk i Polen og Gomel og Brjansk i Midtrossland angrepet. Moskva radio behandlet i en tale idag de mislykkede tyske aksjoner for å splitte den allierte koalisjon, og omtalte tyskernes mange fredsfølere og deres skumle politiske manøvrer. Taleren minnet om Stalins 1. maiordre: batingelsesløs kapitulasjon som en nødvendig forutsetning for freden.

Flyangrep. Allierte bombefly rettet igår natt et kraftig angrep mot Dortmund i Ruhr og kastet ned over 1500 tonn bomber. Det var den største styrke 4 moters bombefly som noensinde har gått ut fra Storbritannia. Mange av de største bombene ble kastet mot oljeraffineriene og oljetanker hvorfra de går ledninger mot Dortmund-Emskanalen. 30 fly gikk tapt. Det meldes at de nye Mosquito-flyene tilbakelegger den 2100 km lange strekning fra Storbritannia til Malta uten mellomlanding. Nøyaktig oppveve over flyenes kapasitet er fremdeles en hemmelighet.

Polen-Sovjetunionen. Stalin har gitt uttrykk for den forbindelse han håper å se etablert mellom Sovjetunionen og Polen. Times moskvakorrespondent har forelagt Stalin et spørsmål som Stalin har besvart. Her er det: 1. Ønsker den russiske regjering et sterkt og uavhengig Polen etter at Hitlertyskland er beseiret? Svar: Ha, uten tvil. 2. På hvilket grunnlag ønsker den russiske regjering et forholdet mellom Sovjetunionen og Polen skal bli basert etter krigen? Svar: På basis av et godt og solid naboskap og gjensidig aktelse og skulle det polske folk ønske det, også på basis av en allianse til gjensidig hjelp mot Tyskland. Undertegnet: J. Stalin. General Sikorsky har i anledning av Stalins uttalelse meddelt til New York Times at det polske folk selvsagt ønsker å fortsette den vennskapelige forbindelse med Sovjetunionen og utbygge denne ved en allianse mot Tyskland. For noen dager siden reidte Tsjekkoslovakias president til Amerika hvor han skal ha konferanser med president Roosevelt. Benes reiser derfra til Moskva.

Finnland. Times skriver idag at tyskerne ikke har hatt hell med seg i sine forsøk på å overtale finske representanter til å besøke Hitlers hovedkvarter. Først ble Ryti anmodet om å avlegge et besøk, men han ble i Finland. Times skriver videre at det beste bevis for at Finland ikke ekter å gjøre noen større innsats for tyskerne er at de menn som ble hjemkalt fra armeen for å arb ide i jordbruket ikke er blitt innkalt igjen. Times skriver at finnane gikk i krig på Tysklands side da de ventet seg en lottkjøpt seier og store territoriale vinninger på Sovjetunionens bokostning. Idag innser det finske folk klart at krigen er tapt for tyskerne. Finnene håper på fred, men har ennå ikke nådd det stadium de forhåpningene er byttet med aksjon.

Arbeidsmobiliseringen. Vi er blitt bedt om å opplyse at den svenske kontrollbetjening på "permittenttogene" har ordre til å forvise seg om at nordmenn (ov. i uniform) som måtte vore med togene ikke tvangssendes, og til å forklare dem at de i tilfelle ken forlate toget. Ingen som forlater toget på svensk grunn, vil bli sendt tilbake.

Våren kom tidlig i Russland i år, og den er kommet med en hurtighet man ikke husker maken til. Snømassene på Russlands sletter smeltet, og slettene ble forandret til ufremkommelige sump. De store elver gikk over sine bredder, og i Kubandistriktet kom det til regulære oversvømmelser. Kampene har stillet noe av - og mens vi venter på neste akt i dette veldige drama kan vi ta et overblikk over situasjonen ved slutten av russernes store vinteroffensiv. - Lengst i syd holder tyskerne ennå Tamanhalvøya med Novorossisk. Dette er egentlig tyskernes viktigste brohode i Russland - springbrettet til det forjettede land, oljefeltene ved Det kaspiske hav. Hitler er klar over at hans eneste sjanse til å vinne krigen er å ta Baku, men nettopp i Kaukasus synes russerne å stå meget sterkt. Fra Novorossisk, som er meget sterkt befestet også fra naturens side, foretar tyskerne voldsomme motangrep mot de russiske stillinger i høydene rundt byen. I det siste har russerne hatt initiativet i dette avsnitt, og senest i går måtte tyskerne innrømme tapet av Krymskaja, nordøst for Novorossisk. Russerne har herredømmet i luften og har nylig vunnet betydelige seire i luftkampene. Selve byen Novorossisk blir nok en hard nøtt å knekke, men været har bedret seg og snart er veiene klare for russernes konsentrerte angrep i dette avsnitt. Russernes styrker her er intakte, og meget taler for at de vil kunne komme tyskernes offensiv i forkjøpet og jage dem over Kertsjstredet. - På nordsiden av Det asovske hav står tyskerne i sterke stillinger som ble bygget ut allerede i 1941 mellom Rostov og Taganrog og langs elven Mius. Da de russiske panserdivisjoner passerte Kharkov så det ut til at de ville nå linjen Peltava - Dnjepropetrovsk - Zaporozje, og dermed komme Mius-stillingene i ryggen og tvinge styrkene derfra til å trekke seg tilbake. I siste øyeblikk klarte tyskerne å overføre uthvilte bropper fra Frankrike. Disse 12 nye divisjoner hadde aldri deltatt i kampene i Russland. De hadde ikke følt nederlagets bitre sveie, og var beredt til å følge Hitlers ordre med den friske soldats pågangsmot. Dessuten rådet tyskerne over et meget godt utbygget vei- og jernbanenett, mens russerne ble sinket av de mer eller mindre ødelagte veier bak deres frontlinjer. Russerne måtte trekke seg tilbake til Donetselven. Det var åtvilsomt et hardt slag å måtte gi opp Kharkov på ny, ikke minst etter å ha sett de umenneskelige lidelser befolkningen hadde gjennomgått under tyskernes terrorvalde der. Russerne beholdt dog enkelte brohoder på vestsiden av elven, og disse har tyskerne forgjeves forsøkt å tilintetgjøre. Også i dette avsnitt er vår blytten snart forbi, og på begge sider foregår nye styrker og forråd til frontlinjene. Men venter et de største kampene vil foregå i dette avsnitt. Terrangets beskaffenhet og muligheten av å avskjære hverandres styrker både i nord og i syd vil fremtvinge de største anstrengelser fra begge sider. - På den nordlige del av midtfronten har russerne satt seg fast i pinnsvinstillingen Kurek, men klarte ikke å gjenerobre Orel, skjønt deres fremskutte stillinger ligger umiddelbart vest for denne byen. På nordfronten ble tyskerne tvunget til å fereta en "plammessig retrett" fra de sterke stillinger Rjev, Vjasma, Toropozj og Volokja Luki. Tyskerne hevder at det var deres mening å forkorte frontlinjen for å styrke den, men de enorme masser av uskadt krigsmateriell som ble erobret viser at retretten i virkeligheten var en vill flukt for en helt overlegen fiende. I dette avsnitt kom det vinteren seg lengst, og russerne fikk anledning til å nå de viktigste resultatene. De umiddelbare trusler mot Moskva synes å være fjernet, og russerne på sin side truer nå tyskerne viktigste forsyningsbase og knutepunkt Smolensk, og nøklene til østersøkalandene, Vitbsk og Pskov. I øyeblikket er imidlertid snøsløsingene i full gang, og det vil vare en stund før veiene er sterke nok til at reserver og nye forråd kan føres fram. Her har russerne fordelon av kortere transportlinjer, og dessuten har de fullt herredømme i luften. Det er således alle chanser for at de vil beholde initiativet også til sommeren. - Vinterens kanskje viktigste bedrift og mest dramatiske øyeblikk var da den tyske jernring rundt Leningrad ble brutt og forbindelsen med Moskva ble gjenopprettet. Etter halvannet års beleiring var Leningrad igjen forenet med det øvrige land, og den bølge av våde som gikk over hele Russland har utvilsomt vært en kraftkilde for de kjempe armeer som ligger sør. - Lengst nord, langs den finske grensen er stillingen praktisk talt den samme som i fjor. Vi vet ikke hva som foregår i Finland, men alt tyder på at det ikke har lyktes tyskerne å tvinge finnene til aksjon, og kampene har i hele vinter vært begrenset til forpøstfektninger og patruljevirkosomhet med enkelte luftkamper i blant. Dette er altså stillingen i dag. Vintoren er slutt og har overalt etterlatt initiativet på russernes hender. Etter Stalins siste uttalelser kan en gå ut fra at russernes reserver av mennesker og materiell er meget store. Tyskerne derimot mangler menn. Men Hitler kan stadig overføre friske tropper fra Frankrike, mens de dødstrette og nedbrutte tropper østfra forlegges i befestningene langs Atlanterhavskysten. En ny front i vest vil dette en stopper for dette, men vil den komme tidenok? Vil den tvinge tyskerne til å oppgi offensiven i Russland, eller vil russerne også i år måtte spenne sine krefter mot den tyske slaghammer alene? De nærmeste uker vil gi svaret.

Afrika. Tunis og Bizerte er nå på de alliertes hender. Begge byer ble besatt om ettermiddagen den 7. mai - Tunis av den 1. britiske arme, Bizerte av amerikanernes 1. Corps. Forut for hovedaksjonen tillands gikk historiens største flyangrep. I 36 timer kom 4500 utfall mot fienden. En del av de tyske styrker har forsøkt å redde seg sjøveien, men 42 av aksens skip er blitt ønket i løpet av de siste 48 timer mellom Tunisia og Sicilia. Tidligere var det meldt at 3 italienske destroyere og mange andre skip er blitt senket. De allierte luftstyrker retter foreløpig omfattende flyangrep mot alle disse fartøyer. - De allierte styrker tillands fortsetter nå med å ødelegge resten av de splittede aksestyrker. Størstedelen av disse har søkt tilflukt på Cap Bon-halvøya, hvor de til stadighet blir utsatt for de voldsomste angrep fra luften. 3 store allierte armeer preser på mot halvøya. Nord for Tunis har de allierte inntatt Kartago og La Goulette, og aksjonen her er nå avsluttet. Syd for Tunis holder enkelte fiendtlige grupper ennå noen stillinger i Zaghouan-fjellene, men motstanden er ikke lenger organisert, og kampene betraktes bare som opprenskningsaksjoner. De spredte deler av aksemaktens styrker blir etterhvert utsløttet. Minst 20.000 fanger er blitt tatt siden onsdag kveld. Fangene er i en meget demoralisert forfatning. De forteller at mange av dem var kommet over fra Sicilia bare for tre dager siden, og hadde vært sikre på at aksemaktens stillinger i Tunisia var uinntakelige. De alliertes hurtige og overveldende aksjon hadde fullstendig overrumplet dem, slik at store lagere av matvarer og andre forråd måtte etterlates i uskadt stand under flukten. Mengden av erobret krigsmateriell er uoverskuelig i øyeblikket. Da det siste slag begynte tallet aksestyrkene ca 250.000 mann, bl. andre 3 panserdivisjoner og Herman Göring elite panserdivisjonen. Rester av disse styrker under von Arnim står nå på Cap Bon-halvøya. Angrepet mot halvøya ledes av de franske tropper, som rykker hurtig fram etter erobringen av Pont du Fahs. General Geraud melder at hans styrker består nå av en halv million mann med full utrustning. Utenfor Cap Bon ligger admiral Cunninghams flåte og venter på sitt livs største bytte. Før det siste avgjørende slag har aksemaktene mistet 80.000 fangne, 60.000 fallne, ca 7.000 fly, størstedelen av den italienske handelsflåte og hele den italienske panserarme, som besto av 6 divisjoner. Dessuten 24 divisjoner av italiensk infanteri som sårt trenges til forsvar av selve Italia. Den italienske regjering holdt den 8. mai et møte og rettet en innstandig appell til tyskerne om militær hjelp. De allierte har vunnet minst 50 verdifulle flyplasser, og skipsfarten på Middelhavet til Orienten er gjort betydelig lettere og trusselen mot Egypt er fjernet en gang for alle. I går ble det rettet angrep fra luften mot mål på Sicilia og Sardinia og flyplassen på Pantellaria.

Russland. Russiske styrker har utvidet kilen i de tyske linjer vest for Krimskaja. Forsvarerne av Novorossisk er nå adskilt fra de tyske og rumenske styrker nord for Kubanelva og russisk artilleri beskytter nå hovedforsvarslinjen rundt Novorossisk. Pravda melder at man står like foran nye store slag. Russerne har øket sin luftoffensiv, 350 tyske fly ble ødelagt eller skadet i løpet av gårdsdagen.

Galkan. Motstanden mot besetlestroppene vokser i Hellas. Greske friskarere opererer med held i fjelldistriktene. Den greske statsminister i quisling-regjeringen er gått av som direkte følge av motstanden mot den sivile mobiliseringen i Hellas. - Det meldes at tyske tropper har marsjert gjennom Ungarn. Fra Ankara meldes at den tyrkiske regjering har funnet det nødvendig å dementere offisielt meldingen fra Berlin om at Tyrkia er i ferd med å erklære krig mot Bulgaria.

Polen. Den tyske sjef for Gestapo og SS i Polen er blitt skutt av polske patrioter. Dette er den fjerde av de ledende nasister i Polen som er blitt likvidert i de siste dager.

Spania. General Franco holdt en tale i Sevilla hvor han pointerte blant annet at den spanske politikk utelukkende bestemmes av spanske interesser, og at mange illusjoner snart vil bryte. I nøytrale kretser mener man at Franco antydte at aksemaktene vil tape krigen.

Norge. 17. mai vil i år bli feiret som de norske nasisters 10-års-jubileumsdag. Vi må vise forrederne vår forakt for hele deres gjerning. Husk at alle gode nordmenn må holde seg unna alle festlighetene. Ingen må vise seg på gatene etter kl. 19.

Vi minner om boikotten av Nationaltheateret og Det norske teateret som fremdeles står ved makt. Ingen må besøke disse to teatres forestillinger.

7. mai 1943 kom det ordre til politiet fra "statsråd" Riismen at alle fanger som soner straff for kriminelle forbrytelser (tyver, mordere etc.) øyeblikkelig skal løslates og sendes på arbeidstjeneste. Det er stillet fangene i utsikt at de skal bli benådet når Tyskland har vunnet krigen. Grunnen er manglende fengselsplass for de langt viktigere "politiske" fanger nå når køen av folk som nekter å dra på arbeidstjeneste vokser. NS håper øyensynlig å fordoble medlemstallet ved den foranstaltning. Like barn leker best!

18 MAJ 1943

LONDON - RADIO

3784

Mappe 41
Eksp. 55
Arg. 12/5-43
O.S. ARG.

Nr. 55

Onsdag 12 mai 1943

Jfr.

UTENRIKSKRONIKK ved dr. Arne Ordning.

10. mai for tre år siden overfalt den tyske krigsmakt uten varsel Nederland og Belgia. Fire dager senere blev den nederlandske arme tvunget til å kapitulere, og siden brøt tyskerne gjennom de franske stillinger ved Sedan, noe som blev innledningen til Dunkerque og Frankrikes kapitulasjon. Den britiske flåte var herre på havene og det britiske flyvåpen kvalitativt bedre enn Tysklands. Men den britiske hær var meget svak etter Dunkerque. Churchill uttalte etterpå at det ikke var godt å si hvorledes det var gått hvis Hitler til det tidspunkt hadde satt alt inn på en invasjon. Storbritannia var imidlertid også truet av en annen fare. Mange ventet at Hitler vilde åpne en stort anlagt offensiv mot Midtøsten. Den allierte arme her stod under fransk kommando. Fra først av håpet man i Storbritannia at den franske arme i Midtøsten vilde fortsette kampen, men det viste sig at den fulgte Petains opfordring. Storbritannias hær på dette sted kom derfor bare til å bestå av et par divisjoner, og de hadde få tanks, lite artilleri og meget få fly. Derfor stod den italienske arme som var mange ganger sterkere både med hensyn til menn og materiell. Den italienske øverstkommanderende, Graziani, var en forsiktig herre, og det lyktes Wavell å gi ham inntrykk av at de britiske styrker var langt sterkere enn tilfelle. Først i september begynte italienerne å bevege sig fremover. Til den tid hadde den åttende arme mottatt forsterkninger, blandt annet Storbritannias eneste mekaniserte divisjon. Det var en dristig beslutning, som avgjorde Nord-Afrikas skjebne. Wavell innledet så et overraskende angrep mot de fiendtlige styrker, og italienerne led det knusende nederlag ved Sidi el Barani. Wavell erobret hele Cyrenaika. I mellomtiden hadde andre tropper besatt hele det italienske kolonirike i Øst-Afrika.

I februar 1941 sendte tyskerne Rommel og det tyske Afrikakorps til Libya, og de allierte blev drevet tilbake. I april og mai samme år erobret tyskerne Jugoslavia, det greske fastland og Kreta og satte i gang intriger i Tyrkia og Iran. Begge de siste land forblev imidlertid under britisk kontroll. Hitlers planer blev forsinket på grunn av den uventede motstand på Balkan. Men den viktigste grunn til at han ikke gikk til noen stoffensiv i Midtøsten var at han hadde fått andre og mere ærgjerrige planer. Han vilde slå Sovjetsamveldet før han vendte sig mot det britiske verdensrike.

Krigen i Libya begynte frem og tilbake. Tyskerne hadde fordel av kortere forsyningslinjer så lenge de hadde herredømmet i luften mellom Tunis og Sicilia, og det kom en jevn strøm av forsyninger til Rommel. Men størstedelen av de tyske stridskrefter var bundet på Østfronten. Den allierte arme i Egypt ble sterkere etter hvert, og den blev overlegen i luften. Sommeren 1942 gjorde Rommel et siste dristig fremstøt og kom helt til El Alamein. Men general Auchinleck stanset ham. Han foretok et nytt fremstøt, men han hadde overvurdert sine egne krefter og undervurdert motstanderen. Den åttende arme hadde nu mottatt store forsterkninger både av menn og materiell, og den var desidert overlegen i luften. Da Rommel 31. august åpnet et nytt angrep, blev han slått tilbake med betydelige tap. Dette slag var vendepunktet i kampen om Nord-Afrika. Men den allierte ledelse sørget for at resultatet ikke blev utnyttet av krigspropagandaen. Montgomerys eneste bekymring var nemlig at Rommel skulde forstå hvor stor de alliertes overlegenhet var og trekke sig tilbake før de allierte var ferdig med sine forbedringer. Generalen var sikker på at man da kunde slå hans Afrika-korps helt. Planen lyktes delvis. Rommel blev stående ved El Alamein i de følgende uker, og det tyske Afrikakorps undgikk med nød og neppe å bli ødelagt da Montgomery gikk til offensiv. Tyskerne måtte foreta et langt tilbaketog. De slag som har vært utkjempet i Nord-Afrika i vinter har ikke vært annet enn større baktroppsaksjoner. Rommel gjorde intet forsøk på å stanse den åttende arme før Mareth-linjen. I mens var amerikanske tropper blitt landsatt i Algier og Marekko. Dette var det første store fellesforetagende som de allierte har satt ut i livet. Den opprinnelige plan skyltes Roosevelt, 500 handelskip og 350 krigsskip blev brukt til transporten. Foretagendet blev gjennomført etter planen. Tyskerne svarte med å rykke inn i det uokkuperte Frankrike og sende tropper til Tunis. Det lyktes ikke for de allierte å besette Tunis før tyskerne hadde satt sig fast. Tyskerne hadde også her fordel av kortere forsyningslinjer så lenge de hadde lokalt herredømme i luften. De allierte hadde meget lange forsyningslinjer, avstanden mellom deres baser var stor, jernbanene var smalsporet og hadde lite materiell, og veiene var næsten ufremkommelige etter regnveeret i vinter. Det tok adskillig tid før de allierte kunde få utbygget sine flyplasser. De styrker som holdt akselmaktene stangen i vinter i fjellene i Tunisia var i virkeligheten forbausende fåtallige. Da de allierte hadde fått frem sine trepper og flyplassene var i orden gikk den åttende arme til angrep og omgikk Mareth-linjen, og første arme rykket frem mot Tu-

2.
nis langs de to dalfører Pont du Fahs og Medjez el Bab. De hårde kamper krevde betydelige ofre, men til slutt kunde første arme trengte ned på slettelandet. 7 mai rykket mekaniserte avdelinger inn i byen Tunis, og en halv time senere erobret amerikanske tropper Bizerte. Det siste vakte adskillig forbauselse fordi denne flåtehavn var meget sterkt befestet, og var også beregnet på å kunne forsvares fra landsiden. Man hadde ventet at aksomaktene vilde forsøke å holde byen så lenge som mulig. Det ser ut til at amerikanerne på denne front er kommet overraskende på fienden, og han har funnet ut at det er umulig å holde en isolert by mot en overveldende overmakt i luften. Aksetroppene mellom Bizerte og Tunis overgav seg uten betingelser. Nu står bare de 50 - 70 000 mann på Bon-halvøya under våpen. Halvøya har små havner og få og dårlige flyplasser. Den er blokkert av den britiske flåte og utsatt for ustanselige luftangrep. Det ser ut til at aksen har opgitt ethvert håp om å få evakuert større troppetall.

Kampen om Tunis er tyskernes største nederlag etter Stalingrad. I alt er tatt mere enn 50 000 fanger, og over 80 000 er falt. Den betegner avslutningen på kampen om Nord-Afrika, hvor aksetroppene i alt har mistet 700 000 mann. Seiren har stor moralsk betydning. Aksemaktens propaganda anslår en dystor tone med makabre sorgomarsjer som etter Stalingrad. De alliertes seiersvilje er styrket, ikke minst fordi felttoget er et eksempel på samarbeide mellom tropper fra tre forskjellige allierte nasjoner. Seiren har gjort et sterkt inntrykk i de ikke krigførende land i Middelhavet og av de okkuperte land ikke minst i Frankrike. Den bringer vesentlige strategiske fordeler. De alliertes skipsfart vil fritt kunne bruke veien gjennom Middelhavet til Østen. Store troppemasser og mange skip er frigjort, og enhver som kaster et blikk på kartet vil se at de kan brukes til meget.

Et medlem av den britiske regjering uttaler at kampene i Nord-Afrika har vært av et forholdsvis beskjedent omfang. Men de allierte går til nye store oppgaver med en flåte som behersker havene, et flyvåpen som er herre i luften og en velutrustet og seiersvant arme. Stillingen er meget forandret siden mai 1940. (11. 5. 43.)

Nyhetsene fra London tirsdag kveld:

Nordafrika. Det offisielle kommunike fra det allierte hovedkvarter i Nordafrika i dag melder at tyskernes og italienernes motstand på Cap Bon-halvøya i Tunis nå bryter fullstendig sammen. Fangefallet øker for hver time. De britiske tropper har avskåret halvøya fra nord til syd, og har okkupert byene Soliman, Grembalia og Menzel bey Zolfa. De er trengt inn i utkantene av Hammamet på sydsiden av halvøya. Øya Pantelloria, dokkanen i Palermo og flyplasser på Sicilia er påny blitt bombet. Langs kysten av Cap Bon-halvøya har den britiske marine utfoldet en livlig virksomhet. Flere mindre fiendtlige fartøyer som forsøkte å komme vekk er blitt senket. En tysk general, den 8de i de siste dager, er blitt tatt tilfange da han forsøkte å slippe unna i en liten båt i Tunisbukta. Han ble fisket opp av britiske gaster. Følgende generaler er tidligere blitt tatt til fange: Fritz Carusse, Borowitz, som ledet den 15. panserdivisjon, Friedrich Weber, som var sjef for den 34. infanteridivisjon, von der Fehr, generalmajor Georg Neuper, generalmajor Bassenger, generaløytnant Carl Bülowius. - Den britiske visestatsminister har gitt en oversikt over de britiske tap i de siste kamper. I den siste fase av felttoget har den første og den åttende britiske arme tilsammen tapt 10800 mann i døde, sårede og savnede. - General Giraud har sendt ut en proklamasjon i Tunis om at de allierte styrker vil gjenopprette et fransk styre i Tunisia. - Churchill har sendt et lykkeskningstelegram til de alliertes øverstkommanderende i Nordafrika, general Eisenhower der det blant annet heter at den fullkomne forståelse som har hersket mellom de allierte og de franske forbundsføleer har vist seg å være et sikkert grunnlag for seiren. - En medarbeider skriver om de stadige allierte luftangrep mot øya Pantelloria at hundrevis av allierte fly i de siste to dager har angrepet øya. Øya er mer en viktig flybase enn en flåtebase, men det er betegnende at under de siste angrep av allierte bombefly mot øya forsøkte ingen italienske jegerfly å gå opp og stanse angrepene. Etter besettelsen av Tunisia har øya ingen betydning for italienerne, men på de alliertes hender betyr den en øket fare for det italienske fastland.

Spansk megling? Utenriksminister Eden ble i Underhuset i dag spurt om general Francos tale nylig som antydte muligheten av fredsforhandlinger mellom de kjempende stater. Eden uttalte at de allierte ikke har interesse av noe forsøk på megling. Sterkbritannias svar på ethvert meglingsforsøk er betingelsesløs overgivelse.

Russland. Russerne har hatt ny framgang i retning av Novorossikk.

17. mai vil i år bli feiret som de norske nazisters 10-års jubileumsdag. Vi må vise forroderne vår forakt for all deres gjerning. Vi gjentar at alle gode nordmenn må holde seg unna festlighetene. Ingen må vise seg ute mellom kl. 19 og kl. 24.

Vi gjentar at boykotten av Nationaltheatret og Det norske teatret fremdeles står ved makt. I n g e n må besøke disse to teatres forestillinger.

Nordafrika. Dagens allierte kommunike fra Nordafrika melder at all tysk og italiensk motstand er opphørt. General von Arnim har overgitt seg. Mange andre generaler er også tatt til fange. Kommunikeet melder at det stadig strømmer inn mengder av fanger som blir telt opp. Siden 5. mai er det tatt over 150.000 fanger og det blir stadig fler. Minst 110.000 av dem er tyskere. Veldige mengder av krigsmateriell er erobret. Det gjenstår nå bare å gjøre det av med noen små isolerte avdelinger her og der. Flåteenheter holder nøye vakt rundt CapBon for å hindre at fienden kommer over til Sicilia. De siste to dager er det tatt tilfange flere mindre troppeenheter som forsøkte å komme over til Pantellaria. Kommunikeet sier videre at fienden ennå ydet hårdnakket motstand på den 8de armers front i går morges, da et kraftig bombeangrep tvang dem til å overgi seg. Det var tropper fra den 4de indiske divisjon som tok von Arnim til fange. Pantellaria hadde i går sitt 7de kraftige luftangrep på 5 dager. Videre var det nye kraftige angrep på Sicilia, der dokkone i Marsala ble angrepet i går natt. Også Trapani og Catania ble angrepet. 5 fiendtlige fly ble skutt ned, 1 alliert fly savnes. Fly fra Malta fortsetter sine angrep mot jernbanemål i Syditalia og på Sicilia. Fly med stor aksjonsradius fra Middøsten angrep skipsfarten i Egæerhavet og utenfor Hellas vestkyst. Flere skip ble senket eller skadet. En av BBC's korrespondenter skriver at tyskerne og italienerne kommer i titusenvis fra alle retninger og overgir seg. Det kommer lange kolonner av soldater til fots og endeløse rekker av lastebiler og ambulanser. En britisk major uttaler om det fullstendige sammenbruddet at det er uforståelig, da de hadde fullt opp av kanoner og ammunisjon. De hadde kunnet yte et våldsom motstand, men de ga rett og sløtt opp. Minister Attlee uttaler angående krigsbyttet at de allierte har erobret over 1000 kanoner, 250 tanks og mange tusen motorkjøretøyer. Fienden er ikke bare blitt slått, sa han, men fullstendig ødelagt. Æren for denne store triumf er likelig fordelt mellom de britiske og amerikanske og franske tropper som har gjenopprettet Frankrikes ære. Når viser tilbake til tiden før slaget ved El Alamein, ser vi klart den enorme utvikling til vår fordel, og vi forstår hva vi skylder de menn som kjempet og vant i Nordafrika. Både Giraud og De Gaulle har talt til det franske folk. Fra London sa de Gaulle: seiren i Afrika er også en fransk seier. Giraud uttalte at de allierte kan være overbevist om det franske folks taknemmelighet. Det franske folk vonter på friheten og vi skal bringe den hjem. - Fra Born meldes at det er innført unntagelsestilstand i Italias sydlige del.

Flyangrep. Det britiske flyvåpen rettet i natt et angrep mot Duisburg. Det var det kraftigste angrep som er blitt rettet mot Tyskland, og alle meldinger tyder på glimrende resultater. Det ble kastet over 1500 tonn bomber. 34 britiske bombefly gikk tapt. De tyske kommunikeer innrømmer at det ble voldtør stor skade. Duisburg er ikke bare et meget viktig industrisentrum, men det er den største innlandshavn i Europa.

Russland. Et særkommunike fra Moskva melder at den røde flystyrke har foretatt masseangrep mot tyske jernbanemål fra Moskvafronten til Dnjepr. Angrepene pågår dag og natt, og mange tyske tog med tropper og materiell er blitt ødelagt. I Kuban har sovjettroppene trengt inn i det tyske forsvar rundt Novorossikk gjennom åpninger laget av det russiske artilleri. I Donets øker kampene i styrke. Dagens kommunike melder at en meget viktig høyde er erobret i Lisitjansområdet.

Romania. Svenska Dagbladets korrespondent i Berlin fremholder at det er en absolutt nødvendighet for tyskerne å holde på oljefeltene i Romania. Det regnes som det viktigste av deres mindre allierte. Antonesque har fremkommet med en besværing i anledning av de store tap Romania har hatt, idet de har mistet omkring en halv mill. mann på østfronten.

U.S.A. I Washington fortsetter konferansene mellom Churchill og Roosevelt. De planlegger neste fase i krigsoperasjonene. Planene er drøftet sammen med sjefene for de forskjellige våpen. Blant dem som er med Churchill er: første sjef, sjefen for det britiske samvoldes generalstab, sjefen for flystaben, øverstkommanderende i India, øverstkommanderende for den østasiatiske flåte og sjefen for flyvåpnet i India. Det meldes fra Washington at drøftingene sannsynligvis er foretatt i nøye samråd med de andre allierte nasjoner.

Holland. SS-generalen i Holland har beordret at alle hollandske studenter skal arresteres og sendes til tvangsarbeid i Tyskland. De som søker å unngå deportasjon trues med fengselsstraff og foreldrene blir gjort ansvarlige for at de som skal deporteres melder seg. Norge. Den midlertidige kirkeledelse har ved professor Hallesby protestert mot arbeidsmobiliseringen i Norge, under henvisningen til at det er tysk militær ytelso, tysk kommando og tysk jurisdiksjon. Ordlyden av protesten er tatt inn på side 2. Utenfor norskokysten er et fiendtlig forsyningskip senket av fly fra kystkommandoen.

2.
DEN MIDLERTIDIGE KIRKELEDELSE PROTESTERER MOT TVANGSMOBILISERINGEN.
Kirkeledelsen sendte 8. mai følgende brev til ministerpresident Quisling:

Herr ministerpresident Quisling.

Det skjer ting i disse dager i vårt folk, som tvinger oss til å vende oss til herra ministerpresidenten. Vi sikter til den måte hvorpå loven av 22 februar 1943 om almindelig nasjonal arbeidsinnsats ble gjennomført. Etter lovens tittel og dens uttrykk måtte man gå ut fra, at arbeidsinnsatsen skulle ta sikte på å styrke det nasjonale arbeidsliv i Norge og "ved øket produksjon å styrke vårt næringsliv og folkets forsyninger i de vanskelige tider som nå forestår."

Men nå da utskrivningen er i gang synes det klart, at mange av våre menn utskrives til en tjeneste, som i virkeligheten er en tysk militær innsats, under tysk kommando, i tyske uniformer, tildels under tysk militær jurisdiksjon og med tysk eksercis. Bl.a. er det offentlig uttalt, at endel blir satt inn i Organisasjon Totd.

Vi er fullt klar over, at vi som okkupert folk ifølge Haagerkonvensjonen er forpliktet til visse ydelser i form av varer og arbeid m.v. overfor okkupasjonsmakten. Derfor ble det heller ikke gjort innsigelser ved innmeldelsen eller innkallelsen til den nasjonale arbeidsinnsats, idet man gikk ut fra, at utskrivningen ville bli foretatt i overensstemmelse med Haagerkonvensjonen, som tydelig uttaler, at de nevnte ydelser "ikke skal være av den natur, at de innebærer forpliktelser for befolkningen til å ta del i krigsoperasjonene mot fedrelandet."

Den form for tjeneste, som mange av våre menn nå blir satt i, strider avgjort mot denne bestemmelse, og går dessuten også utenfor det som loven av 22 februar tok sikte på. Dette virker ikke bare sårende for den nasjonale følelse, det bringer våre menn inn i de verste samvittighetskonflikter. All den stund det hersker krigstilstand mellom Tyskland og Norge, er det klart, at de innkalte kan bli tvunget til å delta i militær-operasjoner eller i handlinger som har militære mål, til beste for den makt med hvilken Norge befinner seg i krig.

Overfor denne samvittighetsnød kan Kirken ikke tie. Den ville da svikte både sin Herre og de menigheter og de enkeltmennesker den skal tjene og verge. Som kristne må vi se på vårt land som en Herrens gave, som er betrodd vårt folk av Gud. For enhver norsk borger - som for andre lands borgere - er det derfor en ubrytelig samvittighetsplikt å være trofast og handle rett mot det land og det folk som Gud har satt ham inn i. Denne plikt er hellig, fordi den har sin rot i Guds ordning og er bekreftet i Guds ord.

Gud har kalt Kirken til å være samvittighetenes vokter overalt, hvor det øves tvang mot sjelene. Ut fra dette vårt kall ber vi ministerpresidenten om å avstå fra å utskrive norske borgere til en tjeneste, som strider mot deres samvittighet og rettsfølelse.

Gjenpart av denne skrivelse sendes landets prester til personlig orientering.

Oslo, den 8. mai 1943.

Den midlertidige Kirkeledelse.

Sign. O. Møllerby. Ludvig Hope.

JOHN STEINBECK, den kjente amerikanske forfatter, har sendt denne hilsen til Norge: Jeg tror at når Tyskland til slutt blir slått på slagmarken, vil landet ha tapt krigen på en helt annen måte. Da de grå tropper, rustet med våpen og knep, falt inn i Norge, skulde denne krigen vinnes, men alt da var den tapt. Den ble tapt i de kalle fiendtlige øyne hos barn og mødre. Den ble tapt hos de norske soldater som sloss til langt opp i fjellene hvor de gravde ned sine gevever og uniformer, og vendte tilbake til byene for å kjempe med sine hjerner. Den ble tapt i lærerne og prestene som til tross for at de kjente til straffen, nøt det å samarbeide.

17. mai vil bli feiret som de norske nazisters 10-års jubileum.
VI MÅ VISE FORRÆDERNE VÅR FORAKT FOR ALL DERES GJERNING. Vi gjentar at alle gode nordmenn må holde seg unna festlighetene. INGEN MÅ VISE SEG UTE MELLOM kl. 19 og kl. 24.

20 MAJ 1943

3840

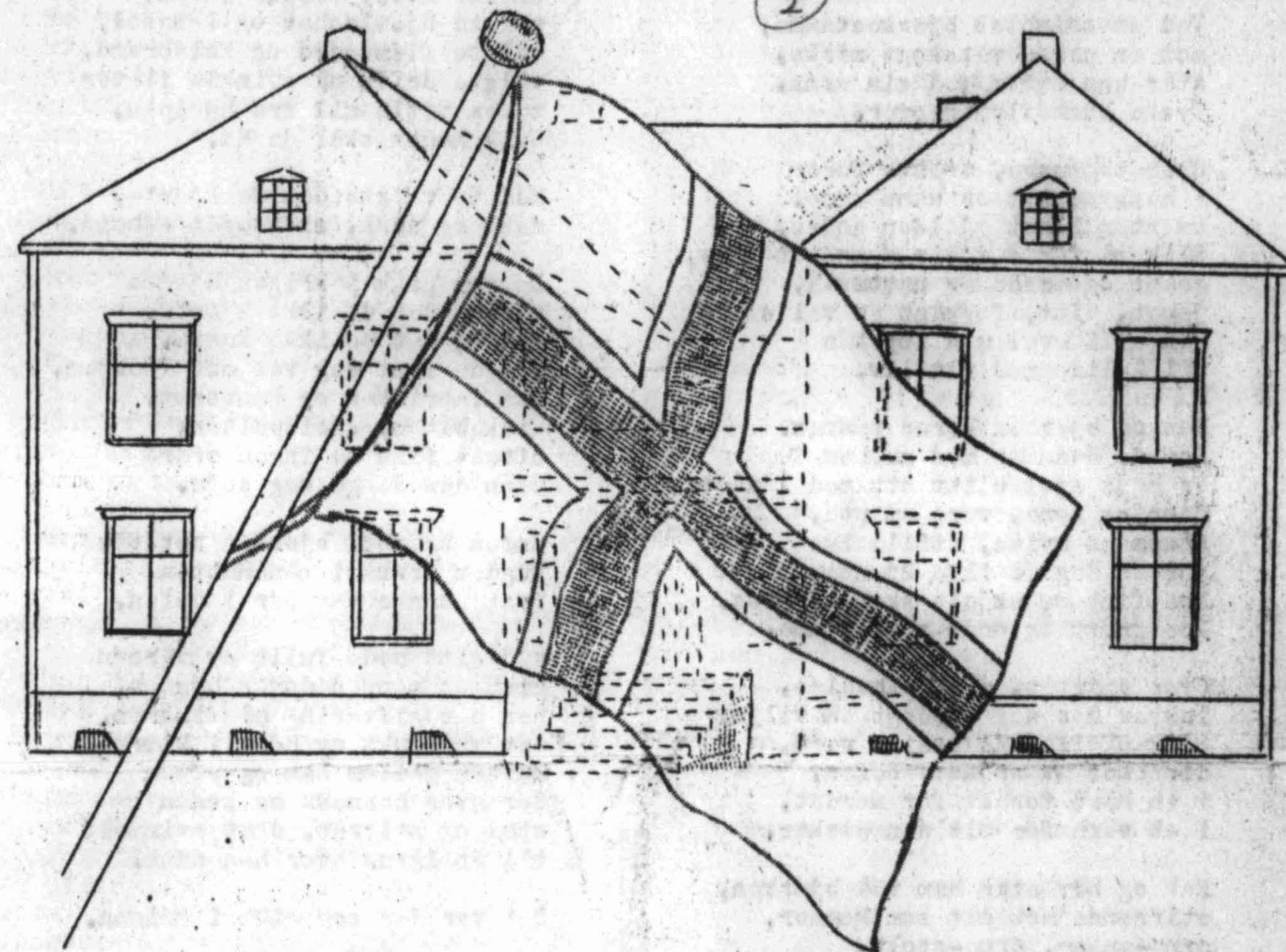
Mappe 41

Exempl. 57

Arg. 1943

O. V.

Jfr.

17 mai 1943

LONDON - RADIO Nr. 57 - 3 årg.

DEN 17 MAI 1814 dannet mennene fra Eidsvold brodorkjode og lovet hverandre å være "Enig og tro til Dovre faller." Idag for 129 år siden fikk Norge sin frie og demokratiske forfatning, en forfatning som muliggjorde utviklingen fram til det Norge vi kjenner fra tiden før 1940.-

Grunnloven er ikke bare et produkt av Eidsvoldsmennenes frihetstrang og sunde sans; den er også vokset fram av det norske folks urgamle selvstendighetsfølelse og dets kjærlighet til rett og rettferdighet. 17. mai 1814 danner avslutningen på en århundrelang kamp for vårt lands frihet, men er også innledningen til den mest strålende utvikling i Norges historie.

Derfor har i alle årene framover fra 1814 17. mai vært vår dyrebareste nasjonale festdag, som vi har feiret og som vi vil fortsette med å feire som vår grunnlovsdag, dagen da frihetsvirket ble fullbyrdet og som sikret alle nordmenn suverenitet og folkestyre, ytringsfrihet, trykkefrihet og likhet for loven.

Men i år opplever vi det uhorste at Nasjonal Samling proklamerer den 17. mai som sin dag; den skal horetter feires som partiets stiftelsesdag. Større blasfemi kan en vel neppe forestille seg. Denne flokken av notoriske landsforrædere, som ved hjelp av fiendens bajonetter har berøvet oss vår personlige og politiske frihet og honsynsløst trår vår grunnlov og vår rett under fot, våger å legge beslag på solve (Forts. side 4)

KONGEN: av Nordahl Grieg

I
Slik vil Kongen leve for oss:

Ved en sølvblek bjørkestamme,
mot en naken vårskogs mørke,
står han onsom med sin sønn.
Tyske bombefly er over.

Slitets tunge, trette furer
i hans ansikt er hans egne.
Smerten i det gjelder andre.
Slik må f r e d e n s ansikt være,
grått og dradd av nattevåk,
jaget, pint, forhånt av voldsmykt,
men allikevel med styrken
til å lide med alt liv.

Han og bjørken hører sammen.
Som de døde er med mulden
er hans sjel blitt ett med landet.
Mannens rene, vare smerte,
stammens hvite, stille lys
ser en dag de ikke kjente.
Noe fint og skjult skal krenkes.
Noe grovt og ondt skal komme.

Over smerten, sår og hudløs,
lukker der seg strengt en vilje.
Slik må fredens ansikt være,
dirrende av spendte soner,
i en hård forakt for mordet,
i et vern for alt den elsker.

Rak og høy står han ved bjørken,
stirrende mot det som kommer,
ørne-ensom, ørne-stolt.

II

Da de tyske overfalt oss
og bød trelldom, svarte Kongen
at han nektet for seg selv.
Men det var hans folk som hadde
valget; bare d e t fikk svare.

Ingen presset han i kampen,
ingen tryglet han om støtte.
Sky og vår for andres skjebne,
angst for andres rett å leve -
siden hver må dø alene -
stod han, uten krav, og ventet.

Aldri var vårt land så øde:
veier stengt og byer lammet,
det var langt fra sinn til sinn.
Var det ikke som hvort hjerte
fikk lagt valgots byrde på seg,
bovende: Hva skal jeg gjøre?

Blekt og stille traff de valget,
først hans råd, og siden folket.

Første svaret kom fra havet.
Førti tusen norske sjøfolk,
en for alle, valgte strid,
valgte hjemløshet og langsol,
valgte flammedød og koldbrand,
valgte drift på spinkle flåter
tusent ville mil fra hjelpon;
ovig hæder skal de ha.

Med de valgte det de kjente,
dekk og dørk, sitt eget arbeid.

De som gikk i krigen hjemme
valgte det de ikke kjente,
valgte det de ikke kunne.
Men de fant seg vei mot fienden,
fra fabrikken og kontorot,
fiskebåten, skolepulten;
oftest fikk de ingen ordre
uten den de ga seg selv.

Snøen brånet, bjørken spratt,
Rugden trakk i månonatten.
Tyske tanks var sør i dalen.

Med sitt hode fullt av vårorn
gikk en mann nedover bygden,
han bar gifting på fingren,
det var lukt av host i klærne.
Luften mellom ham og stuen
der hvor barnene og konen
stod og stirret, øket svimmelt
til et isrum hvor han sank.

Det var far som gikk i krigen.

Mange var som i k k e gikk.

Kornet modnes sent her nordpå,
stampes ikke frem av jorden.

Så kom noderlagets timo.
Kongen og de få som fulgte,
seilte hjemløse fra landet,
langsmøt kystens siste øyer
der hvor vårens hvite sjøfugl
nettop hadde endt sin lango,
langsølsdrevne reise h j o m.

Landet lå igjen, alene.

Men det såkorn som var kastet
inn i hvert et nakent hjerte
på en blek, forpint aprildag
vokste gjennom høstens mørke:
det var s e i v en måtte volge.

Tapt og hjelpeløs var ingen:
hver var onsom med det største,
hver var onsom med seg selv.

Over jordens overflate
myldret landets nye herrer.
Vold og hykleri var parret,
og de kalte seg for gartner
når de bare var en lus-pest
ynglende om folkets røtter,
giftig, gravende og grådig:
hvor er frihet, finn den, drep den.

Det ble ikke tungt å velge.
Tusen seilte over sjøen,
trosset bombefly og dødsdom,
storm og hav de ikke kjente
på en liten fiskeskøyte,
føringsbåt gikk også an.
Da de kom iland på kaien,
ba de straks om mere faro;
jagerfly var alltid drømmen,
og de brønte otter kampen
som en elsker mot sin elskte.

Mange fikk det som de ville,
og de flyr idag Kanalen
til sitt ville stevne møte.

Nød og terror ble i landet.
Alt ble plyndret og besmittet
men det siste, egentlige:
M e n s k e s i n n e t fikk de ikke.

Barnene stod først i striden;
de var vokstens eget opprør.
Kanskje barn har mest å verge,
siden de skal leve lengst.

Presset øket, hver fikk svare:
hva han mente med sitt liv.
Sa han at han mente noe
ble han fengslet, slått og martret
av en flokk med syke trelles
i den hatefulle angsten
for en frihet som de aldri
lærte av en førertrell.

Kernet modnes sent her nordpå.
Mannen, ensom med sitt indre,
volger langsomt, han må kjenne
hva han tror på, hvem han er,
men så føler han en lykke
ved at valget er hans eget,
gjennomprøvet, gjennomlidt.
Friheten er grodd i frihet,
alt er hans, fra rot til blomstring.
Han har retten til sin tanke,
dyrebar som hjemmots jord.

Følgslets bleke pinte menn
synger når de går i døden.

Nå er akeren blitt moden.

III

Engang var det få rundt Kongen.
Nå står han og folket sammen,
og nå stiger det fra somme
dette underlige ropet:
du er fører, du er høvding,
og vi selv er kongeherden.

Hvorfor er det at de velger
ord fra våre fienders sprog.
Fører, før oss, og vi følger.
Er det angsten for å t e n k e,
er det trangten til å volte
alle byrder på en annen?

Skyldes ikke verdens nød
at den t e n k t e altfor dårlig?
Skal vårt bidrag til dens frelse
være det: å i k k e tenke?

Men det tankeløse ropet
skjuler noe urettferdig,
noe blindt og grusomt mot ham.
Førerskapet ofrer andre,
blodig må dets byrde være,
den skal Kongen være fri.

Ingen mann i dødens kval,
i en livbåts frost på havet,
eller siste natt i colen
kan fortvilet rope til ham:
hvorfor har du ført oss hit?

De vil huske ham med godhet,
som en venn og som en fulle.
De gikk selv sin gang mot døden,
for de valgte, de som han.

Han som stod ved bjørkestammen
i sitt hemmelige slektskap
med den bleke vår omkring seg,
hadde smertelig en ønhet
for alt liv som skulle gro.
Ydmyk har han sett det vokse
dit hvor hver mann er alene,
dit hvor friheten blir døden.

Han er mere enn en fører,
for han trodde på de andre,
sinnets eget kongerike.
Mot en fremtid skal han gå,
for han selv har mere frihet
i sitt hjerte enn de fleste.
Derfor er han folkekongen
i et land hvor hver skal være
fører for sin egen skjebne,
høvding i sitt eget sinn.

Ishavet, august 1942.

TVANGSMOBILISERINGEN AV UNGE PIKER

Fra fremtredende hold er vi anmodet om å innnta nedenstående artikkel, som vil være et alvorlig varsko for foreldre med døtre i 18-årsalderen. Riktigheten av de faktiske opplysninger i artikkelen er kontrollert på sakkyndig norsk medisinsk hold:

Det eneste holdepunkt for hensikten med utskrivningen av de 17-årige piker for arbeidstjeneste har vi fra "Aftenposten". Det ble her sagt, at de foreløpig skal drive med potetsetting. En autentisk beretning om hvorledes det for noen uker siden gikk for seg ved lægeundersøkelsen av en del piker vil derfor ha sin interesse. Ifølge de rykter, som naturlig nok er i omløp ettersom norsk presse har opphørt å eksistere, er lægeundersøkelsen i den aller siste tid blitt nærgående. Det kan de ikke egentlig sies å ha vært så langt tilbake som i siste halvdel av april. Men allerede da var det av den art, at de måtte sette merker i unge pikers sinn for alltid. Å eksaminere en ung pike som skal avbryte sitt skolearbeide for å sette poteter om de aller intimeste ting, synes ikke forenlig med betingelsene for å være en kvalifisert potetsetter. På den dag i siste halvdel av april som her omtales, satt der et sted i Folkets hus mellom 60 og 70 piker og ventet. Etter visse forberedende formaliteter ble de sendt over en gang og inn i et uoppvarmet rum med stengulf. Her blev de beordret å kle av seg alt minus underbenklærne. De ble sittende frysende og vente i inntil 2 timer. Flere ble sterkt forkjølet. De ble etterhvert sendt inn til lægen. To læger var i arbeid, en i hvert kontor med åpentstående dør imellom, den ene læge Fehn og den annen nazilægen Reidar Schaanning, ingen i lege kittel, men i uniform. Stående ble pikene undersøkt. En senere dag presiserte de to læger, at hvis benklærne var ganske små, kunne de få beholde dem, men helst burde også de tas av. Høyde og brystomfang ble målt. Pikene ble lyttet på over lunger og hjerte. Deretter ble de beordret å trekke benklærne ned, så de kunne trykkes og klemmes ettertrykkelig på maven. Det ble sagt, at det var for å undersøke om de hadde ondt i blindtarm eller underliv. Deretter ble de meget nøye eksaminert om sin menstruasjon. Lægene nøyet seg ikke med å få vite, om den for eksempel forløp regelmessig og normalt, og at den enkelte pike hadde hatt sin omtrent da og da. De skulle ha nøyaktig tidspunkt for dens begynnelse, hvilket ble diktet til protokoll. Deretter ble der med avtagende energi fra de respektive lægers side spurt om smittsom sykdom i hjem og familie. Piker med attester fra Oslo-specialister om udyktighet for utarbeide nu i sommer ble notert som tjenestedyktige. - I andre tilfelle har potetsettingen gjort det nødvendig for lægene Fehn og Schaanning å få vite om pikene hadde vært under behandling. Hva slags behandling presiserte de ikke, i et hvert fall forstod ikke vedkommende piker hva lægen mente. En av dem tilføyet forøvrig i sin fremstilling: "Han spurte om så mye. Jeg skjønnte ikke en gang halvparten av alt det han spurte om." - Når lægene dikterte til protokoll til partibovinget NS-dama måtte de bokstavelig alle faguttrykkene og stundom enkle elementer-ting også. Av det sluttet pikene at NS-damen ikke var utdannet sykepleierske. Når den avstumpede leser denne fremstilling, vil han si, at her er det intet å bli opprørt over. Når den som har sine instinkter og sin ronslighets- og rettssans i orden, leser det, vil han si: "Eva er det for et nazistisk svineri som skjuler seg bak dette anstaltsmakeri?" Og hvis han er noe til far, vil han foretrekke enhver lidelse fremfor at hans datter etter alle disse forberedende faktorer skal bli sendt ut i en usikkerhet hvis karakter vi ennå ikke er klar over, men som den nøyaktige menstruasjonsregistrering gir visse vink om.

17. mai (forts. fra side 1)

frihetsdagen, vår dag! Og det hele er selvfølgelig bare løgn og bedrag, sett i scene for å ødelagge dagen for oss. For Nasjonal Samling ble ikke stiftet på en 17. mai. Det var nemlig den 16. mai 1933 at Quisling hadde sitt opprop på 1. side i Tidens Tegn, hvor han meddelte at den bevegelse som ble organisert den 17. mars 1931 i Oslo under navn av Den Nordiske Folkereising i Norge nå på grunn av den foreliggende politiske situasjon hadde besluttet å tre fram som politisk organisasjon under navn av "Nasjonal Samling". Men nå Quislingene bare fare videre med all sin løgn og råttenhet, vi lar oss ikke provosere til å gi slipp på vår kjæreste og dyreste nasjonaldag. Tanken er fremdeles tollfri, og idag, den 17. mai 1940, rekker vi hvorandre i tankene hånden tværs over gamle klasseskiller og over landegrensar, og lover dyrt og hellig som mennene på Eidsvold i 1814:

"ENIG OG TRO TIL DOVRE FALLER"

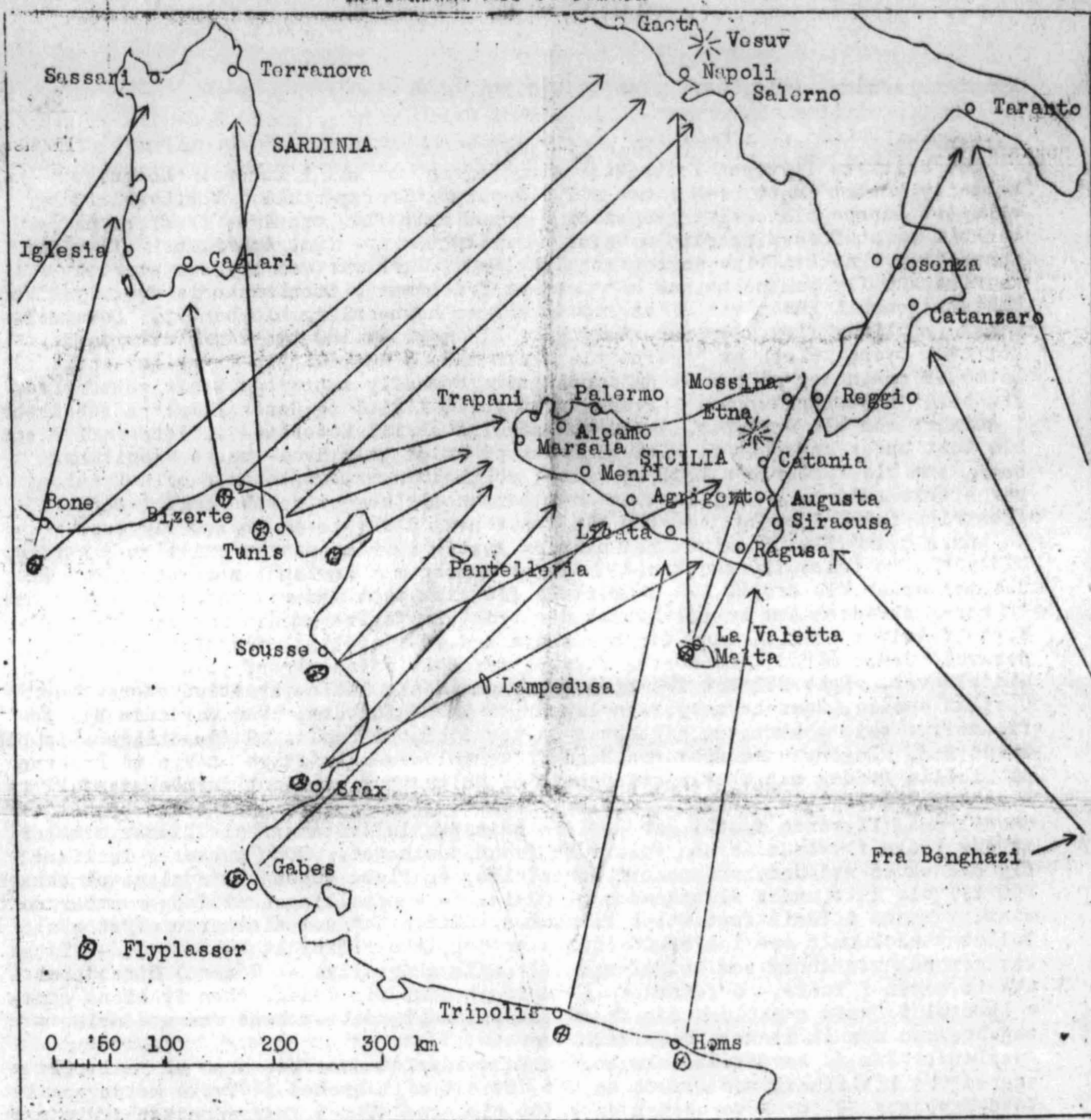
Nyhetsene søndag kveld, 16/5 1940 kl. 19.30.

Luftangrep.

Det britiske flyvåpen fortsetter sine angrep mot mål i Europa. Mosquito bombefly kastet inatt bomber mot mål i Berlin. Transportmål i Vesttyskland og okkupert Europa ble også angrepet, og Hampton bombefly oppnådde treffere på en tankbåt og et forsyningskip utenfor norskokysten. - Det amerikanske flyvåpen fortsetter sine kraftige angrep mot Tyskland. Igår var den største styrke av amerikanske fly som noensinne har operert fra baser i Storbritannia over Tyskland. Ubåtstasjonen i Emden var målet, og dokker og havneanlegg ble bombet. De amerikanske maskiner fløy uten eskortering og ble møtt av 100 tyske jegerfly da de kom over byen. Flere av jagerne ble skutt ned, 6 amerikanske fly gikk tapt. Dette er annen dag på rad at de amerikanske bombefly retter de kraftigste angrep fra baser i Storbritannia. Fredag natt var det Kiel og General Motors fabrikk i Antwerp som ble angrepet, dessuten krigsindustri i Nederland. Fotografier som ble tatt under angrepet på Kiel viser at praktisk talt hver eneste amerikansk bombe som ble kastet har truffet målet, ubåtbedringer, verksteder og dokkanlegg var sterkt skadet. - Britiske og amerikanske fly bombet jernbanemål i Nord-Frankrike igår, 7 tyske jagerfly ble skutt ned, derav to av norske flyvere. To andre tyske fly ble skutt ned utenfor kysten igår morges av britiske jagerfly. Idag ble to tyske fly skutt ned under et angrep mot Englands nordøst kyst. En del mennesker ble drept. - 6 britiske fly gikk tapt under gårtdagens operasjoner. En norsk skvadron som er tilknyttet den britiske jagerkommando har oppnådd det beste resultat hittil, idet den har skutt ned 29 fiendtlige fly siden 1. mars, derav 17 denne måned. De norske flyvere fører Spitfire jagerfly. - Middelhavet. Igår ble det fra Middelhavs-området meldt om kraftige angrep mot Civita Vecchia, Roms havneby, som ligger 70 km NV for Rom. Ved Sardinia ble tre fiendtlige skip senket, og havnebyen Cagliari ble angrepet. 9 fiendtlige skip ble skutt ned. Dagens kommunike fra Nordafrika melder om kraftige angrep på Palermo på Sicilia fredag natt. Fly stasjoner på Malta har angrepet jernbanetrafikk og stasjoner på Sicilia med godt resultat. Civita Vecchia er igjen blitt bombet av amerikanske flyvende festninger. - Den britiske luftvisemarskalk Tedder uttaler at det tyske flyvåpen er som feid vekk fra Middelhavet. 2000 tyske og italienske fly ble skutt ned under kampe i Nordafrika, og flere tusen ble ødelagt på bakken. 500 til ble tatt under sluttkampene i Tunis. - Spottellingen av fanger etter de siste kampe i Tunis fortsetter fremdeles. Etter det som sist er opplyst skal tallet være kommet opp i 175.000, dette er dog ikke offisielt bekreftet. - Idag kom general von Arnim som krigsfange til England pr. fly. - General Biraud har avsett beyen i Tunis. 5 forrædere i Tunis er dømt til døden. Den italienske generalkonsul i Tunis oppholder seg fremdeles i landet, det er hans ønske å dele skjøbne med den italienske befolkning der.

Russland. Dagens sovjetrussiske kommunike melder at den røde arme er gått til angrep ved Lisitjansk ved Donetz og har utvidet sitt brohode. Tyske motangrep i Vest-Kaukasus NØ for Novorossisk er slått tilbake. Times korrespondent skriver at tyskerne synes å øke sitt press ved Leningrad, tyske angrep her er slått tilbake. Jugoslavia. Fra jugoslavia kommer meldinger om befolkningens begeistring over seiren i Tunis. Særlig i Slovenia og Dalmatia hvor de italienske tropper stadig slåss med geriljastyrker, tar jubelen stor, mange italienerne overgav seg til jugoslavene.

England. Alle Englands kirkeklokker ringte idag som tegn på glæden over seiren i Tunis. Som et lodd i seirfestlighetene marsjerte avdelinger av hjemmevernet gjennom gatene. Det er nå tre år siden dette hjemmevern ble dannet. - Det britiske admiralitet opplyste igår av den britiske ubåt "Splendid" var gått tapt. Stillehavet. Etter 5 dagers kamp nord i Stillehavet har de amerikanske tropper befestet bruodet på Attu-øya i Aleutane.

Etterat aksemaktene er blitt fordrevet fra Afrika er uroen og invasjonstrykningen i Italia steget i betraktelig grad, selv om man må regne med at den tid som er gått siden den engelsk-amerikanske landgang i Nordafrika er blitt utnyttet godt i Syd-Italia, og først og fremst på Sicilia. Dets viktige havner - deriblant særskilt Palermo - har imidlertid i den senere tid vært utsatt for kraftige flyangrep fra alliert side. Flyvere fra Malta har - antagelig ikke uten en viss skadefryd - bombet Sicilia, og det inngår daglig rapporter om ødelagte kommunikasjonslinjer og tog og lokomotiver som er blitt tilintetgjort. Det er som kjent erklært unntagelsestilstand i Syd-Italia, og i den senere tid har Sicilia også vært sperret for sivile italienske medborgere. Sicilia er imidlertid ikke den eneste viktige italienske sybase i Middelhavet. Også mot Sardinia har allierte fly rett og rolig gjort gjentatte og voldsomme angrep. Med erobringen av Tunis er luftkrigen mot Syditalia kommet inn i en ny fase, og vi kan vente oss flere og kraftigere angrep mot disse viktige baser i den tid som kommer.

Til slutt vil vi minne om at ingen gode nordmenn viser seg ute den 17 mai mellom kl. 19 og kl. 24. La det bli en verdig demonstrasjon mot nazistenes forhånelser av nasjonaldagen!

Mappe 41
Eksp. 58
Arg. 11/5-43
O. V.
Jfr. *pk*

Flyangrepet mot Eder- og Mühnedemningene - en katastrofe for tysk rustningsindustri. Under et møte i Albert Hall om eftermiddagen den 17. mai sa Sir A. Sinclair: Jeg har store nyheter til dere idag. Bombekommandoen rettet i natt et kraftig slag mot tyske kommunikasjoner som tidligere ikke er blitt angrepet. De to største demningene i Tyskland, Mühne og Eder, den første med en kapasitet på 134 mill. tonn og den andre på 202 mill. tonn, ble sprunget. Vannmassene oversvømmet Ruhr og Ederdalen. Fotografier som ble tatt viser at 100 meter av Mühnedammen er blitt sprengt vekk. 8 av de svære Lancaster-flyene gikk tapt, men angrepet ble gjennomført på tross av sterkt forsvar og uten hensyn til hvad det kostet. 18 mai meldes fra London at flommen brer seg mot Kassel fra Eder og mot Ruhr fra Mühne. Ødeleggelsen av demningene blir beskrevet som en av de største katastrofer som er overgått Tyskland siden krigsutbruddet. Bombardementet ble foretatt av utvalgte bombemaskiner, som selv har skildret virkningene. En av bombene traff midt i målet så vannspruten stod 100 meter til værs. Vannmassene flømnet ut med slik voldsom kraft at de stod horisontalt 70 meter ut fra demningen ved Eder og en 10 meter høi flodbølge skyllet ned gjennom dalen. En økonomisk ekspert uttaler: "Det er ennå for tidlig å gi noen fullstendig oversikt over følgerne av angrepet mot demningene, men det er tydelig at den skade som er voldt vil få innflytelse på krigens gang. Det er Tysklands viktigste vannreservo som er ødelagt, og det vil få en skjebnesvanger virkning for industrien. Størsteparten av de industrielle anlegg i Ruhr berøres av ulykken. Det oversvømmede område frembringer tre fjerdedeler av Tysklands samlede koksproduksjon, og 40 % av den tyske stål- og jernindustri er igjen grunnlagt på koks fra Ruhr. Foruten koks vil det bli mangel på en rekke biprodukter. Ødeleggelsen av Mühnedalen truer forsyningene av tjære, bensol, ammoniakk og fremfor alt forsyningen av gass. Hele denn industriproduksjon vil være rammet inntil man kan skaffe koks fra annet hold. En annen virkning av bombardementet er selve skaden ved oversvømmelsen. Den store kraftstasjonen ved en av demningene ble trukket ned av flommen, og andre kraftstasjoner langs elvene vilsikert også ha lidt alvorlig skade. Broer og veianlegg må tale presset av ti ganger så meget vnn som de er bygget for. Alle sluser i Rhinon er oversvømmet. Hvis kanal- og veinettet i Rhinområdet blir skadet i betydelig grad vil det bety en ytterligere belastning av Tysklands jernbanenett. På bokostning av 8 fly har de allierte voldt like meget skade som ved en større militær operasjon midt i hjertet av Tysklands rustningsindustri.

Britiske fly harskadet 8 skip under to angrep mot en tysk konvoi utenfor den nederlandske kyst. Det britiske flyvåpen angrep i natt jernbaner og lastebiler i Nord-Frankrike og Belgia. Mål i Syd-Tyskland ble også angrepet. Miner blev lagt i fiendtlige farvann. Fra alle disse operasjoner savnes 5 britiske fly. I Middelhavsområdet angrep britiske bombefly i natt havnen og flyplassen i Alghero på Sardinia. Fly fra Malta angrep skip utenfor Syd-Italia og jernbaner og veitranporter inne på fastlandet. Russland. På Kubanfronten er en rekke tyske motangrep slått tilbake. I enkelte avsnitt har sovjettroppene bedret sine stillinger. Russerne holder alle sine forbindelser i Lissitjanskområdet på Donetsfronten. Tyskerne innkrenker sig her til bombardement. De er utmattet av svære tap. 27 tyske fly er skutt ned siste døgn.

Det fjerne Østen. To tyske blokadebrytere, Silaplana og Regensburg, på henholdsvis 5 000 og 8 000 tonn, er blitt senket av sine mannskaper efterat de var opbragt av britiske krigsskip. Siden november er gjennomsnittlig senket en blokadebryter hver fjortende dag på vei fra Japan til China. Amerikanske tropper på Attu-sya i Aleutene har gått til angrep på japanske styrker som forsvarer sig hårdnakket i skyttergraver. Britiske fly har foretatt et vellykket angrep mot Arakankysten i Burma. Sverige. 17 mai blev feiret som Norges dag med 500 meter rundt om i landet. Inntekten skal gå til hjelp for norske barn. På et av møtene talte prins Wilhelm Våre sine er med stigende uro fastet mot vest. Vi har en gjeld til Norge å kvitte oss av med, en gjeld som skyldes forhold vi ikke kunde mestre i en vanskelig situasjon. Den gjelden stiger fra dag til dag så lenge vi ikke ombytter verdslige vandler med moralske.

17. mai måtte Chat Noir, Carl Johan Teatret og Det Nye Teater innstille sine forestillinger som følge av mangel på publikum. Teaterdirektoratet måtte nødvendigvis oppbrekke henvendelsene idet der ikke var noen å spille for. Ederkoppen måtte spille for 32 tilskmere og Centralteatret for 81. På Oslo Kinematografer 17 mai gikk besøk på tyske filmer ned til 1/3 av det vanlige, på norske filmer ned til 1/10. Under det såkalte amnesti blev der sent 17 mai sluppet ut 131 menn og 13 kvinner fra Grini.

I snart 130 år har nordmenn hjemme og ute feiret den 17. mai og den frihet som Eidsvoldsmennene skjenket vårt land i 1814. 7. juni 1905 dannet en betydningsfull avslutning på dette frigjøringsverk, men det ble allikevel den 17. mai som fortsatte å være den store frihetens fest, da vi samledes under fanene, da flaggene valet over hele landet, da barna - fremtidens Norge - med de tusener flagg båret fram under sang og musikk marsjerte opp på land og i by, og da vi i sang og taler priste den frihet vi hadde fått i arv. Det var vel mange av oss som ikke riktig fattet eller tenkte nærmere over hva frihet, personlig frihet og rettssikkerhet egentlig vil si. Vi var født med den, innlevet i den og med den, vi tok den som en selvfølge, et umistelig eie som ingen kunne ta fra oss. - Vi ble brutalt vekket opp den 9. april 1940, og etter det som hendte da og alt som senere er hendt vet nordmenn idag hva det betyr ikke å være fri, ikke å kunne handle fritt, tale fritt, skrive fritt, ikke å kunne nytte godt av den rettssikkerhet som vårt samfunn i århundrer bygget sin tilvarelse på. Vårt land søkes nå trøpset ned av våre motstandere og deres norske hjelpere som ikke skyr noe middel til å knekke livsviljen og trangen til selvbehovelse hos det norske folk. Men jo større trolldom, jo større inngrep i friheten, desto større frihetstrang, desto større lengsel etter å vinne friheten tilbake, desto mer innbitt blir viljen til å sette alt inn for å kaste åket av.

For oss her ute som nå for tredje gang feirer 17. mai i utlendighet er dagen ikke bare et minne om frihet, den mener også fram for oss et vold avminner om selve landet med fjell og sjø og daler, og om slækt og venner, hele folket der hjemme. Og vi lengter hjem! Kanskje mest nottopp en slik vardag som en 17. mai. Det er våren, den nordiske vår som synes å kalle på oss alle. Flaggstengene står kanskje mest tomme hjemme idag, og ingen glede barneskerer toger gjennom gatene eller på landsbygden, men vi vet at dere alle feirer dagen i deres stille sinn; var forvisset om at varme tanker går fra oss her ute til alle dere som stille, men fast og hårdnakket fører kampen videre for at den 17. mai igjen skal bli hva den engang var.

Jeg er nylig vendt tilbake fra et opphold i De forente stater og i Kanada. Også der hyldes det norske folk for dets seige kamp for friheten. Bak de norske der borte står det amerikanske folk hvis forakt for de nordmenn som her forrådt sitt land er like stor som beundringen og respekten for hjemmefronten og for de frie nordmenns kamp for friheten og selvstendigheten, en kamp som de forstår så godt fordi amerikanerne selv setter friheten så høyt, og fordi den også for dem er en absolutt livsbetingelse. Overalt hvor jeg kom ga amerikanerne uttrykk for dette. Norges navn var stadig på alles lepper. Det er betegnende for den interesse hvormed det amerikanske folk omfatter vår sak at det samtidig gikk ikke mindre enn 3 filmer om okkupasjonen av Norge på de amerikanske kinoer. Men det er ikke bare sympati og medfølelse som blir oss og vår sak til del der borte. Såvel fra amerikansk som fra norsk-amerikansk side arbeides det energisk og effektivt for å skaffe all den hjelp som trengs til vår krigføring og vår handelsfl. tesvirksomhet. Det ordnes med innkjøp og lagring av varer av forskjellig art og forsvninger av alle slags fornødenheter som skal komme til Norge så snart fienden er jaget ut av landet.

Den 17. mai i år står det norske folk fremdelestrampet under hol av en foraktelig, forståelsesløs og brutal fiende, hjulpet av en ennå forakteligere håndfull menn og kvinner av norsk opprinnelse. Det er som en byld på samfunnslegemet som vil kreve en operasjon innen et sunt, normalt samfunnsnivå igjen kan oppstå i et fritt Norge. Kampen kan nok ennå bli lang og hard og kreve tunge ofre, men utfallet er ikke tvilsomt. De siste dagers begivenheter bærer bud om at tiden nærmer seg da den forbannelse som onde makter har senket over menneskeheten skal heves og vi igjen skal kunne leve etter vår bestemmelse og på grunnlag av vår nasjonale og vår politiske modenhet som frie menn og kvinner i et fritt land.

Som talsman for alle norske uts i den vido verden sender jeg en hjertelig hilsen til alle der hjemme som står fast på den 17. mais grunn, og når vi idag må feire dagen i stillhet, la oss da i stillheten i dyp taknemlighet minnes dem som allerede har gitt sitt liv i kampen for det Norge som bygger på Norges grunnlov av 1814 og på den grunnfestede norske livsanskuelse som ikke kan eller vil gå på akkord med fremmedartede, utenlandske systemer.

La så dagen idag gi oss og dere nytt håp og ny tro. Måtte den således som våren bringer nytt liv og spiren til nytt liv i naturen gi oss fornyede krefter og stålsatte vår vilje til å gjenopprette og fullbyrde den frihet som er vår historiske rett.

UTENRIKSKRONIKK ved dr. Arne Ordning.

Kampen om Nord-Afrika er avsluttet med et krusende nederlag for aksomaktene, og nu oplever vi en kort pause. Mektige militærarmeer står fordig til kamp i Sovjetsamveldet, og i vest forbereder USA og Storbritannia sig til nye angrep. Det er naturlig ved dette vendepunkt at Churchill og Roosevelt møtes. Disse møter har avgjørende betydning for krigens gang. Det er ikke underlig at de følges med levende interesse. For øieblikket er det umulig å si noe konkret om forhandlingene. Man har lagt merke til at Churchill denne gang bare har med sig militære rådgivere, og derav sluttet at rent militære og ikke politiske og økonomiske spørsmål står i forgrunnen. På møtet i Casablanca i slutten av januar blev man enige om planene for ni måneder fremover. Det er grunn til å tro at den tidstabell man blev enige om er blitt fulgt. Det er sannsynlig at de to statsmenn allerede den gang blot enige om å treffes igjen så snart felttoget i Nord-Afrika var avsluttet. Møtet dreier sig ikke om planer for den nærmeste fremtid. De blev avgjort i Casablanca. I Washington gjaldt forhandlingene fr. tiden. Ethvert større militært foretagende må planlegges måneder i forveien. Både general Wavell og andre militære eksperter fra det fjerne Østen deltar i møtet.

Vinterfelttoget i Burma blev en skuffelse. Det dreiet sig ikke om noe forsøk på å erobre tilbake Burmaveien, men det gjaldt å trengte fram til Akyab ved den Bengalske bukt. Akyab vilde egne sig godt som utgangspunkt for større allierte framstøt. Denne offensiven hadde adskillig fremgang i den første tiden, men så strandet den og japanerne kastet de allierte tilbake til de gamle stillinger. De japanske tropper er eksperter i krig i junglen, mens de allierte led meget av malaria. I de kommende måneder vil monsunens umuliggjøre militære operasjoner. Felttoget var ikke fra noen av sidene noen større operasjon, men tilbakeslaget for de allierte virket uheldig både i India og China.

Krigen i det sydøstlige Stillehav har vist tilfredsstillende resultat for de allierte. Det er ikke lyktes japanerne å rykke nærmere Australia eller skade forbindelseslinjene mellom Australia og Amerika. Dette skyldes først og fremst den allierte overlegenhet i luften. Deres flyvere og fly er av høyere kvalitet enn fiendens. Men japanerne samler nye flystyrker, og de forholdsvise fåtallige allierte styrker må fornyes og forsterkes. Dette er stadig blitt fremholdt av Mac Arthur og medlemmer av Australias regjering. Det er et vanskelig spørsmål å fordele de nye amerikanske bombefly. Det er en retning i Amerika smahovder at man skal sette Stillehavet først når det gjelder leveranser. Den består av tidligere isolasjonister, presidentens tidligere motstandere. Disse hevder at det vil bli meget vanskelig å beseire japanerne hvis de får tid til å utbygge sine posisjoner og utnytte de veldige råstoffmengder de har fått herredømme over etter sine seire ifjor. Men i othvert tilfelle vil Japan være ute av stand til å føre en langvarig krig mot USAs og Storbritannias styrker etter at Tyskland er beseiret. Antagelig vil stillingen i Stillehavet bli styrket etterhånden som materiellet øker. De allierte vil imidlertid ikke oppgi hovedlinjen i sin strategi, som går ut på å slå Hitler først.

Man kan vel gå ut fra at det ålt i Casablanca blev bestemt hvor det første angrep mot fbstningen Europa skal settes inn. Den britiske presse beskjoftiger sig meget med spørsmålet. Der veies for og imot Frankrike, Italia og Balkan. Denne diskusjon er en effektiv nervekrig overfor aksomaktene. Fordelene ved en invasjon i Nord-Frankrike er åpenbare. Det er bare 40 km over Kanalen, invasjonstroppene kan beskyttes av jagere, og det kreves mindre skip enn på andre frontavsnitt. En slik invasjon vilde åpne veien inn til hjertet av Tyskland. Men tyskerne er også opmerksomme på dette forhold, og deres befestninger i Nord-Frankrike er særlig sterke. Landet har gode kommunikasjoner som vil sette fienden i stand til å føre fram mobile reserver på kort tid. Men ingen tyske befestninger er uinntagelige hvis det blir satt inn tilstrekkelig overlegne styrker mot dem. Den italienske propaganda forbereder det italienske folk på en invasjon og den får en stadig mere hysterisk karakter. Hvis de allierte klarer å erobre Sicilia og Sardinia vilde det få betydning for skipsfarten i Middelhavet. Riktignok er de alliertes overlegenhet i luften så stor at konvoiene kan beskyttes sikkert gjennom strekene. Men selv et lite antall fiendtlige fly vil kunne gjøre adskillig skade på de 25 flyplasser på Sicilia. For de allierte vil øyene være en ypperlig basis for hårde luftangrep mot moderlandet Italia. Man kan vel gjøre regning med at de italienske tropper vil gjøre mere energisk motstand for det gjelder å forsvare italiensk jord. En del av de italienske tropper som er angrepet forsvig like tappert som de tyske. Men

italionerne har for øieblikket ikke mere enn 20 divisjoner i Italia, Over 30 divisjoner er bundet på Balkan og en del divisjoner er i Syd-Frankrike og på Corsica. Det viktigste er imidlertid at Italia er dårlig beskyttet mot luftangrep. Landet er dårlig utstyrt med antiluftskytts. Bombeflyene er få og gammeldagse, jagerne kvalitativt underlegne. Det er ikke mange flyplasser i Syd-Italia. De viktigste flyplasser befinner sig i nord og er anlagt med tanke på krig mot Frankrike. Landet har få og sårbare forbindelseslinjer fra syd til nord. Systematisk bombing vil ødelegge forbindelseslinjene fort, stanse tilførselen av kull og andre råvarer og skape et almindelig kaos i landet. Det er ikke mange tyske tropper i Italia, og det er ikke noe som tyder på at de har fått forsterkninger. En tysk luftflåte fra Tunis er stasjonert i landet, men den har lidt store tap. Tyskerne konsentrerer storparten av sine jager i Vest-Europa. Det har vært tegn til en politisk krise i Italia. Mussolini har foretatt en rekke forandringer i administrasjonen. Det er tegn som tyder på at de generaler som tidligere var skjøvet til side er kommet i forgrunnen igjen. Det går rykter om en motsetning mellom Mussolini og kongefamilien. Men både kongen og kronprinsen har tådligere, kapitulert for fascismen, så det er liten grunn til å tro at folket vil ha særlig tillit til dem. I britisk presse blir det hevdet at en invasjon av Italia vil være lite hensiktsmessig. Tyskerne kunde fortsatte å bygge ut sine befestninger langs Alpene mens store allierte troppemengder vilde bli bundet på halvøya. De allierte måtte også påta sig å forsyne den italienske civilbefolkning med mat. Andre peker på at en invasjon i Italia vilde ha stor moralsk betydning. De allierte vilde få flyplasser i Nord-Italia som vilde åpne muligheter for en effektiv bombing av Syd-Tyskland. En kontroll over Italia vil også lette fremstøtet mot Balkan.

Den største vanskelighet ved et fremstøt mot Balkan er å skaffe jagerbeskyttelse for invasjonstroppene. Det er også lang vei fra Balkan til Donau. Her vilde man imidlertid ha fordel av en vennskapelig innstillet befolkning og væpnede gueriljastyrker. Invasjonen vilde også åpne muligheten for en bombardering eller erobring av de romanske oljekilder. Tyskerne får en tredjedel av sin olje fra Ploesti i Romania, og hvis disse kilder ødelegges vil det bli et drepende slag for den tyske krigsmaskin.

I forbind else med invasjonen vil overraskelsesmomentet spille en avgjørende rolle, men det behøver ikke først og fremst å være en overraskelse når det gjelder tid og sted. Den kan også ligge i selve styrken av de krefter som settes inn. Det var en slik overraskelse, en plutselig anvendelse av overveldende styrker på et begrenset avsnitt, som førte til fiendens sammenbrudd i Tunis.

TVANGSMOBILISERINGEN AV UNGE PIKER. Vi har fått henstilling fra nordmenn hvis objektivitet og ansvarsbevissthet er hevet over enhver tvil om å gjenta vår advarsel til norske foreldre om å holde sine døtre borte fra den "arbeidstjeneste" de nå utskrives til. Den far og mor finnes vel ikke i Norge idag som ikke med glede tar på seg de største sønn og lidelser for å spare sine døtre for det svineri som den "legeundersøkelse" som går forut for forsendelsen er. Eller hva skal en si når 18 års piker som i all uskyldighet møter til legeundersøkelse for å få konstatert om de er friske nok til å være med på landbruksarbeide, blir mottatt av en "lege" i uniform og ikke i hvit kittel. Legen satt på et bord og dinglet med benene og mønstret den unge pike opp og ned med et vennelig smil. For piken hadde bare underbenklær på, men selv dette var for meget for "legen". Etter å ha befølt henne over bryst og rygg, rev han benklærne av henne, og trykket henne i underlivet for å prøve om alt var i orden med blindtarmen, som han sa. Deretter fulgte de mest svinske spørsmål som for eksempel: "Har De fast følge?" "Har De hatt barn?" (pikene er av årsklasse 1925!) "Når hadde De sist menstuasjon?" "Har De kjent om det har klødd i genitalia?" Når slikt kan forekomme under "sesjon", hva kan så ikke hende i "arbeidsleiren", hvor også alle nazistene vil være lukket om der ropes om hjelp. - En av de norske nazikvinner som har stillet seg til disposisjon for denne bøddeltjeneste heter Cally Nørregaard.

I dagene før 17. mai gikk der 8 transportør med slike unge piker. De skulle vært på 30-40 hver, men ikke én av forsendelsene var fulltallig. Noen foreldre har vist at de er seg sitt ansvar bevisst, og er rede til å ofre alt for å spare sine unge døtre for den påkjemning en slik undersøkelse er. Men målet må være at ingen lar sine barn gå igjennom dette, for alle skal vite at unge piker som blir utsatt for en slik undersøkelse, og blir stillet slike spørsmål, får et knekk for livet.

ALLERS PIKEKLUBB NAZIFISERT. Ikke ongang Allers Pikeklubb har unngått nyordningen. For kort tid siden ga Kulturdepartementet ordre om at pikesiden i Allers skulle nyordnes. "Tante Trine" (Titt Fasmer Dahl) som har redigert siden i to år ble avsatt, og fru Eli Quisling innsatt som ny redaktør. Eli Quisling har dermed fått den utaknømlige oppgave å nazifisere klubbens 34000 medlemmer. Vi kan vel imidlertid trygt gå ut fra at Kulturdepartementet får liten glede av aksjonen, og at småpikene er våkne nok til for fremtiden å sabotere Allers Pikeklubb.

BRITISK KRIGSØKONOMI. Av Knut Getz Wold.

Da den britiske finansminister, Sir Kingsley Wood, fremla statsbudsjettet for 1943-44 i Underhuset, innledet han sin store tale med en oversikt over den måte krigsinnsatsen utenfor Storbritannias eget område finansieres på. Det er opplysninger som har en ganske spesiell interesse for Norge. Ikke bare er det så at Storbritannia lange har vært vår viktigste handelspartner, et forhold som sikkert vil vedvare etter krigen. Under denne krigen har imidlertid vår økonomiske framtid på en særlig intim måte blitt knyttet sammen med Storbritannias. Faktisk består i øyeblikket en betydelig del av vårt lands nasjonalformue i fordringer på Storbritannia. Sir Kingsley Wood refererte til dette forholdet da han pokte på hvordan endel av det britiske kapitalforbruk under krigen representeres av frakttjenester til skip som er chartret fra de europeiske allierte. Sett fra britisk synspunkt betyr disse beløp, som for Norge er et viktig aktivum, byrder på fremtiden, som det britiske samfunn i sin tid må dekke.

Nå er det selvsagt at i det samlede britiske kapitalforbruk under krigen betyr de tilgodehavender Norge etter hvert har fått i form av fraktinntekt og assurancesummer for sunkne skip, ikke så mye. Men de står i en lignende stilling som de sterling-tilgodehavender som en rekke Dominions, kolonier og land utenfor Imperiet har opparbeidet seg under krigen. Tidligere hadde Storbritannia store tilgodehavender i de fleste av disse land. Storparten av dem er nå brukt. Sett under ett betyr denne utvikling en fullstendig forandring av vilkårene for den Britiske ytre økonomi og for landets økonomiske stilling i etterkrigstiden, en forandring som er et av de fundamentale problemer for verdensøkonomien etter krigen. - Ved krigsutbruddet hadde Storbritannia tilgodehavender i utlandet på tilsammen 4,2 milliarder pund. Etter to års krigføring var mer enn tredjedelen av dette beløpet eller 1,6 milliarder pund brukt, for en vesentlig del til dekkning av leveranser fra USA. Da de realiserbare dollartilgodehavender våren 1941 nærmet seg slutten, innførte Amerika Lend-Lease-loven, som fritar England fra å betale de amerikanske leveranser så lenge krigen varer, og formodentlig vil det aldri bli tale om å tilbakebetale av disse beløp. Nedgangen i de øvrige tilgodehavender har noen regulær tilbakebetaling av disse beløp. Nedgangen i de øvrige tilgodehavender har imidlertid fortsatt. Sud-Afrika, Canada o.s.v. har avvirket de lån de tidligere hadde opptatt i U.K., og oppsamlet nå tilgodehavender her. India, som før krigen hadde en gjeld til Storbritannia på over 320 millioner pund, har tilbakebetalt gjelden og har tilgodehavender på mer enn 350 millioner pund. De verdige omkostninger ved krigføringen fra Burma i øst til Tunis i vest dekkes av England. Tilsammen utgjorde alle disse formor for oversjøisk kapitalforbruk i 1942 630 millioner pund.

Storbritannia på sin side mottar Lend-Lease ytelsler fra Amerika, og fikk ifjor en gave på 1 milliard dollars fra Canada. Også i år vil Canada yte en meget stor finansiell støtte til den britiske krigsøkonomi. - En må vente at storparten av de britiske oversjøiske tilgodehavender etter krigen vil være brukt. Hva som blir tilbake, vil neppe være mer enn en motpost til andre lands tilgodehavender i England. Nå var forholdet for de 3 siste fredårene at av en gjennomsnittlig britisk nettoimport på 866 millioner pund, dekket renter og utbytter på britiske oversjøiske investeringer 203 millioner pund, fraktinntekter av skipsfarten 105 millioner pund og forskjellige finansielle ytelsler 40 millioner pund. Alle disse tre postene vil bli meget sterkt redusert etter krigen. Følgen er at hvis England etter krigen skal kunne opprettholde samme import som i førkrigsårene, må den gjennomsnittlige eksportmengde økes med rundt regnet 50%. Samtidig er det på det rene at mange av de land som før krigen var Englands beste kunder, nå har utviklet sin egen industri på vedkommende områder.

De vanskeligheter Englands ytre økonomi vil bli stilt overfor etter krigen, er som en ser enormt store. Til det kommer de indre økonomiske gjenoppbyggingsproblemer. Det er ingen grunn til å vente at ikke disse oppgavene skulle bli løst. Men en ting vil være klar nok: etterkrigstiden vil heller ikke i England bety noen tilbakevenden til 1939. Uansett hvilken politisk ledelse som sitter ved roret, vil den økonomiske politikk bli strengt kontrollert og dirigert. Et hovedpunkt i dette system blir valutakontrollen.

På mange måter foreligger det imidlertid et solid grunnlag for etterkrigstidens økonomi. Den britiske økonomiske politikk under den krig har vært ført på en meget effektiv måte og har unngått en rekke av de feil som ble gjort forrige gang. De daglige krigsutgifter er steget fra 5 millioner pund i 1940 til 15 millioner pund nå. De offentlige utgifter, hvorav den alt overveiende del er krigsutgifter, oppgår til rundt regnet 60% av nasjonalinntekten. Krigsutgiftene fører til økte inntekter hos den britiske befolkning, mens den varemengde som står til rådighet for sivil forbruk, stadig minsker. I denne situasjon blir hovedoppgaven å søke å unngå en inflatorisk prisutvikling gjennom å holde inntektsnivået ned og begrense den inntektsdel som anvendes til forbruk. Gjennom et lojalt samarbeide fra de britiske fagforeningers og industriens side har det lykkas å kontrollere lønnsutviklingen. Det er i og for seg bemerkelsesverdig at dette resultatet er nådd, for med en 150% skatt på inntektsøkning under krigen har en stor del av industri- en ingen privat-økonomisk interesse i å begrense lønnsstigningen. En viktig rolle i denne utviklingen har de faste priser på de elementære nødvendighetsvarer spilt.

Oversvømmelsene i Ruhrdalen. Etter det britiske flyvåpens kraftige angrep på Møhne- og Ederdemningene er Ruhrdalen blitt oversvømmet. Flommen sprer seg fremdeles og rir med seg alt på sin vei. I går ble det meldt at britiske spiderfly har tatt fotografier som viser at Dortmund står under vann og at Duisburg er truet. I dag meldes at Kassel er delvis oversvømmet. Silbersum radio hadde ingen melding om vannstanden hvor-ken i går eller i dag. Flommen har nå nådd et punkt ca. 100 km fra Møhnedemningen. Den vil få de alvorligste følger for hele tungindustrien i Ruhrdalen. Det meldes at forsen-delsen av kull fra Ruhrdistriktet til Italia er stoppet. Flommen har avskåret et viktig bindeledd på hovedjernbanelinjen mellom Dortmund og Düsseldorf idet brua ved Hardecke er blitt feiet vekk så skinnene henger i luften. Skiftepunktene ved Dahlhausen er blitt oversvømmet. Det samme gjelder flyplassen ved Fritzlar som er en av de største militære flyplasser i Tyskland. Fra Eberdemningen flommer varmet nå nedover Fuldadalen og har nådd et punkt 80 km fra demningen. I Kassel er fabrikker for ubåtdeler og lokomotiver oversvømmet. En britisk ingeniør uttaler at det vil ta bortimot to år før demningene igjen kan være i brukbar stand, selv om gjenoppbyggingsarbeidet blir påbegynt med en gang. På det tidspunkt da dammene vil være ferdig vil vi være langt inne i den tørre årstid i 1943, og de må vente på vinteren 1944-45 for å fylle dammene. Det viser seg at tyskerne ikke har tenkt seg muligheten av at demningene kunne sprenges fra luften. De hadde bare tatt forholdsregler for angrep med torpedoer. - Det meddeltes i går at bombeflyformasjonene ble ledet av wing-commander Gibson, en av Storbritannias dyktigste og djerreste flyvere. Angrepet var planlagt i detaljer uker i forveien, og bare ut-valgte mannskap deltok. - Eden uttalte i dag at etter hvert som tiden går vil fienden føle virkningen av de allierte luftangrepene mer og mer. Bombeangrepene vil fortsette dag og natt til krigen er vunnet. Russiske fly angriper stadig i Østpreussen og de ok-kuperte land slik at tyskerne blir bombet ikke bare døgnet rundt, men fra alle kanter. Offensiven i luften. Eden uttalte videre i sin tale at bare i Middelhavet og Nordafrika har aksen siden november i fjor mistet 41 krigsfartøyer hvorav to kryssere og 24 ubå-ter. Videre er en halv million fiendtlig tonnasje blitt senket i Middelhavet i dette tidsrom, og 200.000 tonn betydelig skadet, mens 3000 fly og 1000 panservogner er til-intetgjort. Antallet senkede fiendtlige skip og ubåter tiltar, men tallene på våre tap minsker. - Allierte flykrefter med baser i Nordafrika angrep i går fire flyplasser på Sardinia og Sicilia. 16 fiendtlige jagere ble skutt ned. Jagerfly fra Malta angrep jernbaner og broer på Sicilia samt skipsfarten utenfor. I alt led fienden et tap på 29 fly, mens de allierte mistet fire maskiner. Den amerikanske kringkastingsmann Win-ston Hull opplyser at på et observasjonstokt etter et angrep ble det på en flyplass i-aktatt 50 fly, 37 av disse var sprengt i filler. - Berlin ble i går angrepet av ameri-kanske fly med baser i Storbritannia. Dessuten ble flyplasser, jernbaner og kanaler i Frankrike og Belgia angrepet. Ingen fly gikk tapt. Tunge amerikanske bombefly angrep ubårverfter i Kiel og Flensburg. Mange tyske jagerfly ble skutt ned, 6 bombefly savnes. Kong Georg har gratulert sjefen for den engelske bombekommando, sir Arthur Harris med de vellykte sprengninger av Møhne- og Ederdemningene. - Et fåtall tyske fly kom inn over Sydøstengland og London i går. Skaden var liten.

Frontnytt. Russland: I Kubanområdet har russerne avvist to tyske motangrep og bedret sine stillinger ved Novorossisk. Også i Lissitiansk- og Isjumområdet ved midtre Donets har russerne hatt endel fremgang. Fra et annet avsnitt meldes at et tysk hovedkvarter med to stabsoffiserer ble tatt til fange. Endel viktige dokumenter med tyske operasjons-planer falt i russernes hender. - Franske flåtestyrker har okkupert øya Galita, 80 kvartmil sønnenfor Sardinia.

Churchills tale har fått utmerket presse både i England og U.S.A. Den viktigste del av talen var det siste avsnittet, heter det i et kommunike fra BBCs politiske medarbeider. Churchill ga først en klar utgreiing av de krigsoppgaver som de allierte alt har løst, og om planene for den kommende krigsførsel, og hans ord må ha virket nedslående i Ber-lin, Roma og Tokio som de virket oppmuntrende på oss. Hovedtanken var denne: det er en alvorlig fare, nemlig at aksemaktene skal greie å forhale krigen. Dette er Tysklands siste håp. Men Churchills tale, som var preget av en slags offensiv ånd som sto i sterk motsetning til den sterke defensive tone i hans tale til kongressen for 17. mndr siden, viser at dette håp er grunnløst. Den gang var der tale om hård krig for å forsvare hus og hjem, mens tyskernes chance lå i lynkrigen. I dag er vinden snudd: det er aksemakte-ne som nå har fordel av en lang krig som kanskje kan trette ut demokratiene. Churchill kom ikke med noen lettvinte forutsigelser, og han er alt for god strateg yil å røpe sine planer. Men turen kommer først til Tyskland og Italia. Det er derfor slutt på håpet om at stridskreftene i Nordafrika blir sendt mot Asia og de allierte styrker på denne måten spredt. De som trodde at vestmaktene ville nøye seg med en intensivering av luftkrigen fikk også vite noe annet. Kanonene og flyene står klare, og Churchills opplysninger om de betydelige resultater av kampene mot ubåtene, synes å tyde på at også skipene på det nærmeste er ferdige.

Flyangrep. Allierte fly fortsetter å hamre løs på mål på Sicilia og Sardinia samt fergetrafikken mellom Sicilia og fastlandet. De siste fire dager er over 300 tyske og italienske fly ødelagt, mens de allierte bare har tapt 17. Flygende festninger angrep i går flyplassen Boritso på vestkysten av Sicilia. 9 fly ble ødelagt på bakken og 7 jagere ble skutt ned under luftkamp. To andre steder på vestsiden av Sicilia ble også angrepet. Boritso ble også angrepet natt til lørdag av britiske fly. Samme natt ble Messina bombet, og likeledes Reggio og San Giovanni på fastlandet. Mellom disse tre byer er de fergetrafikken mellom Sicilia og fastlandet foregår. Fly fra Middøsten har skutt ned et tysk sjøfly i Egæerhavet og skadet et eilskip. Fly fra Malta har angre-pet mål på Sicilia. - Natt til lørdag ble Berlin igjen bombet av Mosquitofly. Utenfor den franske kyst ble to skip i en fiendtlig konvoi senket.

Russland. Tyskerne forsøkte i går et luftangrep mot Kursk, hvorved de mistet 65 fly. 12 russiske fly ble ødelagt. Russiske fly angriper uavbrutt tyskerne langs hele fron-ton. Russerne holder de bruhoder som de tok ved Lissitiansk. Et tysk motangrep ble slått tilbake. Ellers meldes det om artilleriduell på andre frontavsnitt. - Fra Moskva meldes at det på Sentralkomiteens møte 15. mai ble vedtatt å oppløse den tredje inter-nasjonale. Beslutningen er mottatt med stor sympati i Storbritannia og Amerika. En ame-rikansk kronikør anser det for å være den mest vidtrekkende beslutning som Stalin hit-til har tatt for å styrke sambandet mellom de allierte. I sin forklaring om beslutnin-gen om oppløsningen uttalte Stalin at Komintern nå har oppfylt sin hensikt og oppnådd det meste av det arbeidet for. London oppfatter beslutningen først og fremst som et tillitsvotum fra Moskva til de allierte nasjoner. Beslutningen bringer Moskva på samme linje som London og Washington, og har stor betydning for forholdet mellom de allierte regjeringer. Den tyske propagandaen har mottatt beslutningen med en strøm av skjells-ord, og betegner den som knep av Stalin, bluff og kamufasje. Stockholmsavisen Afton-bladet skriver at oppløsningen av Komintern er et nytt bevis på russernes vilje til å kjempe side om side med de allierte nasjoner til en seierrik slutt på krigen mot fas-cismen.

Italia. Mussolini har hatt nye konferanser med sjefene for den italienske hær, marine og luftvåpen. Ifølge meldinger fra Sveits har arbeiderne ved øndel fabrikken i Milano og en annen by gått til passiv streik. De skal bl. a. ha forlangt å få en del av løn-nen i matvarer. Fra Ankara meldes at utvalgte tyske divisjoner er kommet til Hellas sammen med endel alpejegere og blir satt inn på nøkkelstillinger. En mener at det er stillingen i Russland som volder den tyske overkommando nytt hodebry. - En Londonavis skriver at Italia nå står overfor faren for invasjon i deres eget land. Enhver itali-ener vet at det er en følge av den politikk Mussolini har ført, og at han har ansæret. Mussolini har ved omvandlingen av regjeringen foretatt et statskupp som kan sammenliknes med det han gjorde i 1924, da samlingsregjeringen ble en partiregjering. I dag er den fascistiske regjering blitt Mussolinis regjering.

Jugoslavia. Det blir meldt om ny motstand i Jugoslavia, hvor geriljatropper har utført nye bedrifter. Samtidig har tyskerne måttet sende en rekke divisjoner til Montenegro. Det er første gang at det er blitt sendt tyske tropper dit, da det har vært ansett som italiensk protektorat.

Tyskland. All virksomhet stanset en uke i Stettin etter det store britiske luftangre-pet 20. april. Minst halvparten av byens innbyggere var uten gass. Flere elektrisitets-Verk og andre viktige bedrifter var rammet. - I Aachen har oljeraffineriene brent i syv dager. - Ifølge tyske meldinger er det i tidsrommet 1. - 21. mai senket 227.000 tonn allierte skip. I forrige måned var oppgaven 400.000 tonn. På samme tidspunkt i fjor oppga tyskerne å senke 900.000 tonn om måneden. En militær målsmann i Berlin for-klarar de lave tall ved å si at det ikke var flere handelsskip å senke i Atlanterhavet! Det fjerne østen. I det nordlige Stillehav er kampene om Attu gått inn i sin siste fase. Det som er igjen av den japanske garnison er splittet opp i tre små grupper. Landsbyen Attu er blitt helt utslettet. Amerikanske bombefly har angrepet Kiskaøya, 300 km fra Attu. I det sydvestlige Stillehav er det rettet kraftige angrep mot japan-ske baser på New Guinea og New Britain.

Lovnedsmiddelkonferansen fortsetter i Hot Spring. Det gis uttrykk for voksende opti-misme med hussyn til de endelige resultater av konferansen. Det blir sansynligvis opp-rettet et felleskontor for de allierte nasjoners matvareforsyninger. Det vil bli ordnet ved clearing. Kontoret skal skaffe seg opplysninger om verdensproduksjonen av levned-smidler og motta forslag om vareforbruk og distribusjon fra de respektive regjeringer.

Krigen har skapt et klart skille mellom Hitler-Tyskland og dets vasaller på den ene siden og alle frihetselskende nasjoner på den andre. Derfor er kampen mot Hitler nu det eneste som teller. De kommunistiske parti er blitt løst fra sine forpliktelse mot Komintern og oppfordret til å sette alt inn for å vinne krigen. Oppløsningen har vakt sterk opsikt og hatt stor innflytelse i USA. I amerikansk presse blir det skrevet at oppløsningen av Komintern er den største politiske seier som er vunnet av de allierte under krigen, og den karakteriseres som et mesterverk av politisk strategi fra Stalins side. Oppløsningen har skapt stor forvirring i nazistenes propaganda. President Roosevelt har sendt en særlig ambassadør, Davies, til Moskva, og samarbeidet mellom de allierte nasjoner blir stadig mere intimt. Hele denne utvikling viser at den store koalisjon mot Hitler er fast sammensatt, og det lover godt for fremtiden. Et godt samarbeide mellom vestmaktene og Sovjetunionen er ikke bare en betingelse for seier over akselmaktene. Det er også den første betingelse for en varig fred.

Nyheter.

Flyangrep. Allierte bombefly angrep igår havne- og flyplasser på Sardinia. I La Maddalena og i Terranova oppnådde de bombetreff på skip, lagerhus og ammunisjonsdepoter. De gjorde stor skade på flyplassene ved Alghero. Ferjeforbindelsen mellom Sicilia og det italienske fastland er også blitt angrepet, og øya Pantolleria er igjen blitt hjemløst. En tankbåt ved Sicilia blev truffet og satt i brand. Britiske bombefly angrep Messina natt til igår. Brander brøt ut i bygningene rundt oljelagerne. Skip i Egeerhavet og utenfor vestkysten av Hellas blev angrepet av fly. Alle allierte fly kom tilbake i god behold fra disse operasjoner. Tysk kringkasting melder at Gagliari på Sardinia er blitt evakuert. - Industristrømkene i Dortmund i Tyskland brandt fremdeles igår etter det britiske flyangrep natten før, som er det kraftigste angrep mot en enkelt by hittil i hele krigen. Flyverne sier at under selve angrepet var hele målområdet et eneste sammenhengende flammehav. På 1 time blev det kastet over to tonn med bomber. Brandene raste så meget voldsommere som byens viktigste vanntilførsel var sterkt redusert på grunn av sprengningen av Mühndomningen. Oversvømmelsen etter denne hadde ennå ikke lagt sig. En sammenligning med Luftwaffes angrep på London høsten 1940 vil gi en forestilling av hvor voldsomt bombardementet av Dortmund var. Over Dortmund blev det på 1 time kastet 2000 tonn bomber over et område på 4 kv. km. Under den kraftige bombing av London blev det i løpet av tre måneder kastet med 8 000 tonn bomber over et areal på 1300 kv. km. Siden krigen begynte er nu 100 000 tonn bomber kastet ned over Tyskland. Chefen for den britiske bombekommando, Harries, uttaler at de neste 100 000 tonn vil bestå av enda større og farligere bomber som vil bli fraktet over på meget kortere tid. Et britisk kommunike fastslår at det kraftige luftforsvar i Ruhr er fullstendig lammet. På slutten av angrepet var luftvernildnen nølende og usikker, og til slutt streifet bare noen søkelys over himlen. Tapet av 38 fly etter angrepet på Dortmund må betraktes som rimelig, fremheves det i London. - Britiske fly angrep igår en konvoi utenfor Nederland. Man tror at et av skipene sank. I natt angrep 7 britiske marinofly åtte tyske e-båter i Kanalen. Man tror at tre blev senket og resten alvorlig skadet. Tre tyske fly blev skutt ned uten for Englands sydkyst idag. Tunis. I en melding fra Algier forteller BBCs korrespondent om en del av de forsyninger som tyskerne og italienerne lot bli igjen i Tunis. Han sier at han så flere etterlatte kjøretøyer som han kunde telle, et uhyre lager av flydeler og komplette motorer i fullstand pakket ned i kasser. Det var lagre av radioer og elektrisk utstyr, telefon- og signalapparater samt svære mengder av proviant. Endelig fantes et depot av ammunisjon som inneholdt kuler og krutt nok til å føre et helt felttog. Russland. Det blir meldt om et voldsomt slag der tanks deltar vest for Moskva i nærheten av Veliki Luki. Et tysk angrep sydvest for Moskva er slått tilbake. Siden 1 mai har russene tatt meget våpenutstyr i Donetsområdet. På Kubanfronten fortsætter russerne bombingene nordøst for Novorossisk. Russiske fly senket igår ti skip i Svartehavet. 13 tyske fly blev ødelagt over Bataisk i nærheten av Rostov og ti over Fiskerhalvøya i Nordishavet. Amerikas leveranser til Russland. President Roosevelt opplyste idag at Russland får mere våpen enn noe annet land. Den russiske presse offentliggjør idag den siste rapport om låne- og leieloven i sin helhet. Russland har førstertett til tanks og lastebiler, og 45 % av nybygde amerikanske fly er i årets første fem måneder skipt til Russland. Amerikanske og russiske ig enighet arbeider sammen for å øke transportmulighetene i Den persiske bukt i påvente av den økende flom av forsyninger over denne ruten.

Den tidligere polske ambassadør i Moskva uttaler at Polen og Russland fremdeles står i samme leir i kampen for den samme sak, fullstendig seier over Tyskland. Samarbeide og forståelse vil overvinne alle vanskeligheter, sa han.

Flyangrep. Massebombingen av italienske flyplasser og kommunikasjoner fortsatte igår. Det allierte kommunike fra Nordafrika melder at det igjen ble rottet angrep mot Sardinia, Sicilia og Pantolleria. Midt på Sicilia ble det sluppet en mengde bomber mot et kraftanlegg. Dammanlegget ble truffet, det er den største kunstige innsjø i Europa. Andre mål på Sicilia ble også angrepet. På Sardinia ble Villacidro bombet, og flyvende festninger gikk til angrep mot Comisa. Allierte bombefly angrep skipsfart utenfor Kap Malca i Syd Hellas. Et seilskip med branslemateriell ombord blev senket, et annet ble satt i brann og et tredje blev forlatt i synkende tilstand. - Den tyske og italienske motstand fra antiluftvernet var meget svak igår. To allierte fly savnes fra alle operasjonene i Middelhavsområdet, fire fiendtlige blev skutt ned. - Malta har hatt to flyalarmar i løpet av 24 timer. De få fiendtlige fly som viste seg over øya blev drevet bort av luftvernet. - Det er øket ure ved de italienske fabrikker. Fra offisielt hold i Italia er det gitt ordre om at alle stridigheter mellom arbeidere og arbeidsgivere øyeblikkelig må avgjøres. - Mange italienere drar tilbake til Italia fra Albania. Samtidig har flere av høyskolene i landet måtte innstille, fordi så mange av elevene har sluttet seg til geriljastyrkene. - Som følge av de konsentrerte britiske angrep mot mål i Ruhr-distriktet, forsøker tyskerne nu å flytte industrier i Vesttyskland til Sydøst-Europa. Men tyskerne kan hverken flytte kullgruver eller stålværker under den allerede fortvilte transportsituasjonen som hersker i Tyskland. Under de 6 store angrep mot Ruhr som er foretatt siden 1/5 er det kastet like stor bombelast som tyskerne kastet i 80 angrep mot London. - Visestatsminister Attlee uttalte forleden at selvgjølsen av Tyskland og Italia vil fortsette med bombing fra luften inntil de forente nasjoner har vunnet en fullstendig seier.

Russland. Meldinger fra Russland forteller om fortsatt overlegenhet i luften for russerne. I kampene NØ for Novorossisk mistet Luftwaffe 67 fly, mens russerne selv tapte 20. Det er foreløpig intet tegn på at den ventede tyske sommeroffensiv opsett i gang. 2 år siden Bismarck blev senket. I anledning av toårsdagen for senkingen av Bismarck uttaler BBCs sjemilitære medarbeider at den tyske overvannsflåte ikke har gjort noe forsøk på å støtte de tyske ubåter i angrepene på de allierte konvoier. Den viktigste nyanskaffelse som flåten siden da har fått ferdig er et svært hangarskip som det har tatt 7 år å bygge. Men det er blitt ferdig for sent, og tyskerne tør ikke ta det i bruk. Siden 1941 har det vært en rekke viktige strategiske oppgaver som den tyske marine kunne utføre, først og fremst å hindre forsyningene til Russland og forsøke å bryte blokadene av Europa. Tyskerne hevder selv at de tyske krigsskip binder den britiske hjemmeflåte, men i virkeligheten er den største del av flåten opptatt med konvoitjeneste på alle hav. Mod hensyn til påstanden om at den tyske overvannsflåte søker forsvaret av "Festung Europa", erklærer BBCs medarbeider til slutt at når tiden kommer vil britene vise hvordan den tyske marine skal behandles.

Hot-Spring-konferansen. Sovjet-Russland har nu erklært seg villig til å være medlem av en verdensomfattende matvare-kommisjon, og denne viktige organisasjon kan dermed sies å være sikret. Dens hovedoppgave er å gjennomføre en rettferdig fordeling av levnedsmidlene etter krigen. - Dr. Evang er blitt formann i den norske ernærings-hygieniske avdelingen av den midlertidige komite. Undervisningsminister Butler uttalte på et møte igår at der arbeides med å ta igjen det forsmåte på undervisningens område i okkuperte land, slik at man kan ta fatt så snart som mulig etter krigens slutt. Når det gjelder Tysklands møte Butler at det hadde liten hensikt å påtvinge fienden en omlegning av skolevesenet utenfra. Tyskerne selv må ta ansvaret og så selv påta seg å endre den filosofi som har fordervet tankgangen hos den nåværende tyske generasjon. Dette kan bare skje innenfra som følge av et overveldende militært nederlag.

Norge. I stedet for 5-årig lærerskole og 2-årig studentkursus, heter det i en kunn-gjøring fra 16/4 at der nu skal settes i gang henholdsvis 4-årige og 1-årige kursor. De som melder seg til disse kursor, kan ikke gjøre regning med å få beholde sine stillinger i skolen etter krigen, så det vil være bortkastet tid og penger å melde seg til dem, skriver en fri norsk avis, som samtidig gjør oppmerksom på at det er NS-reaktorer ved lærerskolene i Notodden, Levanger og Stord. - "Kirkedepartementet" nekter Kirkens lærerne å være medlem av censurkomiteen ved årets artium. Som følge herav har samtlige lærere ved den høyere skole erklært seg uvillige til å innvolges i komiteen, så meget mer som det i bestemt tilfelle skal tas politiske hensyn under bedømmelsen.

AVSLØRING AV TYSKERNES LØGNPROPAGANDA. I 1940 ble det utgitt en bok i Berlin: "Die Polnischen Grauelthaten an den Volksdeutschen in Polen" hvor det presiseres: "Auf Grund urkundlichen Beweismaterials" osv.

Denne bok, som er i vår besiddelse, inneholder mengder av fotografier, som angivelig viser polakkernes grusomheter overfor tyskerne i Polen under felttoget i 1939.

Vi er imidlertid også i besiddelse av en fet brosjyre betegnet "Verdensfienden" som ble distribuert i Oslo under utstillingen "Sovjetparadiset" på Tallinløkken i fjor. Denne brosjyre inneholder også mengder av bilder som angivelig forestiller de grusomheter russerne har foretatt overfor tyskerne.

Vi kan positivt dokumentere at en mengde av de bilder som er reproducert i "Verdensfienden", utgitt i Oslo et par år etterpå, er nøyaktig de samme som i "Polnischen Grauelthaten an den Volksdeutschen in Polen" - med den forskjell at i "Verdensfienden" er det russerne som har foretatt dem overfor tyskerne.

De beviser vi sitter med er så sikre at vi positivt kan slå fast at den tyske propaganda fra ende til annen er løgn. Vi kan vel også gå ut fra at tyskerne kjenner bedre til "hemmelighetene" i Katynskogen enn russerne.

Rundskriv fra Politidepartementet.
J.nr. 468/438.

H e m m e l i g

Herr Politimester.

Bruk av klesplagg som demonstrasjon.

Departementet er kjent med at forskjellige slags klesplagg i stor utstrekning blir båret som demonstrasjon mot Stak og Parti eller som tegn på sympati for bolsjevismen. Disse demonstrasjoner har flere steder gjort politiets inngrep påkrevd.

For å hindre slike tilstander skal en anmode politimestrene om straks å gripe inn overfor ethvert tilløp til demonstrasjonstendenser av denne art.

Det har særlig vært demonstrert med "niissoluer" (toppluer med dusk i snor) uansett farge, samt røde toppluer, skjortf, vantar og sokker, eventuelt kombinert med andre plagg som på nedverdiggende måte symboliserer nasjonalfargene.

Politiets inngripen skal foruten å kombineres med den daglige ordenstjeneste iverksettes gjennom leilighetsvise aksjoner. Politimestrene anmodes om energisk å iverksette sådanne aksjoner, som på de fleste steder mest hensiktsmessig vil kunne foregå som "flyvende patruljer" pr. bil og av politisk absolutt pålitelige tjenestemenn, såframt det ikke har tjenestemenn som er medlemmer av NS til disposisjon. Omfattende aksjoner bør på forhånd planlegges i samråd med den stedlige hirdfører, eventuelt fører for Germanske SS Norge, og gjennomføres samtidig av politiet og de nevnte formasjoner.

Det bør særlig legges an på å gripe inn overfor sportsungdom på steder hvor det kan skje uten å volde vesentlige ordensforstyrrelser.

Inngripen forutsettes kun foretatt overfor personer som antas å være over 14-åraaldere.

Foruten å beslaglegge de gjenstander som blir båret i demonstrasjonsøyemed, skal politiet innskrenke seg til såframt tid, sted og situasjon ellers tillater det, å notere demonstrantenes navn, idet straffeforfølgning antas unødvendig uten i særlige tilfeller.

De beslaglagte gjenstander med mest mulig utførlig liste over demonstrantene, blir å sende inn til Politidepartementet, Lederen av sikkerhetspolitiet, som vil foreta det fornødne med hensyn til inndragning.

En planlagt aksjon bør behandles mest mulig hemmelig så den ikke på forhånd kommer til demonstrantenes kunnskap.

Oslo, den 3. mai 1943.
Sverre Riismes.

I STUDENTHÅNDBOKEN for 1924 (studentene fra 1899) skriver "minister" Eiv. Bløhr blant annet:

"I politikken er mittvalgsprøge: "Frihet for Thor, såvel som for Lohm," idet jeg er mot despoti i enhver form, hva enten oldenbergsk, mussolinsk eller moskovitisk (for tilfelle dette sistes innførelse forbeholder jeg meg dog rett til meningsforandring."

Flyangrep. Natt til fredag rettet britiske bombefly kraftige angrep mot Essen. De fløy over målet i ti formasjoner og kastet 1000 tonn bomber på 60 minutter. Kverden før ble Zeiss-fabrikken og Scholl-glassvorkene i Jona angrepet av Mosquito-fly. I dagslys fredag ble mål ved Zeebrugge i Nederland bombet. Lørdag senket britiske marinesfly 6 fiendtlige R-båter utenfor Cherbourg-halvøya. 3 andre ble ødelagt. R-båtene benyttet både som torpedobåter og til minesveiping. I natt rettet store styrker britiske bombefly kraftige, konsentrerte angrep mot Wuppertal i Ruhrdistriktet. Wuppertal, 25 km ø for Dortmund, er et viktig industricentrum som bl.a. produserer ull, bomull, lær og gummivarer. Også IG Farben-kjemiske fabrikker og Jagers kulolager-fabrikker ligger her. Samtidig angrep den største styrke amerikanske tunge bombefly som hittil har vært over Tyskland eller tyskokkupert område 3 viktige ubåtcontra i Frankrike: La Pallice, St. Nazaire og Rennes (fordelingsstasjon). Tidligere på dagen angrep britiske bombe- og jagerfly Cannes i Nordfrankrike. Fra alle de her nevnte operasjoner og andre tokter over vestfronten savnes 74 allierte fly. Ved et enkelt angrep mot Wilhelmshafen forrige fredag skjøt amerikanske bombefly ned 74 tyske jagere. - Edan uttalte fredag at bombingene av Tyskland og Italia vil fortsette uten hensyn fra noe hold om at bombingene bør opphøre. Sjefen for det amerikanske informasjonskontor, Davies, gjentok igår disse forsikringer, og sa det er påfallende at Spania aldri foreslo at bombingene burde innstilles av hensyn til repressaliene den gang tyskerne bombet Warszawa, Rotterdam, Beograd eller London. - Fra amerikansk hold ble det også opplyst at den allierte flyproduksjon nu er tre ganger så stor som den tyske. Men bare om en kunne ha 2000 fly over Tyskland hver natt, ville det kunne bety en rask slutt på krigen.

Middelhavsområdet. 100 flygende festninger angrep Livorno iforgårs. De var uten eskorte og kom tilbake uten å ha lidt noe tap. Fulltreffere ble oppnådd på oljeraffinerier og tre skip på havnen. Under dette og andre angrep gikk bare to allierte fly tapt, mens 23 fiendtlige fly ble ødelagt. - Flyoffensiven mot mål på Sicilia, Sardinia og Pantelleria fortsetter med uforminset kraft. Ingen fly savnes etter bombing av dokker og jernbaneanlegg på de italienske øyer igår. - 50 amerikanske Liberator-fly har angrepet Foggia, 130 km ø for Napoli. En gresk ubåt har senket to forsyningskip utenfor Kreta. Det britiske admiraltet opplyser at 5 akseubåter i Middelhavet og Atlanteren de siste ti dager. Tysk radio erklarte igår at tallet på senket alliert tonnasje nødvendigvis må variere fra tid til annen. - I Roma er det kommet nye bestemmelser for å skjerpe disiplinen innen det fascistiske parti. Medlemmer som ikke har politisk mot til å gå med partimærket, blir ekskludert. Alle tidligere æresmedlemmer av partiet er utstøtt, nye æresmedlemmer kan bare foreldre til store helter bli, foruten sårede soldater som har utvist særlig tappørhet og mod mot minst syv barn. - General De Gaulle har møttatt Giraud i Nordafrika. Giraud uttaler at Den franske nasjonalkomite og Overkommandoen for stridskraftene i Afrika er kommet til full enighet. Alle friske franskmenn har en tanke og ett ønske: at alle krefter øyeblikkelig settes i arbeid. Tiden krever ikke talo, men Handling. Frankrike venter på oss. - Den franske general Goergo, som har klart å komme seg ut av Frankrike, er nu i Alger.

Russland. I slutten av uken blussot kampe i Kubanområdet opp igjen, særlig voldsomme strider pågår NØ for Novorossisk. I løpet av de siste dager er over 200 tyske fly ødelagt her. Det russiske flyvåpen rettet igår også kraftige angrep mot tysk-okkuperte jernbaneknutepunkter på midtfronten. Igår natt ble det viktige knutepunkt Vitebsk, 100 km NV for Smolensk, bombet igjen. Der oppsto store branner, ammunisjonsdepoter ble ødelagt og fem tog satt ut av spillet. Ingen russiske fly gikk tapt. - Idag ble 20 tyske fly skutt ned i nærheten av Leningrad. - En russisk ubåt har senket en tysk 5000-tonner i Rigabukten.

ARBEIDSMOBILISERINGEN. Vi gir her ordlyden av et pålegg om å ta arbeid fra Oslo Arbeidskontor. Den blir gitt i henhold til loven om "nasjonal" arbeidsinnsats, men som man vil se er det ikke gjort noe forsøk på å skjule at det er arbeid for fienden det gjelder: Herr N. N. f. 7/6 1905 Pålegg om å ta arbeid.

På vegne av Direktoratet for Arbeidsformidling og Arbeidsløshetstrygd og med hjemmel i forordning av 9. juli 1941, §1, pålegges De herved å ta arbeid ved Deutsche Wehrmacht, Artilleri Regiment Tromsø fra x/x 1943 da De må tiltre reisen i den arrangerede fellestransport. Pålegget gjelder i 6 måneder. Det er gitt på disse betingelser: (her følger opplysninger om lønn etc.)

③ HVORDAN TYSKERNE BLE TATT TIL FANGE I TUNIS. Vi er idag i stand til å gi nærmere detaljer fra den siste fase i Afrikafelttoget. Ifølge en melding fra general Eisenhower har det samlede fangoantall i Tunis nå oversteg 200 000 mann, derav næsten to tredjedeler tyskere. Det foreligger ennå ingen detaljert rapport over det erobrede krigsmateriell, men selv den foreløbige antydning Attlee ga i Underhuset den 15. mai gir et tydelig fingerpek om hvilke verdier det dreier seg om. Således tok engelskmenne bare i Hammam Lif 5 millioner liter bensin, og på et annet sted 12 000 tonn ammunisjon. - Etter at Londonpressens frontkorrespondenter omsider er blitt laie av å diskutere Afrikafelttogets strategi, beskjeftiger de seg idag vesentlig med næiere beskrivelse av kjempobyttet, og gir tildels meget fornøielige skildringer fra de bevogede dager umiddelbart etter kapitulasjonen, da aksesoldatene overga seg fortere enn man kunne rekke å telle dem opp. En korrespondent forteller således om hvordan hver eneste mann som gikk kledd i en eller annen alliert uniform tok fanger i løpet av disse dagene. Journalister, militærmedarbeidere, kontorister, ja, til og med potet-skrollende kjøkkenpersonale, fant seg plutselig oppvartet av fiender som høflig, men inntrengende bad om å bli tatt til fange. Britiske patruljer, utsendt på opprensning aksjoner, så ofte kollar og skogholt springe ut i hvit blomst i løpet av et par sekund hvoretter flokker av tyskere og italienero med hvite fillor og lommetørklær på bajonettene styrtet frem og overgav seg mer eller mindre formolt.

En kaptein som sammen med et par tre løytnanter og noen underoffiser skulle ha oppsyn med en flokk på 1000 fanger, så til sin forbløffelse at flokken vokste og vokste og fikk følgelig i stand en provisorisk folketelling. Akkurat idet han var ferdig og det hadde vist seg at det var 10 000 fanger han nå hadde å passe på, kom det en støvet motorsyklist og rapporterte: "Borte på veien står 65 lastebiler med tyskere og italienero som nattepp har overgitt seg til meg." Kapteinen bannet oppgitt og ga ordre om at lastebilfangene fikk bli hvor de var foreløpig. Det fikk jomen gå i tur og orden, forklarte han.

Tusenvis av tyskere ankom daglig til fangoleirene uten noensomhelst eskorte. Noen var utmattet etter lange marsjer, andre kom i motorsykler og biler. En korrespondent for British United Press, som hadde hatt et uhell med sin egen bil, ble fisket opp av en flokk bilkjørende tyskere som edelmotig tilbød ham skyss, bare han ville vise dem veien til Grombalia - en hund tidligere på dagen var de av tre britiske offiserer blitt anmodet om å reise til Grombalia for å overgi seg der.

Bare et fåtall av de kompanier som overgav seg, hadde ødelagt sin utrustning. De fleste kastet våpnene fra seg i store hauger, bare noen få soldater fra Hermann Göringdivisjonen knokket geværkolbene før de hoiste sine hvite flagg som tegn på overgivelse. En tysk offiser på et sted hvor det på et område av 3 kvadratkilometer befant seg noe sånt som 6-8 engelskmenn og 15 000 tyskere, kom frem til den engelske offiseren og sa: "Jeg har mitt kompani her. Vi har vår utrustning og vårt feltkjøkken i god stand. I hvilken retning skal vi marsjere?" - På sine stoder kunne britene overta opplag med krigsmateriell tilstrekkelig til et helt feltslag og hvor alt var i mestergyldig nazitysk orden. Tyskerne kjørte selv lange lastebilkolonner med materiell frem til fangoleirene. En stor del av denne trafikk gikk gjennom Tunis, hvor det britiske militærvæsenes trafikkpoliti bestod sin hittil sværeste prøve. "Gud bevare meg vel", utbrøt en cooknøy konstabel, "det kunne ikke vært verre om alle Londons busser var sluppet løs på Piccadilly".

Det store flortall fanger, offiserer så vel som menneskap, later til å være i godt humør. Den hatefulle hovmedighet som tidligere kunne spores blandt tyske fanger, er forsvunnet. Spytter de, så spyttor de på marken og ikke i fangevokterens ansikter. Før oss er krigen over, er hva de fleste har hatt å si. De som har hatt tid til det, har pakket alle sine eiendeler ordentlig sammen og akter tydeligvis å ha en så komfortabel fangetid som mulig. De fleste synes at de har ærlig fortjent en hvilekur. Mange forteller at de har vært med på fire lynkrigsoffensiver mot svakere fiender og senere holdt Tunisia et halvt år - nå bør de pensjoneres for resten av krigen. Alle vil helst bli sendt til England. Kanada er de redde for, dels på grunn av torpederingsrisikoen, dels på grunn av sin repatriering etter krigen. Solvsagt finnes det også en og annen utilfreds og besværlig krabat blandt fangene, men de blir gjerne spakke hvis de britiske fangovokterne sier at de akter å overgi dem til polske fangevoktero!

Generalmajor Borowitz, sjefen for den 15. tyske panserdivisjon, begynte å gråte bitterlig da han ble tatt til fange av en amerikansk panserdivisjon. Han uttalte: "Jeg er en general uten kommando. Jeg har sett min divisjon delt i to deler og mine panservogner knust. Jeg har ingen panservogner, intet artilleri, ikke engang en soldat.

Litt senere satte generalen seg ned og spiste sammen med to amerikanske oberster sto spinat og poteter, servert fra et feltkjøkken under et kamouflasjenett.

6 JUNI 1943

LONDON - RADIO

Nr. 64

Tirsdag 1 juni 1943 kl. 19.30

8 Arg.

Utenrikskrønikk ved dr. Arno Ording. Alle ventor at sommeren 1943 vil bringe avgjørende kamper på det europeiske fastland. Churchill sa i sin tale til den amerikanske kongress at tyskerne nu anslagsvis har 190 divisjoner på Østfronten foruten 28 fra vasallstatene, og den tyske propaganda lover nye, store operasjoner. Russerne har også latt forstå at heller ikke de akter å holde sig passive. Der har i lengre tid foregått store troppekonsentrasjoner på begge sider av fronten. Været har lange vært godt, og man har fra dag til dag ventot på at operasjonene skulde begynne. Det er foreløpig ikke skjedd, og det skyldes kanskje at begge parter foretrekker at den annen viser sine kort først. Idag offentliggjør den tyske presse en artikkel av general Dietmar hvor han taler om fordelene ved Tysklands defensiv posisjoner uten å nevne et ord om noen offensiv på Østfronten i år. Det kan være kamuflasje, men det er også mulig at tyskerne etter det totale nederlag i Tunis har opgitt planen om noen stor offensiv i øst. Foreløpig innskrænker begge parter på Østfronten sig til å bombe hinannens forsyningsbaser fra luften. Tyskland har i alt 5 000 fly i forreste linje, derav ca 2 000 i Russland. Det opgis ikke noe tall for de russiske flystyrker, men det ser ut til at de er sterkere enn tyskerens både kvalitativt og kvantitativt.

I Middelhavet har de allierte satt i gang en storstilet luftoffensiv. Det er meget sannsynlig at den er forspillet til en invasjon. Den er i første rekke rettet mot fiendtlige flyplasser og havneanlegg, men målet er i like høy grad å tvinge fiendens flyvåpen til å ta op kampen for å ødelagge det og sikre alliert kontroll i luften. Fienden har adskillige fly i dette område. For kort tid siden fantes det 1 000 tyske fly i Italia og et noe større antall italienske. De har valget mellom å opta den ulike kamp mot det allierte luftvåpen eller å utsette landet for uhemmet bombing. Det ser ut til at fienden i det lengste forsøker å holde sine fly tilbake som reserve i tilfelle av invasjon. Men denne politikk kan ikke følges utover en viss grense. De allierte bomber ikke bare kommunikasjonscentre, tanker, oljelagre og kraftverk, men de truer også med å ødelagge større mengder fly på bakken. Det nordligste punkt i Italia som er bombet hittil er havnebyen Lghorn i nærheten av Spezia, den store flåtehavn. Denne by blev angrepet av fly med baser i Storbritannia, og hele den italienske vestkyst er nu utsatt for kontinuerlig bombardement, enten fra syd eller nord.

Samtidig fertsætter den allierte flyoffensiv mot Tyskland. I forrige uke blev det meldt at britiske bombe-fly hittil i krigen har kastet 100 000 tonn bomber over Tyskland, mens die Luftwaffe i alt har sluppet 25 000 tonn over Storbritannia, deriblandt 7 500 tonn over London i løpet av et år. De britiske angrep er hovedsakelig rettet mot Ruhrområdet, og det er åpenbart meningen å sette den tyske industri her ut av funksjon. En tredjedel av den tyske tungindustri befinner sig i dette område, foruten store kullgruber og andre krigsviktige fabrikker. Ruhr har den fordel at det liger forholdsvis nær de britiske flybaser. Angrepet mot Ruhr nådde et foreløpig høipunkt ved bombingene av Dortmund i forrige uke, da det blev sluppet 2 000 tonn bomber over byen i løpet av 1 time. Under det største angrep på London i april 1940 ble det sluppet 450 tonn bomber på en natt. Ruhrdistriktet er sterkt forsvart med antiluftskyts og nattjagere, men allikevel er antallet av tapte britiske fly langt under 10 % som man regner for en forsvaret tapsprosent. Hvis man regner med tapet av flyvere i forhold til den bombelast som kastes ned, er stillingen langt gunstiger enn før for de allierte, da hvert fly nu fører flere bomber.

Parallelt med nattbombingen går i Middelhavet og over Vesttyskland de amerikanske dagangrep av flyvende festninger og Liberator bombe-fly. Siden det første dagangrep for ca et år siden har man eksperimentert sig frem til stadig mere effektive former. De amerikanske bombe-fly fører mindre bombelast enn de britiske nattflyve former. De amerikanske bombe-fly har de en større treffsikkerhet, og deres aksjonsradius er mindre, men til gjengjeld har de en større treffsikkerhet. De er ikke bare i stand til å ramme krigsviktige mål midt i blinken, men de er også slik utstyrt at de kan ta kampen op mot fiendens jagere. I mai blev ikke mindre enn 351 fiendtlige jagere skutt ned av dem. De britiske bombe-fly over Nordfrankrike og Belgia om dagen er rettet mot kommunikasjoner og krigsviktige anlegg. Men luftoffensiven i vest har ikke bare til hensikt å bombe strategiske mål. Den har også til hensikt å tvinge fienden til å bruke mest mulig av krigsmateriell til forsvaret. Tyskerne må nu konsentrere størsteparten av sine jagere i vest, og innen krigsindustrien er de nødt til å la produksjonen av offensive våpen komme i annen rekke. Dette svekker selvfølgelig den offensive armens slagkraft.